

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
594

Subotica, 22. kolovoza 2014. Cijena 50 dinara

I DALJE TRAJE UPIS
U POSEBAN BIRACKI POPIS

GRADI SE PASTORALNI
CENTAR U SOTU

O DRUŠTVENOJ
ODGOVORNOSTI MEDIJA

HKC »BUNJEVAČKO KOLO«
TURNEJA FOLKLORAŠA

INTERVJU
MILA HORVAT

NA DELTI NERETVE

POSTAVITE FOTO OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara ONLINE Informativne novine u Svaštari

PLUS

Naslovna Predaja oglasa Marketing Kontakt Prijava i Registracija

TRAŽI

Svaštara >> Oglasi

3842 Rezultata pronadeno za Poljoprivredne mašine i pribor

Poredaj po: Datumu (prvo najnoviji) Rezultata po strani: 25

Filteriraj rezultate

Cena od do:

Oglasi sa slikom: ☒ Prikaz rezultata

Kategorije

Nekretnine	
Kuće - prodaja	4114
Kuće - zamena	240
Kuće - potražnja	113
Stanovi - prodaja	2284
Stanovi - zamena	155
Stanovi - potražnja	35
Iznajmljivanje - pos	1706
Iznajmljivanje - pos	153
Ylikend kuća	263
Garage - prodaja	56
Garage - iznajmljivanje	77
Biznis	
Poslovi inventar	372
Poslovi pr - prodaja	222
Poslovi pr - izn	487
Finansije, novac	27
Građevinarstvo	
Građevinski placovi	434
Građevinski materijal	321
Oprema za kupatilo	134
Namještaj	1032
Tehnika	
Mašine, alati	1684
Rezervoar, burad	136
Peći, grejna tehnika	560
Elektronika	
Elektronika	176
Audio oprema	184
DVD i sat. oprema	85
TV aparati	501
Foto oprema, kamere	95
Telefoni	156
Računari i periferija	
MOTO	
Automobili - prodaja	5744
Automobili - potražnja	109
Old timer vozila	64
Terena i autobusi	499
Autoprikolice	156
Autodijelovi	1771
Motocikli	853
Blizini	314
Poljoprivreda	
Poljo. mašine i pribor	3842
Poljo. zemljište, bašte	588
Salati	180
Domaće životinje	1271
Prehrana	218
Bilje	455
Turizam	89
Hobi, sportovi, pribor	398
Muzički instrumenti	287
Kućni ljubimci i opre	1612
Knjige, učila	130
Obruka, nastava	277
Artiklari, nakit	320
Zabava - kultura	

Kombajn Zmaj 133
17.06.2013
Kombajn Zmaj 133 bunkeraš i đakaroš kombinovano, u fabričkom stanju izvršio oko 200 ha, a nije radio zadnjih ...
8.300 € (875.216 dinara)

2 gume za prikolicu
17.06.2013
Prodajem 2 gume za prikolicu 6.50 - 20, obe gume imaju i unutrašnje gume. Šara je dobra ali malo sa strane na gumu
60 € (6.331 dinara)

Špartač za kukuruz
15.06.2013
Četvororedni špartač sa "S" oprugama na sklapanje, prodajem. Može zamena za tanjiraču 28 tanjira ili trobrznu
750 € (79.140 dinara)

Kupujem Zmaj 212
17.06.2013
Kupujem Zmaj 212, plaćam 1000 eura. Dogovor zavisi od stanja. Može i više od 1000 eura.
1.000 € (105.520 dinara)

Kupujem berač Zmaj 211 noseći
17.06.2013
Kupujem berač Zmaj 212, Zmaj 213. Poželjno da je berač u ispravnom stanju ili sa manjim kvarom. Može i Zmaj 211 ...
1.000 € (105.520 dinara)

Zmaj jednorezni prerađen kao 214
17.06.2013
Zmaj jednorezni, prerađen kao 214 S. Cena 1800 eura
1.800 € (189.936 dinara)

Prskalica Agro mehanika
17.06.2013
Prskalicu Agro mehanika, prodajem. Sve ispravno na njoj. širina 8 metara, rezervoar 400 litara.
250 € (26.380 dinara)

John Deer kombajn za pšenicu
17.06.2013
John Deer 730, kombajn za pšenicu. 68. godište, kombajn ima Perkinsov motor od 6 cilindara, 125 KS, u extra stanju.
3.300 € (348.216 dinara)

čardak
16.06.2013
Čardak 10 x 2 x 4 metara.
Po dogovoru

Špartač za kukuruz
15.06.2013
Četvororedni špartač sa "S" oprugama na sklapanje, prodajem. Može zamena za tanjiraču 28 tanjira ili trobrznu
750 € (79.140 dinara)

tanjirače 20i 24i prskalica 440 plug
15.06.2013
Tanjirače 20i 24i, prskalica 440 plug IMT 755w 610 14 prskalica Rau 440i plug na pomeranje vnoagrađat
111 € (11.712 dinara)

Gume i felne 12.4x36 13.6x38
15.06.2013
Gume i felne 12.4x36 13.6x38. Dobro stanje ima i 13.6x38 i same felne i ostali programi
111 € (11.712 dinara)

VIA pristup preko 6265
Svako ponedjeljka od 8 sati imate **ekskluzivnu mogućnost** da do potrebnih informacija dođete pre svih.

VIP

Kursna lista

EUR	113.75
USD	85.2
CHF	92.25
GBP	133.73
AUD	81.06
CAD	83.67
JPY	0.9
HRK	15.23
KWD	300.46
HUF	0.39
BAM	58.16

www.svastara.rs

VOJVOĐANSKA
Svaštara

Kupi računalo, laptop ili tablet i osvoji ljetovanje!

Sa
Laptopom
na more!

NAGRADNA IGRA TRAJE
DO 30. KOLOVOZA

www.tippnet.rs
024/555-765
Karadordev put 2
Subotica

Јавно комунално предузеће „Суботицагас“ - Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

Kad će već taj vikend?

Često razmišljate o tome kako nemate dovoljno vremena za odmor? Maštate da željno iščekivani vikend provedete na nekom mjestu, gdje ste uvijek dobrodošli? Koliko takvih mjesta poznajete? Bubamara s našeg sajta redovito posjećuje prestižne gradove i hotele, ali također i sela i etno-kuće gdje doživljenu dobrodošlicu prenosimo svima vama. Najtoplije preporučujemo da odvojite malo vremena za posjetiti ovaj web-sajt, a zatim da otputujete negdje gdje ste prepoznali sebe...

Jeste li vidjeli bubamaru na našem web-sajtu? Sjećate li se one radosti kada smo bili djeca i doživjeli da bubamara sleti na naš dlan? Sreća koju nam još iz djetinjstva donosi ta bubamara, to vjerovanje koje uvijek izmami osmijehe na naša lica, predstavlja izvor naše ideje da sva saznanja podijelimo s vama, prezentirajući vam informacije kao te male slatke bubamare. Uživati u prenošenju nečega dobrog drugima najbolja je motivacija za vrijednu i iskusnu ekipu obožavatelja turizma da na jednom mestu prikupe i predstave najbolje destinacije u našem bliskom okruženju. U gradovima u kojima živimo, posebno na malim udaljenostima od njih, postoje vrhunski i zbilja prestižni sadržaji koji su veoma povoljni za svakoga tko brine o sebi i svojem zdravlju, te želi sebi pokloniti dodatnu energiju i zadovoljstvo u životu. Prave prezentacije turističkih destinacija su kratke, slikovite, raspoređene u sekcijama koje prvenstveno govore o vikend-odmoru izvan kuće, ali i programima za mršavljenje, antistres i detoksikaciju organizma, vikendima za zaljubljene, obiteljskim paketima, city-break ponudama, najpovoljnijim last-minut aranžmanima, najboljim vinarijama, golf terenima, toplicama, termama, aqua-parkovima, kavanama i restoranima, gastronomskim čarolijama karakterističnim za sve naše krajeve. Sve to je zaokruženo wellness i spa motivima koje prati privilegiran osjećaj zadovoljstva i relaksacije. Zato dozvolite sebi, ali i nama, da vas podsjetimo na sve te činjenice, uz dodatne prigode za one koji požele putem newslettera primati redovite informacije o najnovijim turističkim ponudama iz nama bliskog okruženja.

Ne morate egzotičan odmor doživljavati isključivo kao destinaciju koju ćete posjetiti jednom godišnje na 10 ili 15 dana. Zar nije bolje otići više puta godišnje na vikend-odmore i uživati u mjestima koja su tu oko nas, uvijek spremna ponuditi nam nešto više... Na koncu, danas se više nema niti vremena da se čovjek može onako opustiti i prepustiti se užitku u dugom odmoru, svi smo osuđeni na brz život, zato ga valja malo usporiti i priuštiti sebi one magične dane odmora koje nam vikend donosi. A najljepše je možda zaboraviti sve svoje obveze i probleme, obući svoje velike gumene cizme za ribarenje i kao svaki sretni i iskusni ribič otisnuti se na najbliži riječni rukavac, pronaći svoje mjesto pod suncem i pokraj obale, te se prepustiti užitku strpljivog gledanja u okolicu, u tok rijeke, i uz prijatni šum i žubor vode čekati da plovak zaigra, kao znak da ste uspješni u svom strpljenju. A nakon toga eto i radosti za obitelj i nedjeljnu trpezu, ništa ljepše od svježije ribe i dobro začinjene riblje čorbe, zar ne?

Piše: Marjan Antić
urednik web-portala
www.dobrodosli.net

Zato znajte da ste uvijek dobrodošli u Hrvatsku, kao i u naš web sajt s imenom – www.dobrodosli.net

AKTUALNO

Ljetna akademije Skupštine europskih regija (AER)

Naučimo prihvaćati različitosti 7

TEMA

Uoči raspisivanja izbora za nacionalna vijeća

Za Hrvate izravni izbori i dalje nedostižni 8-9

Delikatan odnos politike i gospodarstva

Sankcije su naša šansa? 10-11

INTERVJU

Mila Horvat, sportska novinarka HRT-a

Nogomet na prvom mjestu! 12-13

SUBOTICA

U HKC otvorena suvenirnica

Umijeće bunjevačkih Hrvata 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Počela izgradnja pastoralnog centra u Sotu

Zajedno je lakše 22-23

KULTURA

Međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2014.***Spoj pozitivnog duha i ljepote prirode 32-33**

SPORT

Marija Kusturin, rukometašica

Jača i od ozljede 55

Do izbora dva puta

I pokraj najbolje volje da u ovom broju tjednika informiramo javnost o službenim podacima u pogledu upisanih Hrvata u poseban birački popis (PBP), a o čemu ovisi i način izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, to nismo uspjeli. Naime, produljen je upis u poseban birački popis za sve nacionalne manjine, a samim time odloženo je i raspisivanje izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina za sljedeći tjedan. Drugim riječima, službene podatke o tome koliko se Hrvata u Srbiji upisalo u poseban birački popis saznat ćemo nakon što se napravi presjek podataka u subotu u ponoć, do kada se u birački popis još mogu upisati oni koji to žele. Do tada možemo operirati samo s neslužbenim podacima, a to je da je od 57.900 Hrvata, koliko ih živi u Srbiji prema popisu, do konca šestog mjeseca bilo upisanih tek oko 16.000 ili 27,6 posto, da je najveći postotak upisanih u Subotici, zatim Somboru, dok je u većim gradovima, Novom Sadu i Beogradu gdje također živi po nekoliko tisuća Hrvata, upisano tek njih stotinjak, a recimo u Zrenjaninu je od 527 Hrvata upisano manje od 20 u poseban birački popis. Premalo kako god gledamo – da li s aspekta mogućnosti za održanje neposrednih izbora, ili s aspekta (ne)zainteresiranosti za sudjelovanje u aktivnostima manjinske samouprave, ili s aspekta straha od javnog izjašnjavanja Hrvatima u Srbiji.

U svakom slučaju, male su šanse da će i ovaj produljeni rok »pomoći« da se upiše još nekoliko tisuća Hrvata na PBP i da se dostigne brojka od oko 23.000, koliko je potrebno da se održe neposredni izbori. To znači da će se izbori, koji će biti raspisani u ponedjeljak, 25. kolovoza, a održani u listopadu, za Hrvatsko nacionalno vijeće najvjerojatnije održati putem elektorske skupštine.

To znaju i oni koji su zainteresirani i koji mogu sudjelovati na izborima – a prema zakonu izborne liste mogu predlagati grupe birača upisanih u poseban birački popis, udruge čiji se ciljevi ostvaruju u oblasti zaštite prava nacionalne manjine i registrirane političke stranke nacionalne manjine, pa su u skladu s time već započete i aktivnosti na terenu – realnom i virtualnom. Hrvatska riječ će pratiti izborne aktivnosti i izvještavati o svim fazama izbora nacionalnih vijeća, o izbornoj kampanji, podnositeljima izbornih lista i kandidatima s izbornih lista kao i o drugim događajima značajnim za izbore. To nam je dužnost a vjerujemo da će biti i »materijala« za pisanje. Nadamo se i da će liste i kandidati ponuditi konkretne programe za rad Vijeća u sljedećem mandatnom razdoblju i da će se »natjecanje« odvijati u toj sferi, a ne u nekim drugim, manje bitnim za same izbore i nacionalna vijeća, sferama. No, sigurni smo da ni negativne kampanje neće nedostajati, jer takvi su nam »običajni« na svim izborima, pa zašto ne bi bilo i sada. Naša je obveza prenositi aktivnosti, stavove i programe svih kandidata i to ćemo i činiti – ali sve u granicama razuma i zakona.

J. D.

Gradonačelnik Maglai ne uvažava preporuku MMO

Nakon dopisa predsjednika srpskog dijela Međuvladinog mješovitog odbora za nacionalne manjine s Republikom Hrvatskom **Zorana Mašića** upućenog gradonačelniku Grada Subotice **Jeno Maglajju** kojim se traži da se još jednom »razmotri mogućnost da NIU Hrvatska riječ koristi prostor pod istim uvjetima kao što ga je ranije koristila (bez plaćanja zakupa, op.a)«, gradonačelnik Maglai je ipak uputio novi poziv NIU Hrvatska riječ za potpisivanje ugovora o najmu prostorija.

»Dakle, dopis predsjednika MMO Mašića nije uvažan, a u dopisu koji je nama Grad sada uputio traži se da potpišemo ispravljen ugovor o najmu poslovnog prostora, jer je u prethodnom ugovoru pisalo – obavljanje izdavačke djelatnosti, umjesto djelatnosti izdavanja novina. No, problem nije u tom nazivu, već u tome što je gradski ombudsman **Zlatko Marosiuk** uputio dopis Gradu da je u tom prvom ugovoru najam obračunat po tri puta većoj cijeni od onoga kako je trebalo! Što se tiče odgovora pokrajinskog ombudsmana **Aniko Muškinje Hajnrih** na naš dopis glede problema u vezi najma poslovnog prostora, iznenađen sam onim što je napisano, jer prema tom dopisu preporuke MMO nemaju nikakvu pravnu važnost i nitko nema obvezu postupati prema njima. Očigledno da se u ovoj državi MMO doživljava kao pro forma«, kaže direktor NIU Hrvatska riječ **Ivan Karan**.

Z. S.

22. obljetnica od posljednje razmjene logoraša kod Nemetina

Svečanom akademijom Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora (HDLSKL), u Hrvatskom domu u Vukovaru obilježena je 14. kolovoza 22. obljetnica od posljednje razmjene logoraša kod Nemetina, u kojoj je na taj dan 1991. na slobodu iz zarobljeništva pušteno 714 hrvatskih branitelja i civila, prenosi Hina.

Kroz srpske koncentracijske logore u Domovinskom ratu prošlo je oko 30.000 zarobljenih hrvatskih branitelja i civila od kojih je status logoraša država priznala tek nešto više od 8000, kazao je u govoru na svečanoj akademiji predsjednik HDLSKL **Danijel Rehak** upozorivši na velike probleme s kojima se, kako je kazao, suočavaju bivši logoraši koji nisu dio braniteljske populacije te ne ostvaruju ni braniteljska ni stradalnička prava.

Vukovarski gradonačelnik **Ivan Penava** upozorio je na potrebu prenošenja istine o Domovinskom ratu na mlade naraštaje.

»Moramo biti uporni u odašiljanju jasne i nedvosmislene poruke da u hrvatskom narodu postoje svinje, poput Domovinskog rata, u koje se ne smije dirati«, poručio je Penava rekavši kako nažalost godine prolaze, a mnoga pitanja poput pronalaska nestalih osoba iz Domovinskog rata, ostaju još uvijek neriješena i otvorena. Upozorio je i kako žrtve i svo stradanje koje je Hrvatska prošla u Domovinskom ratu još uvijek nije priznato u punom smislu navevši pri tom kako niti Republika Srbija, niti srpska nacionalna manjina ne žele još uvijek priznati da je agresija na Hrvatsku izvršena iz Srbije.

Po riječima posljednjeg zapovjednika obrane Vukovara 1991. **Branka Borkovića**, potrebno je istražiti sve ono što se događalo u Jasenovcu i ostalim mjestima stradanja u II. svjetskom ratu, ali se mora otvoriti i pitanje Ovčare, Veleprometa i ostalih stratišta iz Domovinskog rata.

»Nakon 22 godine ponovno jedini drugima pričamo što nam se dogodilo. Nedopustivo je da oni koji su nam čini zlo, danas slobodno šetaju pored nas i upiru prstom u nas kao da smo mi ti koji su činili zločine«, kazao je Borković.

Pastor i Vučić: Koncentraciona vlada u Vojvodini

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara **Ištván Pásztor** rekao je da se s predsjednikom Srpske napredne stranke **Aleksandrom Vučićem** usuglasio o ideji da je u Vojvodni potrebno formirati programsku, odnosno koncentracionu vladu svih stranaka, koja bi imala oročen mandat.

Pásztor je za agenciju Beta, nakon razgovora s Vučićem u Beogradu, rekao da su se složili da bi ta programska ili koncentraciona vlada trebala definirati zadatke koje treba obaviti, kao i rokove za taj posao. »Nakon toga bi se ušlo u fazu raspisivanja izbora«, kazao je Pásztor.

Dodao je da se s Vučićem složio da postoji nekoliko prioriteta pitanja kada je riječ o funkcioniranju Vojvodine.

Precizirao je da je riječ o potrebi da se riješe pitanja financiranja Vojvodine, pitanja njenih nadležnosti, kao i pitanje provođenja novog Statuta te pokrajine.

Pásztor je najavio da sada slijede razgovori sa svim akterima na političkoj sceni Vojvodine.

»Nakon toga, ako se za to ukaže spremnost političkih aktera, trebaju se zakazati i počeci službenih razgovora. Mislim da to realno može biti u narednih mjesec dana«, rekao je Ištván Pásztor, koji je i predsjednik Skupštine Vojvodine.

Na vlasti u Vojvodini je koalicija SVM, Demokratske stranke i Lige socijaldemokrata Vojvodine, dok je SNS u opoziciji.

RTS

Odlaganje privremenog zaključenja posebnog biračkog popisa

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave pomaknulo je privremeno zaključenje Posebnog biračkog popisa (PBP) do subote, 23. kolovoza, u ponoć, kako bi se omogućilo pripadnicima nacionalnih manjina da se upišu u što većem broju u PBP i time ostvare pravo na direktne izbore svog nacionalnog vijeća.

Ovu odluku donijela je potpredsjednica Vlade Republike Srbije i ministrica državne uprave i lokalne samouprave **Kori Udovički** nakon konzultiranja s lokalnim samoupravama koje sakupljaju zahtjeve za upis u PBP, kao i s predstavnicima nacionalnih vijeća i nevladinog sektora. Potpredsjednica će raspisati izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina u ponedjeljak, 25. kolovoza 2014. godine.

Prvobitni termin za privremeno zatvaranje PBP je bio do 18. kolovoza u ponoć. Posebni birački popisi se privremeno zaključuju kako bi se na osnovi broja upisanih donijela odluka o načinu izbora nacionalnih vijeća – direktnim putem ili putem elektorske skupštine. Da bi nacionalna manjina ostvarila mogućnost za direktne izbore, mora biti 40 posto upisanih u PBP od ukupnog broja građana koji su se izjasnili kao pripadnici određene nacionalne manjine na popisu stanovništva 2011. godine.

LJETNA AKADEMIJE SKUPŠTINE EUROPSKIH REGIJA (AER)

Naučimo prihvaćati različitosti

Duh zajedničkog života i različitosti 26 nacija postoji stoljećima u Vojvodini, gdje je multietničnost pitanje ne samo dostignute razine prava nacionalnih zajednica, već je prije svega pitanje načina života

Autonoma Pokrajina Vojvodina ovogodišnji je domaćin Ljetne akademije Skupštine europskih regija (AER), koja je svečano otvorena u ponedjeljak, 17. kolovoza, u Skupštini Vojvodine i trajat će do 23. kolovoza.

Tema ovogodišnje akademije, koja je okupila više od stotinu sudionika iz 20 europskih zemalja, predstavnike nacionalnih vijeća nacionalnih manjina iz Vojvodine, kao i stručnu javnost, jest *Multikulturalnost, multietničnost i multijezičnost-regionalna različitost kao preduvjet za socio-ekonomski razvoj*. Skupština europskih regija osnovana je 1985. godine i predstavlja forum za međuregionalnu suradnju i lobiranje u interesu regija na europskoj razini, a AP Vojvodina službeno je članica AER-a od 2002. godine.

VOJVODINA KAO POZITIVAN PRIMJER

Otvarajući ovogodišnju Ljetnu akademiju AER-a, predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor**, govoreći o Vojvodini i njenim specifičnostima, istaknuo je kako se nada da će sudionici ovogodišnje akademije steći uvid u najznačajnije karakteristike kako bi upotpunili sliku koju su do sada imali o ovoj regiji. »Vojvodina je prostor u kome su suživot, multietničnost i tolerancija bili prisutni prije nego što su se ti pojmovi otkrili. Zbog toga mislim da možemo sebi dozvoliti pravo da se predstavimo, pokažemo kao jedan dobar europski primjer. Danas smo mi regija u kojoj živi više od dvadeset nacija, u kojoj je u službenoj uporabi, u ovoj Skupštini, ali i u praksi, šest jezika. Mi smo

regija u kojoj javni servis emitira programe na deset jezika, tako da nije pretjerano za tvrditi da je Vojvodina 'Europa u malom'. On je naglasio kako je održavanje akademije u Vojvodini veoma značajna odluka koja će doprinijeti tomu da se predrađuje i nepoznavanje koje važi u odnosu na Srbiju i u odnosu na Vojvodinu na neki način ublaže i da se na taj način približimo Europi.

RAZLIČITOSTI KAO PREDNOST

Predsjednik Pokrajinske vlade dr. **Bojan Pajić** rekao je da održavanje ovakvog skupa u Vojvodini govori u prilog tome da prethodne godine nisu uludo potrošene. »Često govorimo o multikulturalnosti, multietničnosti i multijezičnosti i možda nekad to zvuči kao mantra. Međutim, činjenica da je u Europi koncem 20. stoljeća bilo moguće da se dogode onako užasni ratovi, činjenica da danas gledamo konflikte diljem svijeta, govori u prilog tome da nikada ni jedna pozitivna riječ, ni jedna pozitivna misao koja je investirana u dobre međuljudske i međunacionalne odnose – nije suvišna«, poručio je dr. Bojan Pajić. Pajić je dodao da u Vojvodini

multietničnost nije samo pitanje koje se odnosi na razinu dostignutih prava nacionalnih zajednica, koja jest visoka, već i pitanje načina života i odnosa unutar obitelji. »Svako dijete u Vojvodini imat će jednaku šansu, neovisno o jeziku kojim govori, crkvi u kojoj se ispovijeda i narodu kojem pripada. U Vojvodini je multijezičnost pitanje načina života i odnosa među zajednicama«, naglasio je predsjednik.

Pozdravnim govorom na svečanom otvaranju skupu su se obratili i predsjednica AER-a **Hande Özsan Bozatli**,

Viking Jonsson, predsjednik Regionalnog vijeća regije Sörmland iz Švedske, **Beat Rohner**, predsjednik AER-ove Regionalne mreže mladih, kao i prof. dr. **Zoran Jeličić** i prof. dr. **Dobrica Milovanović**. Stručno predavanje na temu: »Da li se tolerancija gradi na poimanju jednakosti, ili na poimanju različitosti« održao je akademik prof. dr. **Tibor Váradi**, dok je dr. **Svetozar Čipilić**, docent na Pravnom fakultetu u Novom Sadu i bivši ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Republike Srbije, govorio o Ustavu i ljudskim pravima u kontekstu regionalne različitosti kao preduvjeta za socio-ekonomski rast i razvoj.

Tijekom trajanja akademije sudionici će se na šest lokacija u Vojvodini upoznati sa specifičnostima multietničke Vojvodine, podijeliti iskustva i sagledati je li različitost u europskim regijama prepreka ili prednost za socijalno ekonomski razvoj.

M. H.

ODLIČNA PRAKSA

Svoje oduševljenje brojem sudionika iz različitih regija Europe nije krio ni predstavnik HNV-a **Mario Vrselja**, koji je ove godine sudionik Ljetne akademije AER-a. »Prednost ovogodišnje akademije jest to što uključuje mlade ljude i vodi u pravcu razmjene iskustava, kao i što se održava u Vojvodini koja je specifična sredina. Ovo je odlična praksa za sve one koji dolaze iz inozemstva kako bi vidjeli kako surađuju različite nacionalne manjine, kakvi su njihovi međusobni odnosi itd. Primaran cilj mog sudjelovanja na ovoj akademiji jest predstaviti mojim kolegama iz Europe našu nacionalnu manjinu, kao i činjenicu da se glas Hrvata s ovih prostora ne čuje dovoljno daleko ili nema sluha za naša pitanja ni nastojanja da se ona riješe. Upoznat ću ih s našom zajednicom, našim pravima koja su ostvarena i onima koja nisu, a onda će oni biti taj glas u inozemstvu koji će prenijeti ono što ovdje saznaju o našoj nacionalnoj manjini i upoznati druge s tim«, naglasio je Vrselja.

UOČI RASPISIVANJA IZBORA ZA NACIONALNA VIJEĆA

Za Hrvate izravni izbori i dalje nedostižni

Veliki broj pripadnika naše nacionalne zajednice odlučuje se za takozvanu etničku mimikriju, dakle odlučuju se prikrivati svoju nacionalnu pripadnost ili tako što odbijaju općenito se izjasniti o nacionalnoj pripadnosti ili tako što se ne žele upisati u poseban popis birača, kaže Darko Sarić Lukendić

Iako je prvotno bilo najavljeno da će poseban popis birača nacionalnih manjina privremeno biti zaključen u ponedjeljak, 18. kolovoza, kako bi se donijela odluka o načinu izbora nacionalnih vijeća – izravno ili putem elektorske skupštine, taj rok je pomaknut za sutra u ponoć. Kako je priopćilo Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave privremeno zaključenje posebnog popisa birača pomaknuto je kako bi se omogućilo pripadnicima nacionalnih manjina da se upišu u što većem broju i time ostvare pravo na direktne izbore svog nacionalnog vijeća. Ovu odluku donijela je dopredsjednica Vlade Republike Srbije i ministrica državne uprave i lokalne samouprave **Kori Udovički**, navodi se u priopćenju, a nakon konzultiranja s lokalnim samoupravama koje sakupljaju zahtjeve za upis, kao i s predstavnicima nacionalnih vijeća i nevladinog sektora. Dopredsjednica Udovički će raspisati izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina u ponedjeljak, 25. kolovoza 2014. godine, a izbori će biti održani u listopadu.

NEDOSTAJE JOŠ NEKOLIKO TISUĆA

Podsjetimo, da bi nacionalna manjina ostvarila mogućnost za izravne izbore mora u poseban popis birača biti upisano najmanje 40 postotaka od ukupnog broja građana koji su se izjasnili kao pripadnici određene nacio-

nalne manjine na popisu stanovništva 2011. godine. U slučaju hrvatske zajednice u Srbiji, koja prema popisu iz 2011. godine broji oko 57 900, ta brojka upisanih trebala bi biti oko 23 000. Prema riječima predsjednika IO HNV-a **Darka Sarića Lukendića** koncem šestog mjeseca HNV je zatražio podatke od nadležnog ministarstva o broju upisanih birača u poseban birački popis i tada je bilo upisano skoro 16 tisuća Hrvata u poseban popis birača. »To je broj koji je za svega 500 veći od onoga prije četiri godine, kada su bili organizirani izbori za nacionalna vijeća. Od tada smo mi krenuli u jednu tihi, ali kontinuiranu kampanju kako bi ljudima objasnili zašto je važno da se upišu u poseban popis birača. Nekoliko tjedana unatrag i Republika Srbija se sa svojim institucijama, prije svega Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave i Uredom za ljudska i manjinska prava, uključila u taj posao i onda je razumljivo da je kampanja dobila veći zamah. U tom smislu i ovo produljenje rokova od nekoliko dana ostavlja prostor i nadu da ćemo možda uspjeti sakupiti dovoljan broj potpisa i da će možda biti upisan dovoljan broj Hrvata u poseban popis birača, no, dakako to ćemo znati tek u ponedjeljak, kada je planirano privremeno zaključenje biračkog popisa. Važno je reći da se privremeno zaključenje provodi samo radi toga da bi se vidjelo koliko u tom trenutku ima upisanih birača. Upis se nastav-

lja tijekom cijele kampanje, bez obzira hoće li izbori za nacionalno vijeće biti po izravnom ili elektorskom principu«, kaže Sarić Lukendić. On je pozvao sve one koji se žele upisati u poseban popis birača da od svoje namjere ne odustaju, jer tim stječu pravo birati ljude koji će ih predstavljati u svojstvu legitimnih predstavnika hrvatske nacionalne manjine. »Predstavnike i pred državnim tijelima i institucijama Republike Srbije i pred državnim tijelima i institucijama Republike Hrvatske, ali i Europske unije, što također nije bez značaja, jer Srbija kreće putem europskih integracija, pa je značajno da se pažljivo bira tko će biti ljudi koji će nas predstavljati u Hrvatskom nacionalnom vijeću. Dakle, da to budu ljudi koji će iskreno i kontinuirano raditi na ostvarivanju manjinskih prava i na provedbi svih sporazuma i obveza koje je Srbija preuzela na sebe, a tiču se manjinske problematike«, kaže predsjednik IO HNV-a.

STRAH I NEINFORMIRANOST

Hoće li biti dovoljno Hrvata u posebnom popisu birača da ovi izbori za nacionalno vijeće budu izravni znat će se početkom idućeg tjedna. Mi smo u razgovoru s predstavnicima udruga u sredinama gdje se iznimno mali broj Hrvata upisao u poseban popis birača razgovarali o tome što bi mogao biti problem i zašto se Hrvati masovnije ne upisuju u poseban popis birača. U

Zrenjaninu, gdje po popisu iz 2011. godine ima 527 Hrvata, manje ih je od 20 upisano u poseban popis birača. »U poseban popis birača upisano je 13 osoba i naš cilj je bio da radom na terenu i kroz sam rad udruge tu brojku povećamo 20 puta. Kada sam se za pomoć obratio DSHV-u jedina potpora koju sam dobio bilo je slanje formulara. Međutim, ljudima treba edukacija, razgovor, treba im netko objasniti da je njihovo pravo da se upišu u poseban popis birača i da je njihovo pravo da biraju ljude koji će ih predstavljati u hrvatskim institucijama. Takva potpora je izostala i zato mislim da je potpuno izlišno baviti se time. Mi smo kulturna udruga i nastaviti ćemo se baviti kulturom«, razočarano

kaže **Aleksandar Lakatuš**, predsjednik Hrvatskog kulturnog udruženja *Antun Gustav Matoš*, koja je jedina hrvatska udruga u Banatu. **Marijan Sabljak**, predsjednik HKPD-a *Stanislav Preprek* iz Novoga Sada, malu zainteresiranost Hrvata za upis u poseban popis birača vidi kao odraz još uvijek prisutnog straha, ali i nezainteresiranosti. »Ljudi se još uvijek plaše da se izjasne kao Hrvati iz straha da ne budu poniženi, prezreni, vrijeđani. Nije to

Skupštine grada u Matični ured.

UDRUGE I NJIHOVA ZADAČA

U Srbiji, odnosno Vojvodini, ima više od 40 hrvatskih udruga. Trebaju li te udruge, osim što se brinu o njegovanju tradicije, kulture i običaja, biti i stožer okupljanja Hrvata, pa i netko tko informira i potiče hrvatsku zajednicu da se upiše u poseban popis birača, kao i o tome što znače izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće i kakve su sve njegove nadležnosti? Svakako da bi njihova zadaća u ovom slučaju trebala biti i to. No, Darko Sarić Lukendić smatra da to nije prevashodna zadaća udruga. »Primarna zadaća udruga je da čuvaju kulturnu baštinu hrvatskog naroda i naše udruge to rade izvanredno. Udruge same po sebi ne moraju, ali mogu biti nositelji ove vrste aktivnosti. U tome smislu značajna je i pomoć Katoličke crkve, osobito u Srijemu. Naravno, tu su DSHV i HNV. Mislim da mora postojati kohezija između njihovog djelovanja, jer rade zajednički na očuvanju opstojnosti hrvatskog naroda na ovim prostorima«, kaže naš sugovornik iz HNV-a.

ETNIČKA MIMIKRIJA

Ukoliko baratamo podatkom da u Srbiji ima 57 900 Hrvata, a da je još uvijek pitanje hoće li se dostići 40 postotaka upisanih u poseban popis birača, pitanje je što je uzrok tomu? Darko Sarić Lukendić smatra da za to postoji više razloga. »Prvi razlog je što Hrvati, za razliku od nekih drugih nacionalnih zajednica, kao što su Mađari ili Bošnjaci, nisu geografski koncentrirana zajednica. Mislim da ima svega jedna ili dvije općine gdje ne živi ni jedan Hrvat. Dakle, svugdje smo manjina, i apsolutna i relativna, dok recimo Mađari jesu na državnoj razini manjina, ali ima nekoliko općina na sjeveru Vojvodine gdje su većina. S druge strane, mnogo je lakše organizirati život i funkcioniranje manjine koja je

geografski koncentrirana, poput bošnjačke ili albanske, koja živi na području nekoliko općina. Tu je mnogo lakše animirati ljude za upis u poseban popis birača, jer jednostavno radite od kuće do kuće i male su vam šanse da pogriješite. Iz tih razloga mi Hrvati moramo uložiti mnogo više truda, a s druge strane i hrvatski i srpski jezik su slični, pa na temelju materinjeg govora ne možemo izvoditi zaključak o nečijoj nacionalnoj pripadnosti«, pojašnjava Sarić Lukendić. I on kao naš sugovornik iz Novog Sada smatra da kod Hrvata još uvijek postoji strah i podozrenje u pogledu toga trebaju li se i zbog čega izjasniti imenom i prezimenom i osobnim identifikacijskim brojem u pogledu svoje nacionalne pripadnosti. »U takvoj situaciji veliki broj pripadnika naše nacionalne zajednice odlučuje se za takozvanu etničku mimikriju, dakle odlučuju se prikrivati svoju nacionalnu pripadnost ili tako što odbijaju da se općenito izjasne o nacionalnoj

ve, gospodarska društva i druge organizacije iz ovih oblasti«. Zakonom je definirano i kakva je uloga članova nacionalnih vijeća u međunarodnoj suradnji, pa tako nacionalno vijeće surađuje s međunarodnim i regionalnim organizacijama, s organizacijama i ustanovama u matičnim državama, kao i s nacionalnim vijećima ili sličnim tijelima nacionalnih manjina u drugim državama. Predstavници nacionalnog vijeća sudjeluju u pregovorima ili se konzultiraju povodom pregovora o zaključivanju bilateralnih sporazuma s matičnim državama, u dijelu koji se neposredno odnosi na prava nacionalnih manjina. Predstavници nacionalnih vijeća također sudjeluju u radu mješovitih međudržavnih tijela čija je zadaća nadzirati provođenje bilateralnih međudržavnih sporazuma o zaštiti prava određene nacionalne manjine.

U svakome slučaju, izbori za nacionalno vijeće su itekako važni za svaku nacionalnu zajednicu. Nažalost, hrvatska

IZBORI 2010. GODINE

Da podsjetimo, 2010. godine, kada su bili izbori za nacionalna vijeća, jedine nacionalne manjine koje nisu imale dovoljan broj birača za izravne izbore bili su Hrvati, Slovenci i Makedonci. Elektorska skupština Hrvatske nacionalne manjine izabrala je 29 članova HNV-a od 137 elektora.

pripadnosti ili tako što se ne žele upisati u poseban popis birača«.

ZAKON

U Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina piše da »radi ostvarivanja prava na samoupravu u kulturi, naobrazbi, obavještanju i službenoj uporabi jezika i pisma, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji mogu izabrati svoja nacionalna vijeća. Nacionalno vijeće predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti naobrazbe, kulture, obavještanja na jeziku nacionalne manjine i službene uporabe jezika i pisma, sudjeluje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustano-

manjina će najvjerojatnije i novo nacionalno vijeće dobiti elektorskim, a ne izravnim izborima i tako ostati jedna od malobrojnih manjinskih zajednica koja nije uspjela animirati 40 postotaka pripadnika svog naroda da se upiše u poseban popis birača. Sve zapreke o kojima je bilo riječi u ovom tekstu stoje, ali stoji i pitanje koliko se moglo, a koliko se zaista učinilo na informiranje i animiranje Hrvata da se upiše u poseban popis birača i da sudjeluju u izboru onih koji će ih predstavljati i njihove interese zastupati iduće četiri godine. Što reče naš sugovornik Marijan Sabljak, sami smo sebi krivi.

Zlata Vasiljević

DELIKATAN ODNOS POLITIKE I GOSPODARSTVA

Sankcije su naša šansa?

Izvoz Subotice je izvanredno visok, uglavnom radi investicija u Slobodnoj zoni.

Naši su kapaciteti okrenuti prema Europskoj uniji. No, možda bi se mogao povećati i izvoz voća u Rusiju.

Svjetske burze u posljednje vrijeme reagiraju na prepućavanja Zapada i Rusije. Mada se po nekim načelima ekonomija i politika ne bi trebale miješati, svjedoci smo kako Europska unija i Sjedinjene Američke Države uvode sankcije

nim na području Slobodne bescarinske zone.

DVIJE STOLICE

Postavlja se pitanje koji je veći izvoz iz naše regije, spomenuti preko slobodne zone koji

To dokazuje i podatak o prometu u visini preko milijardu i sedam stotina milijuna dolara iz naše regije. Subotica je u trgovinskom suficitu, a on iznosi 76 posto prema zemljama Europske unije. Za prvih 5 mjeseci ove godine je to blizu 700 milijuna

la dok je bila pod sankcijama. To znači da obujam poslovanja i proizvodnje može sada rasti ubrzanom stopom putem plasmana u zemlje Euroazije. Dakle, ne mislim samo na Rusiju, već i Bjelorusiju te Kazahstan, i apsolutno trebamo voditi takvu politiku da tim državama ne udarimo sankcije.«

RUSIJA ZOVE

Špekulacije na ovu temu potvrdio je i ministar poljoprivrede Ruske federacije **Nikolaj Fjodorov** rekavši kako je Srbija među prioritetnim državama iz kojih će Rusija uvoziti poljoprivredne i prehrambene proizvode.

»Za nas su za uvoz voća i povrća perspektivni Azerbajdžan, Uzbekistan, Armenija, Tadžikistan, u izvesnoj mjeri Kirgizija. Uz njih su Turska, Iran, Srbija. Veoma obećavajuće zemlje su Iran, Maroko, Egipat. Njima su potrebni naši proizvodi – žito, biljno ulje, a nama njihovo voće, povrće, jagode i citrusi«, rekao je kanalu Rosija 1 Fjodorov.

Da sve ovo ipak nije toliko jednostavno pokazuje i primjer od prije dva tjedna, kada je hladnjača iz Srbije zaustavljena u Ukrajini. Neki su ljudi svojevoljno napravili blokadu i nisu dopustili prolaz »ruskim prijateljima«. O tome su izvijestili domaći mediji.

Međutim, ne bilo nemoguće ni da se desi još jedna neželjena posljedica. Imajući u vidu kako je EU najavila da će oštetiti europske voćare, njihovi bi onda sljedstveno jeftiniji proizvodi mogli biti dampinški u Srbiji.

Nikola Perušić

Rusiji, dok ona odgovara kontramjerama. To postavlja i Srbiju u neugodnu situaciju, ali se dobro odupire političkim pritiscima i uvjetovanjima. Jer, gubitak suradnje s bilo kojom stranom značilo bi katastrofu.

Što se tiče gospodarstva u subotičkoj regiji, ono je svijetli primjer u Srbiji koji među rijetkima bilježi veći izvoz nego uvoz. Dakako, to zahvaljujemo stranim investicijama realizira-

ide u države Europske unije ili onaj poljoprivrednih proizvoda u Rusiju. Odgovor daje predsjednik Regionalne gospodarske komore **Slobodan Vojinović**:

»Za sada je apsolutno veće tržište Europske unije. To nije loše, nego čak je i dobro, zato što pokazuje kolika je spremnost našeg gospodarstva, koliko smo spremni na tu konkurentnost, premda imamo nepovoljnije uvjete od konkurencije.«

eur, te bilježimo čak i suficit s Njemačkom.

No, sankcije dovode do pada plasmana poljoprivrednih proizvoda u Rusiju, i to je potencijalna šansa za neutralnu Srbiju. To je šansa i za naše voćare. A ovaj dio sa sankcijama nam je vrlo dobro poznat.

»Mi se ne radujemo ničijim zlu, niti to želimo. Ali, moj osobni stav je da je došlo vrijeme da Srbija naplati ono što je izgubi-

HRVATSKA NEZAVISNA LISTA

Prestanite utrku za funkcijama dok traje upis!

Hrvatska nezavisna lista (HNL) smatra kako je predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** svojom izjavom u tijeku promidžbe za upis u poseban popis da su elektorski izbori više demokratični negoli izravni favorizirao jedan sustav izbora svojom i zbog toga treba snositi odgovornost, navodi se u priopćenju ove udruge. Sarić Lukendić je, kako se navodi, za program na hrvatskom jeziku Radio Subotice izjavio: »Elektorski izborni sustav puno je liberalniji, jer pojedinci, koji prikupe 60 ovjerenih potpisa, mogu lakše doći do izražaja, negoli u nekom drukčijem sustavu, u kojemu bi se svi ti glasovi nužno grupirali

oko jedne ili dviju vodećih političkih grupacija.«

Osim njegove izjave, HNL, kako se navodi, svjedoči da pojedini dužnosnici HNV-a za vrijeme dok se vodi promidžba za upis u poseban popis radi održavanja neposrednih izbora i u vrijeme kada izbori za nacionalna vijeća još nisu raspisani pozivaju na prikupljanje potpisa za elektore pri tom dijeleći udruge na one za koje oni smatraju da jesu hrvatske i one koje nisu i po tom kriterijumu se isplaćuju sredstva iz proračuna. »Prestanite utrku za funkcijama dok traje upis u poseban popis hrvatske nacionalne manjine«, ističe se u priopćenju koje potpisuje predsjednik Hrvatske nezavisne liste **Zlatko Ifković**.

OPET TAJ »JEZIK« (ILI MOŽDA GOVOR)?

Pak: Osigurat će se udžbenici na bunjevačkom

Predsjednik Srbije **Tomislav Nikolić** naći će način da se osiguraju knjige na »bunjevačkom jeziku« za najmlađe osnovce ove nacionalne zajednice, najavila je 15. kolovoza u Subotici savjetnica predsjednika **Stanislava Pak Stanković**, prenosi Tanjug.

Ona je na obilježavanju Dana Dužijance, jednog od četiriju praznika bunjevačke nacionalne zajednice u Srbiji, prenijela poruku predsjednika Srbije da mu je stalo do ove manjine i da će »učiniti sve da se ona razvija i da razvija svoj nacionalni, kulturni, historijski identitet i jezik«.

»Konkretno, za male osnovce, naći ćemo način da se osiguraju knjige na bunjevačkom jeziku. Mi smo svjesni svih brojnih problema koje ova manjina ima, i Srbija uopće, ali rješavat ćemo ih korak po korak«, rekla je Pak Stanković.

Predsjednica Privremenog organa upravljanja Nacionalnog vijeća Bunjevaca **Suzana Kujundžić Ostojić** je istaknula da je izdavanje udžbenika na bunjevačkom jeziku jedno od najvećih dostignuća ove nacionalne zajednice u prethodnih godinu dana.

Prema njenim riječima, slijedi daljnja izrada udžbenika kako bi se pokrila cjelokupna nastava na bunjevačkom jeziku, od prvog do osmog razreda, kao i završetak gramatike.

»Naravno, želja nam je, teško da će to biti ove jeseni, ali vjerojatno od iduće jeseni, da i srednjoškolci koji budu željeli izučavati bunjevački govor, mogu to raditi u svojim srednjim školama«, rekla je Kujundžić Ostojić.

Zavod za udžbenike je početkom srpnja štampao prve udžbenike za izborni predmet »Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture«, koji postoji od 2007. godine.

Skiski teren

Izgleda da je propala zamisao o hapšenju tajkuna. Koliko se sjećam, to je bio jedan od usklika predizborne kampanje. Sada je na djelu nova ideja, tajkune zauzdati krupnim društvenim problemima, smanjiti im manevarski prostor. Tako se dešava da se na čelo Željeznica Srbije postavlja **Milan Beko**.

Stvar jest diskutabilna ako se ima u vidu i ona najava da imenovanja idu putem natječaja, transparentno. No, da ne cjeplidlačimo, kako kažu Amerikanci – nije bitno koje je boje mačka ako lovi miševе. A, je li Beko mačka ili tigar, je li u vreći ili na slobodi – vrijeme će pokazati.

Zapravo, uho mi je zaparala još jedna najava. To je najava premijera kako u njegovoj stranci svi mogu imati samo jednu funkciju, nikako dvije, tri ili više. To zaista jest logično i racionalno, iz sveg srca podupirem. Neka se svatko posveti jednoj stvari i zablista. Umjesto što sipaju iz šupljeg u prazno i na koncu nikakav rezultat ni na jednom polju.

Ja inače od svih književnih vrsta najviše volim znanstvenu fantastiku i lako se uživim, lako zamišljam takve fiktivne scenarije. A onda ih s lakoćom pretičem i u svoju okolicu. Recimo, ja nemam nijednu funkciju pa nisam ni u kakvom konfliktu. Ali, kada bi se svi ponijeli za premijerovom idejom, to bilo divno. Namjesto ovih multipraktika koji su na više dužnosti, morali bi se imenovati novi ljudi, krenuo bi val upošljavanja. Istodobno, ovi univerzalci bi izgubili neke plaće, a novi ljudi bi ih dobili, te bi se socijalna ravnopravnost pokrenula u pravom smjeru. Bilo bi super kada bi i vojvodanski Hrvati pratili taj trend. Zapravo, moram se ugristi za jezik, toga kod nas baš i nema. Mislim nema dupliranja funkcija. Svi blistaju na svojim položajima.

Da se vratim premijeru. Je li on mislio i na sebe? Na svojih nekoliko službenih funkcija i više onih neslužbenih. Jer, vidio sam ga na čelu arapskih projekata, na čelu borbe s poplavom, mećavom itd. Možda premijer smatra kako je vrijeme i da on čuva svoju energiju. Tu ga također posve podržavam. Jer, nadvijaju se tamni oblaci. Ako se njegove najave ne počnu realizirati, bit će problema. Pojedinci iz njegove stranke mogu se okrenuti protiv njega, pogotovu sada nakon raspuštanja velikog broja lokalnih odbora. Stvar je zaista ozbiljna. Ako se ove najave ne potkrijepe, ljudi će izgubiti povjerenje u lidera. S druge strane, ako ih ostvari, stvorit će si protivnike. Bilo kako bilo, neće biti lako. Ukoliko se pride ostvari smanjenje mirovina za 20 posto, ode potpora. Kola su se našla na skliskom terenu.

N. Perušić

MILA HORVAT, SPORTSKA NOVINARKA HRT-A

Nogomet na prvom mjestu!

Razgovor vodio: Dražen Prčić

*Sve je započelo od mozaičnog programa na HRT-u * Nakon SP-a u Njemačkoj 2006. godine započinje moj sportski angažman * Navikla sam na stereotipe o ženama u sportskom novinarstvu *
Nogomet, tenis i rukomet su moji omiljeni sportovi*

Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazilu je već odavno za nama, polako se u zaborav stavlja rezultatski neuspjeh Hrvatske, ali život i sport, koji je objektivno postao njegov nerazdvojni dio, idu dalje. Sportska novinarka Hrvatske radio televizije **Mila Horvat**, nakon povratka iz zemlje sambe i nogometa, te kraćeg odmora, početkom nove nogometne sezone i povratkom nogometa na male ekrane, ponovno će biti na svom radnom mjestu. Tijekom nedavnog teniskog ATP turnira u Umagu, gdje je obavljala dužnost službene najavljiivačice glavnih susreta, porazgovarali smo o njezinom profesionalnom novinarskom angažmanu i uvijek prisutnim komentarima na temu žene u izrazito muškom sportu.

HR: Zašto se izabrali za životnu profesiju?

Prije svega novinarstvo je profesija koja uključuje više profesija u sebi, pa je u mom slučaju to bio logičan izbor jer nisam tip osobe koja se može odlučiti za samo jednu stvar. Završila sam jezičnu gimnaziju, potom studij novinarstva i uslijedila je praksa na televiziji.

HR: Kako su izgledali vaši prvi novinarski koraci na Hrvatskoj televiziji?

Krenula sam korak po korak, isprva je to bio mozaični program u *Dobro jutro Hrvatska*, radila sam sva moguća zbivanja na toj razini i ispunjavala novinarske zadatke koje su se od mene tražile.

HR: Kada ste stigli do sportske redakcije, koja je, kako se čini, ipak bila konačni cilj?

Zapravo, ja sam oduvijek željela raditi u sportu, i tijekom

rada u mozičnom programu sam povremeno surađivala sa sportskom redakcijom i na njihovu tražnju sam sudjelovala u realiziranju studijskog programa tijekom Svjetskog prvenstva 2006. godine u Njemačkoj. Onda su oni uvidjeli kako imam kapaciteta za mnogo ozbiljniji rad, sljedećih nekoliko godina smo nastavili suradnju, da bi 2010. godine prešla u potpunosti u sportsku redakciju.

HR: Svaki sportski novinar HRT-a mora imati tri sporta koja su mu specijalnost uz, naravno, opće poznavanje i ostalih sportskih disciplina. Koji su vaši sportovi?

Nogomet na prvom mjestu, tenis i rukomet.

HR: Širem televizijskom gledateljstvu ste upravo po nogometu i najpoznatiji, ali ta okolnost

često nameće krivi stereotip o upitnosti mjesta žene u nogometnim vodama. Kako se nosite s tom »otežavajućom okolnošću«?

Moram priznati kako i dalje vladaju kojekakve predrasude, i svakodnevno sam se znala susretati s takvim situacijama jer se žene i dalje, u određenim sportskim programima, svrstavaju u kategoriju estetike. Kada sam krenula u televizijski sport 2006. godine, na startu sam inzistirala kako ne želim biti estetska kategorija i da želim raditi kao stručni sportski novinar.

HR: Je li bilo izraženo šovinizma, osobito kada su u pitanju priznati nogometni stručnjaci s kojima dijelite novinarski studio tijekom specijaliziranih emisija?

Isprva je bilo latentnog šovinizma, određenog podcjenjiva-

nja, naravno na razini gospodskog ophođenja i načina komuniciranja, ali sam od početka radila na svom ozbiljnom i stručnom pristupu i vremenom su se svi mogli uvjeriti u moju stručnost i dobro poznavanje nogometne igre. Dakako, imala sam i golemu podršku mojih kolega iz redakcije, i vremenom je sve počelo dolaziti na svoje mjesto.

HR: Kako biste sebe novinarski opisali?

Vrlo sam studiozna, maksimalno perfekcionista, nastrojena i ništa ne prepuštam slučaju. Moram priznati kako je moj način života i svojevrsna priprema za svakodnevni posao koji radim, jer sport je u svim porama moga života.

HR: Opće je poznato kako sportski novinari i žive svoj život kroz sport? Živate li ga i vi na taj način?

Naravno. Novinarska profesija, osobito sportska, nije neki šalterski ili službenički posao s jasno naznačenim radnim vremenom. Živim skupa sa sportom doslovno svih dvadeset i četiri sata i »ušaltana« sam u sport možda i previše. Jedine novine koje kupujem su sportske, s kolegama razgovaram apsolutno samo o sportu, pogotovo o nogometu, i potom slijedi još nadogradnja na druge sportove. I tako iz dana u dan.

HR: Svjetsko prvenstvo u nogometu je već odavno za nama, ali iskoristit ćemo priliku za još malo ekskluzive od osobe koja ga je pratila iz prve ruke. Kako ste profesionalno doživjeli Brazil?

Bio je to moj prvi »teren« i rad tog tipa, i već sam po sebi je imao svoje brojne specifičnosti i zahtjevnosti s obzirom na veličinu zemlje kakav je Brazil. S druge strane, bilo je tu dosta i tehničkih poteškoća koje uvijek prate svaki program koji se radi uživo, ali imala sam sjajnu ekipu oko sebe i uspjeli smo sve uraditi na najbolji mogući način. Odmah moram kazati kako su transferi i putovanja bili vrlo ubitačni, vučenje kufera od zrakoplova, autobusa,

taksija, do hotela i natrag, stizanje do stadiona i ostalih odredišta, a to uopće nije baš prikladno za jednu ženu. No drago mi je bilo iskazivanje počasti od strane muških kolega i brojne riječi pohvala koje sam dobila za svoj profesionalni trud. Plus, za razliku od svojih muških kolega, ja se moram dodatno i našminkati i urediti za televizijsku sliku, a mnogo bi mi bilo lakše da poput muških novinara to ne moram.

HR: Je li stoji opće prihvaćena fama o brojnim opasnostima koje vrebaju na ulicama brazilskih gradova?

Osobno to nisam osjetila, jer smo mi uvijek bili u blizini naše nogometne reprezentacije koja je bila maksimalno osigurana od strane domaćih tijela reda. A za

u nemogućnosti potpunog prepuštanja navijačkom ugođaju, jer se sve vrijeme utakmice moraš brinuti o svim segmentima realiziranja prijenosa i programa koji slijedi nakon njega. Što se tiče svega ostaloga mogu kazati kako sam oduševljena Brazilom, zemljom koja mi se neizmjereno dopada i vrlo sam sretna što sam bila tamo tijekom protekloga Svjetskog prvenstva.

HR: Nakon lijepih, malo i o manje lijepim sjećanjima na Brazil. Kako biste kritički ocijenili nastup nogometne reprezentacije Hrvatske koja nije uspjela proći skupinu?

Ruku na srce, nisam očekivala naš prolazak u drugi krug natjecanja na SP-u, jer je reprezentacija nakon promjene izbor-

doživljava velike trenutke na europskoj sceni jer su sva četiri kluba u poziciji da igraju u Ligi Europe.

HR: Širem sportskom gledateljstvu dobro su poznati vaši komentari u društvu renomiranih gostiju tijekom specijaliziranih nogometnih emisija. Dobro nam je poznato ono što se događa ispred kamera, ali ima li određenih nesuglasica i »sukoba« između aktera razgovora kada kamere nisu uključene?

Dolazi do sukoba mišljenja. Tijekom cijelog susreta mi (gosti u studiju op. a) opušteno komentiramo događanja na terenu i ima fantastičnih komentara, ali rijetko ti izvorni komentari poslije dođu u etar. Pa mi bude žao, jer ti komentari upravo »pogađaju u sridu«, pa kada poslije idemo »u živo« nastojim svoje goste navesti da ponove javnosti ta svoje mišljenja u svezi viđene igre. Nekada mi to odmah uspije, a nekada to moram izvlačiti iz gostiju navodeći ih na njihove riječi.

HR: Završavajući ovaj razgovor i mi moramo iz vas izvući i nešto privatnoga. Kako žena sportski novinar uspijeva, uz sve navedene profesionalne obveze i dinamiku života non-stop vezanog uz sport, postići i sve ostale obveze životne svakidašnjice, te na koncu imati i malo slobodnog vremena za sebe?

Sve je stvar kvalitetne organizacije. Naravno da imam i slobodnog vremena tijekom kojeg se nastojim baviti stvarima koje volim. Igrom slučaja ili ne, radim posao vezan uz nogomet, sport koji neizmjereno volim, pa kada mi prijateljica dođe u stan i vidi hrpu sportskih novina i statističkih podataka neizostavno zna prokomentirati kako bi ipak mogla i malo pospremiti i živjeti bez sporta.

Ne želim robovati svom poslu, ali ono što volim uvijek ću pratiti i privatno, a s druge strane kada me nema na malim ekranima nastojim pobjeći negdje na odmor i »napuniti baterije«.

PROFESIONALNE ŽELJE

Ima ih još puno, osobito i onih koje nisu vezane uz televiziju, ali neka to za sada još ostane moja tajna. Kada dođu na red, čut će se za njih.

neke privatne izlete nije niti bilo vremena, jer su naši dnevni rasporedi bili potpuno zgusnuti.

HR: Koliko uopće ima slobodnog vremena za novinare koji izvješćuju s velikih natjecanja poput Svjetskog nogometnog prvenstva?

Nema ga. Slobodno vrijeme je šest, sedam sati kada spavate po noći. Sva sreća je što smo imali tu veliku vremensku razliku pa smo se uspijevali barem naspavati.

HR: Kako ste, uz profesionalnu dužnost, osobno navijački doživljavali nastupe Hrvatske?

Meni je uvijek doživljaj biti na nekom nogometnom susretu, bio on i znatno manjeg značenja nego što je nastup na Svjetskom prvenstvu, što je opet najviši sportski domet svakog nogometaša, ali i navijača. Nažalost, hendikep obavljanja terenske novinarske dužnosti ogleda se upravo

nika i dolaska Nike Kovača prošla jedno turbulentno razdoblje u kojem nije bilo dovoljno vremena za prilagođavanje načinu rada i nogometašima koji igraju u momčadi. Ali, da smo mogli bolje s igračima s kojima raspolažemo, apsolutno smo mogli.

HR: Na koncu, je li bio penal za Brazil?

Jeste.

HR: Svjetsko prvenstvo je pohranjeno u riznicu povijesti, a nogometna povijest se nastavlja ispisivati novim stranicama domaćeg prvenstva i novom sezonom Lige prvaka i Lige Europe. Kakav će biti vaš angažman tijekom nastupajuće nogometne jeseni?

Malo nas je u redakciji, ali ćemo uspijeti pokriti sva, kako nogometna tako i ostala sportska događanja koja su pred nama. Nogomet je ipak taj koji je nezaobilazan i drago mi je što hrvatski nogomet u ovom trenutku

Turneje mladih folklorša

Folklorni odjel Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* i ovo ljeto će pamtiti po brojnim turnejama. Prvi, reprezentativni ansambl, po riječima voditelja **Andrije Bašića Palkovića** u proteklom periodu nastupao je nekoliko puta u Mađarskoj, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Mladi su folkloršaši svoje umijeće, između ostalog, predstavili i na međunarodnom CIOF-ovom festivalu *Dani kosidbe – Kupres 2014.*, gdje su boravili pet dana i svaki dan imali nastup u drugom mjestu. »Moram reći kako je tamo izuzetna organizacija, te da smo imali priliku i razgovarati s predstavnicom CIOF-a za Balkan, a nastupili smo u Međugorju, Livnu, Kupresu i na Kupreškom polju«, kazao je Bašić Palković i dodao, kako su se nakon dva tjedna uputili na novu turneju. »Od 22. do 29. srpnja boravili smo u mjestu Sv. Filip i Jakov. Ovdje smo dva dana

nastupali, a ostalo je bio odmor. Predstavili smo svoj HKC, našu nošnju i dio tradicije, jer svugdje gdje kod nastupamo prvenstveno se predstavljamo bunjevačkim igrama, a po potrebi dopunjavamo program po želji domaćina. Ovoga puta smo se kao jedna velika obitelj i odmarali, te na ovaj način nagradili mlade za njihov nesebični trud.«

TURNEJA JE MOTIVACIJA ZA DALJE

Kako su mladi prihvatili ovu nagradu i kako oni vide turneje, te što im one znače, saznali smo od **Majde Stantić**, koja je u folkloru već 12 godina, i od **Ante Čipaka**, koji pleše 7 godina.

»U folkloru sam od svoje treće godine, promijenila sam dva koreografa i putovala sam puno, uglavnom po Hrvatskoj, ali i po drugim zemljama i imala priliku vidjeti mnoga mjesta koja vjerojatno nikada ne bih vidjela.

Ono što mene drži u folkloru svih ovih godina jest muzika, nošnja, koraci, uopćeno folklor, naravno da je tu i društvo, mada se kroz sve ove godine društvo mijenjalo, a ja sam ostala. Volim ovaj Centar, ovdje sam provela djetinjstvo i odrasla«, rekla je Majda i dodala da nju kao i sve druge putovanja i turneje dodatno privlače. »To je nešto što nas mlade privlači da ostanemo ovdje, jer na turnejama je uvijek najbolje druženje. Bilo je godina kada nismo nigdje putovali, kada je *Bunjevačko kolo* bilo u krizi. Tada smo svi ostali zato što ovo volimo i znali smo da se ljudi zalažu za ovo mjesto.« Razgovoru se priključio i Ante Čipak, te dodao: »Turneje su, pokraj druženja, i mnogim mladima jedina prilika negdje oputovati, nešto vidjeti, upoznati nove prijatelje i druge tradicije, kulturu i običaje. I sad sam siguran da nisam putovao s *Bunjevačkim kolom*, da mnoga mjesta nikada ne bih vidio. Na

tim putovanjima smo upoznali i mlade iz drugih zemalja i s mnogima ostali u kontaktu već niz godina.«

Kada je riječ o turnejama, glavno pitanje su financije, kako sve platiti, točnije iz čega? Majda i Ante su i na ovo imali odgovor. »Bilo je situacija kada smo sudjevali u plaćanju, ali uvijek se Hrvatski kulturni centar trudio osigurati nam neka putovanja, a da ne moramo plaćati, što je za naše roditelje velika stvar, ako smo htjeli ostati par dana duže, primjerice prošle godine kada smo bili na moru u Puli, onda smo sami doplatili tih nekoliko dana«, priča Majda.

NOŠNJA I KORACI

Na pitanje kako drugi reagiraju na bunjevačku nošnju, Majda je odmah preuzela riječ i objasnila: »I mi sami smo se pitali zašto se ljudi toliko dive našoj nošnji. Osobito nama curama, jer

ŠOKCI I BAŠTINA 2014. OVE GODINE U SONTI

Alaj lipo u svatove iti

Predstavnici institucija kulture podunavskih Šokaca u utorak su se okupili na sastanku u Sonti. Predsjedavao je domaćin, predsjednik KPZH Šokadija **Zvonko Tadijan**. Tema sastanka bila je organizacija ovogodišnje manifestacije u okviru zajedničkog projekta *Šokci i baština*. Nazočili su predstavnici svih udruga, osim HKUPD-a *Mostonga*, te predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, tajnik **Željko Pakledinac** i predsjednik Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić**. U prvom dijelu analizirana je prošlogodišnja manifestacija održana u Baču. Fokusrane su uočene manjkavosti u pojedinim segmentima, kako bi se ove godine izbjegle. Nazočni su bili jednodušni u apostrofiraju nedovoljne suradnje na relaciji organizator – RTV i vrlo loše kvalitete emitiranih snimaka manifestacije. »Veliki je uspjeh što se počelo, a zahvaljujući HNV-u i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i opstalo. Lanjske pogreške ne smijemo ponoviti, a kao dugogodišnji operativac, pretpostavljam da su nam nedostajale zajedničke probe, pa je zbog toga i došlo do neujednačenosti programa. Ove godine moramo imati osobu koja će operativno voditi sve aktivnosti i biti zadužena za komunikaciju s ljudima s televizije«, rekla je među ostalim predsjednica UG *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**. Ovim izlaganjem prešlo se i na drugu točku, organizaciju ovogodišnje manifestacije. Utvrđeno je da će domaćin biti Sonta, a termin održavanja 22. studenoga u 19 sati. Tema će ove godine biti svatovski običaji podunavskih Šokaca, geslo Alaj lipo u svatove iti. Redateljicom priredbe i koordinaticom komunikacije između organizatora i TV imenovana je Marija Šeremešić, na čiji prijedlog je riješeno i da će biti neophodna zajednička generalna proba. Utvrđeno je i da će biti pozvani gosti iz Srijema i Subotice u svrhu poticanja boljitka međusobne suradnje udruga s hrvatskom odrednicom iz svih regija Vojvodine. Darko Sarić Lukendić je pozdravio prezentirane ideje, te nazočnima stavio do znanja da će HNV maksimalno podržati ovu manifestaciju. »Za ovaj projekt imamo locirana sredstva u iznosu od 200 000 dinara. Moramo dobro isplanirati sve neophodne aktivnosti i voditi računa da se uklopimo u ovu sumu. Zbog toga ćemo biti u stalnom kontaktu i sve eventualne probleme rješavati u hodu. S pozicije predsjednika IO HNV-a pružit ću vam svu moguću operativnu podršku i nadam se da ćemo zajedničkim snagama uspješno organizirati sve što smo danas isplanirali«, rekao je na kraju Darko Sarić Lukendić.

I.A.

15

gdje god da se pojavimo svila je oduševljenje za sve. Uvijek se netko usudi prići i pitati koliko imamo podsuknji, kako se to oblači... Uglavnom gdje god da se pojavimo ljudi zagledaju, zapitkuju i dive se našoj nošnji, koju mi s ponosom nosimo. Naravno, volimo i mi pogledati nošnju nekog drugog naroda ili kraja, ali uvijek smo ponosni na svoju. Momcima se više dive za njihove teške korake.« Ante je jedan od onih koji s lakoćom i ljubavlju pleše čuvene korake *iskvrčavanja*. »Čizme i zvečke u folkloru su otkriće za mnoge. Naš ujednačen ples ne samo da se vidi, nego se sa zvečkama i čuje. A to je ono što oduševi publiku gdje god se pojavimo. Ljudima je to fascinantno. Ako igramo bez zvečki nema tog efekta na publiku«, kazao je Ante.

PROBE I NASTUPI

O tome kako izgledaju probe mladi su rekli kako probe znaju biti jako naporne, ali da se rad i trud, kao i svugdje, uvijek isplati. »Puno radimo i često smo ljuti na Andriju, ali zapravo rezultat našeg rada se vidi na sceni. Zahvalni

smo Andriji što je uporan i što ima strpljenja raditi s nama, jer da ga nema i da lako odustaje, i mi bi već davno odustali«, objašnjava Majda i dodaje kako je divan i poticajan osjećaj kada im ljudi prilaze i čestitaju. Kako je ona rekla, to je dodatni motiv za rad.

Neke od koreografija koje su trenutno na repertoaru su, kako su mladi rekli, obvezne bunjevačke igre, šokački plesovi, vlaške igre, igre iz Šumadije, vesele šopske igre, hercegovački lindo, Banat, makedonske igre, te je u pripremi postavljanje igara iz Baranje i Moslavine. U narednom periodu pripremni ansambl očekuje nastup u Mađarskoj i u Hrvatskoj. Ujedno je ovom prilikom Andrija Bašić Palković najavio veliki koncert koji će biti održan 19. listopada u Dvorani sportova u Subotici zajedno s Omladinskim kulturno-umjetničkim društvom *Mladost*. »Ovaj koncert zajednički je projekt dva kulturno-umjetnička društva koja su bila pred raspadom i koja su financijski bila ugrožena. Ovaj koncert je naš povratak na scenu!« kazao je Andrija.

Ž. Vukov

Koliko će kupovina školskog pribora i opreme opteretiti vaš kućni proračun?

SVETLANA BALIĆ,
radnica, Šid

Nikad teže

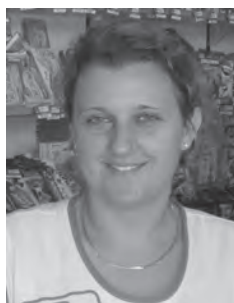

Kupovina osnovnih stvari za školu, a pri tom mislim samo na kupovinu bilježnica, knjiga, olovaka i ostalih sitnica, bit će opterećenje za naš kućni proračun, pogotovo sada kada sama radim. I ovih godina sama priprema za polazak u školu bila je opterećenje za naš ionako mali kućni proračun, ali čini mi se da će ove godine biti najteže. Jedna kćer mi pohađa srednju školu u Srijemskoj Mitrovici, a to znači da joj, osim svega što joj je potrebno za polazak u školu, moram osigurati i mjesečnu kartu, jer o stanovanju ne smijem niti razmišljati. Druga kćer mi završava fakultet i na svu sreću ima stipendiju od koje, iako nije velika, uspijeva pokriti neke osnovne troškove. Sreća u nesreći je što garderobu mlađa naslijedi od starije kćeri, ali nekada ni to nije rješenje, jer i ona, kao i sva ostala djeca, poželi nekada i neku novu stvar. Mislim da će mi samo za kupovinu školskog pribora i mjesečne karte trebati najmanje 15 000 dinara, a to je trenutačno za našu obitelj puno, jer je moja plaća 23 000 dinara. Zato sam ja ove godine riješila, s obzirom na to da mi je i suprug u međuvremenu obolio i ne smije raditi barem još neko vrijeme, da svoj godišnji odmor iskoristim za dodatnu zaradu. Tako da evo već dva tjedna, koliko imam godišnjeg odmora, radim sezonske poslove i svakoga dana odlazim u jedan voćnjak, gdje za dnevnicu berem kruške. Dnevnicu nije velika, 1200 dinara, i nije baš lako, ali i to nam trenutačno puno znači i jedino tako mogu pomoći svojoj djeci u školovanju i malo povećati kućni proračun, koji je trenutačno više nego oskudan.

S. D.

DRAGANA MILOŠ,
trgovkinja, Sonta

Kupovina prema mogućnostima

Dijete će mi u rujnu poći u treći razred Osnovne škole. Glede opterećenja kućnog proračuna velika stavka, a time i veliko olakšanje, su nam besplatni udžbenici za učenike nižih razreda. Od svih potrebnih, kupujemo samo udžbenik iz engleskog jezika, ostalo dobijemo. Istina, poneki od roditelja morali su na kraju školske godine pojedine udžbenike platiti, ali to je samo zbog toga što su ih njihova djeca oštetila. Počev od torbe, preko bilježnica, olovaka, bojica i ostalog potrebnog pribora, cijene su svake godine sve više, a o kvaliteti baš i ne možemo puno razmišljati. Vidim da su čak i torbe iz srednje kategorije cijena vrlo nekvalitetne, pa je pravo čudo ukoliko izdrže cijelu školsku godinu. Moram razmišljati i o tenisicama, cipelama, odjeći. Djeca ove dobi ubrzano rastu, razvijaju se, pa početkom školske godine moramo računati i na obnavljanje obuće i garderobe. Prije nekoliko dana sve sam stavila na papir i po gruboj računici bit će mi potrebno sedamnaest, osamnaest, do 20 000 dinara. Razumljivo, niti u snu ne mogu razmišljati o kupovini firmirane odjeće i obuće. Ova brojka iz godine u godinu raste, a plaće nam ostaju iste, tako da nam je svake godine realno opterećenje kućnog proračuna sve veće. Mislim da je našim roditeljima bilo lakše, jer su njihove realne zarade u ono vrijeme bile puno pristojnije nego naše danas. Drugi razlog je taj što je u ono vrijeme udžbenike koristilo više generacija, pa smo one bolje očuvane kupovali u pol cijene od prethodnih generacija, a sada, ne znam zbog čega, svake godine se tiskaju novi, sve skuplji.

I. A.

ERŽIKA HORVACKI,
kućanica, Đurđin

Velika pomoć

Moj suprug Ivan i ja imamo četvero djece – dvoje u osnovnoj školi i dvoje u srednjoj te smo vrlo dobro upoznati s ovim problemom, odnosno s troškovima oko školskog pribora i udžbenika potrebnim za svaku školsku godinu. Od naše četvero djece, troje idu u hrvatske odjele, a samo najstarija ne, jer tada u Đurđinu nije bilo mogućnosti pohađanja nastave na hrvatskome jeziku. Budući da nam tih troje djece ide od prvog razreda u hrvatski odjel i da dobivaju udžbenike besplatno, da nemamo najstariju kći, kojoj moramo kupovati udžbenike, ne bismo ni bili svjesni kolika je to pomoć! Sjećam se da je njoj u osnovnoj školi komplet novih udžbenika iznosio 10 000 dinara i kad bi se to pomnožilo s četiri, trebali bi cijelu jednu plaću dati samo za udžbenike, a gdje su još bilježnice i ostali pribor?! Primjećujem i da je za djecu u osnovnoj školi, naročito do četvrtog razreda, potrebno puno više potrošiti za školski pribor, zbog instrumenata, pribora za crtanje i bojenje, ravnala, raznih bilježnica... Kad dođu u srednju školu onda je sve jednostavnije i manje zahtjevno – što se tiče školskog pribora. Prošle godine nam je jedna kći dobila i bon od 1000 dinara prilikom upisa u prvi razred srednje škole na hrvatskom jeziku, što je za njene potrebe bilo dovoljno, a za ovo ostalo troje smo se snašli sami. Iako nekada nije lako i pribor je skup, za djecu i njihovo školovanje uvijek nađemo sredstva. Ponekad naručimo pribor preko škole, jer tad imamo mogućnost plaćanja u ratama, a kad nema ništa organizirano preko škole onda se snalazimo sami po knjižnicama.

Je. D.

RAZGOVOR O DRUŠTVENOJ ODGOVORNOSTI MEDIJA:

ZLATKO ROMIĆ, NOVINAR

Nesposobnost i plašljivost medija

U kojoj mjeri mediji u Srbiji uspijevaju vjerodostojno prezentirati našu stvarnost?

Kako se uzme. Pođemo li od primjera kao što su emisije *Insajder* na B 92, *Radar* na Televiziji Vojvodine, djelomice *Danasa*, kompletnog sadržaja *Helsinške povelje*, a napose posljednje *Borbe*, koja je izlazila niti punih godinu dana, moglo bi se pozitivno odgovoriti na vaše pitanje. Ti su mediji, odnosno emisije, bili ili još uvijek jesu primjeri kako se istraživanjem i analizom, dakle »kopanjem po stvarnosti« može doći i do njezinog suštinskog prikazivanja. Na žalost, takvih medija kod nas u brojanju stane na prste dvije ruke. Sve ostalo, a napose »pinkovi«, »happyji«, »sto trojke« i tiskano jeftino smeće ne samo da ne žele, ne smiju i ne znaju prepoznati problem, nego postoje kako bi ga zataškali ili čak i izvrnuli. Primjerice, pogledajte samo njihov nekritički odnos prema vlasti, Crkvi, Vojsci, a odnedavno i »majčici Rusiji« i drugim »svećinjama«, odnosno često stigmatiziraju druge (Hrvate, Albance, Rome, Ameriku, Englesku...), male vjerske ili homoseksualne zajednice. Primjera je zaista toliko da ih samo slijep ne vidi.

Što znači medijska društvena odgovornost?

To bih i ja volio pitati nadležnog tužitelja zbog svakodnevnog elektroničnog emitiranja ili pisanja govora mržnje. Ako se netko, samo na temelju svoje vjere, nacije, boje kože, seksualnog opredjeljenja ili svjetonazora može nekažnjeno prozivati, onda se o društvenoj odgovornosti medija, bar kod nas, ne može govoriti. Poslušajte samo kakve se gadarije iznose u *Ćirilici*, *Ludoj kući* ili *Kursadžijama* i pogledajte samo naslove i teks-

tove u *Kuriru*, *Informeru*, *Našim novinama*... Zbog nesankcioniranja takve propagande normalnim ljudima se često leđi krv u žilama.

Jesu li mediji svemoćni u oblikovanju javnog mnijenja ili je to fama?

Dijelom, ali onim manjim, jesu, većim dijelom uvijek iza toga stoji država i njezine moćne institucije. Sjetite se samo uloge RTS-a, RTNS-a, *Politike* ili *Večernjih novosti* s konca osamdesetih i početka devedesetih, pa ćete vjerojatno i sami doći do zaključka kako su oni zapravo bili tek puko sredstvo za izvršenje državnog projekta ondašnje politike, začete još u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti. Na žalost, niti nakon pada režima **Slobodana Miloševića** situacija se nije promijenila na bolje, jer većina urednika i novinara nisu dosegli do one razine svijesti po kojoj se zdravo društvo razlikuje od bolesnog, odnosno BBC od RTS-a. Ako, primjerice, kod nas i dalje postoji kontinuitet njegovanja idolatrije spram neupitnih veličina kakve su **Bran Crnčević**, **Matija Bečković**, **Goran Bregović** i **Nemanja Kusturica** i sve to u kombinaciji s **Cecom**, **Sekom**, **Karleušom** i sličnim graktalkama, onda se zaista može govoriti o tome da mediji kreiraju mnijenje. Pogledajte samo što nam čita ili sluša današnja mladež i na temelju kojih vrijednosti.

Je li teže bilo raditi novinarski posao devedesetih, s obzirom na tadašnji društveni kontekst, ili ga je podjednako teško i danas raditi u aktualnom društvenom kontekstu?

Devedesetih je vjerojatno bilo lakše, jer je protivnik bio prepoznatljiviji. Dovoljno je samo bilo vidjeti kupuje li čovjek *Našu borbu* ili *Dnevnik*, smije

li se **Coraxu** ili **Kosanoviću**, pa da mnogo toga bude jasno. Na žalost, od pobjede DOS-a do današnje koalicije na vlasti to je mnogo teže, jer se ta razlika vremenom izgubila. Nakon što lustracija nije provedena, u vlasti posljednjih petnaestak godina nije participirao samo onaj tko to nije htio, a većina medija, nesposobna i plašljiva da se suprotstavi vlasti, tome se samo prilagodila.

Subotičkih novina, odnosno na kakvu je solidarnost od svojih kolega naišla mala skupina »otporaša« u Radio Subotici zbog problema koji su nastali postavljanjem najnovijeg direktora **Ljubiše Stepanovića**.

Zbog čega srbijanski TV programi ne sadrže emisije posvećene rokenrolu?

Skoro sve što sam do sada rekao, daje odgovor na ovo pita-

Je li moguća tzv. neovisnost medija?

Na pitanje o neovisnom novinarstvu odgovor je uvijek negativan. Njega ni u teoriji ne može biti, jer čovjek na koncu mora biti ovisan makar o svojoj savjesti. Na žalost, niti na pitanje konkretnije neovisnosti, one od vlasti ili kapitala, odgovor je također isti. U slučaju naših medija vlasnicima (lokalnim samoupravama ili kapitalistima) je taj posao višestruko olakšan. U većini urednika i novinara, naime, imaju poslušne izvršitelje, nesposobne da sami dođu do nekog zaključka. I ne mora se gledati samo na Beograd ili Novi Sad, ima toga i u lokalnim sredinama. Pogledajte samo na kakav otpor od zaposlenih zbog nereguliranih odnosa, kada su plaće u pitanju, nailaze vlasnici

nje. Kako sam kod vas ranije pisao, Radio-televizija Vojvodine najsvjetliji je primjer javnog servisa u zemlji i regiji, a *Gruvanje* je jedna od emisija koju nisam spomenuo. Rock je, kako je to **Balašević** opjevao, kod nas nestao dolaskom narodnjaka na vlast, a za to smo, kako je to rekao opet isti autor, krivi mi sami. Urbana svijest devedesetih pala je bez otpora pred najezdom ruralne i taj rat, danas gledano, čini se izgubljenim. Pitanje urednika i novinara koji su se bavili ovom vrstom muzike (i svijesti) u medijima je također prešutno riješeno. Međutim, i od toga ima jedna gora stvar. Časnije je »umrijeti nestajući«, kao što je to uradio **Johnny Štulić**, nego li opstati na način **Bore Đorđevića** ili *Galije*.

Zvonko Sarić

U PROSTORIJAMA HKC-A BUNJEVAČKO KOLO OTVORENA SUVENIRNICA

Umijeće bunjevačkih Hrvata

Nakon književne večeri, u četvrtak 7. kolovoza, u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* otvorena je Suvenirnica, gdje svoje uratke prikazuju i prodaju članovi *Kola* – likovnog odjela, likovne škole, slamarske radionice i odjela starih zanata – vez, šling, zlatovez, tkanje, bunjevačke papuče, zvečke i bičevi.

Suvenirnicu je uredio i vodi **Dejan Kovač**, tajnik *Kola*. »Nakon Dječje dužijance rodila mi se ideja za otvaranjem ovako nečega, jer smo imali puno gostiju sa strane koji su poželjeli kupiti neki suvenir za uspomenu na Suboticu. Dok smo im kroz šetnju pokazivali grad, sve gdje bi mogli kupiti tako nešto je bilo zatvoreno te su ostali bez suvenira. Bilo mi je žao i tad sam donio odluku da ću prije centralne manifestacije Dužijance otvoriti suvenirnicu u *Bunjevačkom kolu*. Zahvaljujući spletu okolnosti da sam prije posla tajnika *Kola* radio u suvenirnici ispod Gradske kuće i da sam preko tog posla upoznao i ostvario dobru suradnju s velikim brojem autora, nije mi bilo teško započeti prikupljanje predmeta za ovu *Suvenirnicu*«, govori Dejan.

Trenutačno su u *Suvenirnici* izloženi radovi desetak izlagača, a Dejan najavljuje da će imati kapacitet od 20-tak izlagača te da su im dobro došli i neki novi autori, koji žele pokazati svoje umijeće, odnosno radove koji prikazuju bunjevačke Hrvate. Iako je naglasak stavljen na slamarstvo, Dejan poziva i ostale umjetnike da se priključe radu *Suvenirnice*.

TURISTIČKA PONUDA

»Tijekom vikenda oko Dužijance Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Udruga

bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* imali su puno gostiju sa strane koji su bili zainteresirani za našu *Suvenirnicu* i dolazili su ovdje

ženih proizvoda. Osim posjeta gostiju iz inozemstva, očekujemo i podršku naših građana koji putuju negdje, da dođu i kod

NA PRAVOME MJESTU

O *Suvenirnici* iz stručnog ugla govori etnologinja **Senka Davčik**: »Ova *Suvenirnica* je locirana na pravome mjestu – mjestu koje okuplja bunjevačke Hrvate. Ona je izraz poštovanja, da se ne zaboravi tko smo i što smo, kako je nekada bilo i koji dijelovi tradicijske kulture opstaju do danas. Kroz naše rukotvorine, stare fotografije i običaje našim sugradjanima, turistima i svima zainteresiranim ili radoznalima pokazuje da smo još ovdje i da nas ima!«

vidjeti što nudimo. S prodajom smo za početak zadovoljni, a planovi su nam svakako je povećati, kao i proširiti asortiman izlo-

nas kupe neki suvenir«, govori Dejan. On također ističe da će se *Suvenirnica* kroz svoju ponudu i rad truditi ispuniti očekivanja

i opravdati svoje postojanje, a ukoliko bude potrebe, proširit će se i njezin prostor za izlaganje. Također, voditelju *Suvenirnice* je u planu i poboljšati njezinu promidžbu: »U planu nam je stupiti u kontakt s Turističkom organizacijom grada Subotice, kako bi se upisala u turističku mapu, zatim plan nam je povezati se s hotelima gdje bi ostavili svoj kontakt, kako bi se turisti upućivali i kod nas. Izradit ćemo i flajere pomoću kojih bi se građani Subotice upoznali s nama i našim radom.«

IZVOR PRIHODA

Bunjevačko kolo, kao udruga građana, ima pravo bez poreza na promet prodavati radove svojih članova, stoga su svi izlagači njegovi članovi. Kako govori Dejan, ova *Suvenirnica* osim afirmacije ljudi koji se bave lijepim stvarima i afirmacije *Kola*, predstavlja i jedan njegov dodatni izvor prihoda. »*Kolo* se financira iz gradskog, državnog i pokrajinskog fonda te od članarina, odnosno nema svoj sigurni izvor prihoda, tako da neki dodatni prihodi uvijek dobro dođu, a ova *Suvenirnica* se uklapa u duh *Kola*, jer mi njegujemo i trudimo se očuvati našu tradiciju i kulturu kroz razne oblike kulturnog izražavanja. Također, ona može lijepo predstavljati naš Centar, nas Hrvate, ali i naš grad«, kaže Dejan.

Je. D.

Suvenirnica radi radnim danima od 8 do 14 sati, a za najavljene skupine otvara se po dogovoru. Za otvaranje *Suvenirnice* izvan radnog vremena treba se najaviti na broj 024/ 556-898.

BOGATA TRODNEVNICA U ŽUPI SVETOG ROKA U SUBOTICI

Blagoslovljen Bog uvijek

Slavljenika Andriju Anišića su dočekale kraljice

Nakon blagdana Uznesenja Blažene Djevice Marije 15. kolovoza, dana svetog Roka, zaštitnika župe, 16. kolovoza, trećeg dana uslijedilo je još jedno veliko slavlje u kerskoj župi u Subotici. U nedjelju, 17. kolovoza, mons. dr. **Andrija Anišić** je služeći svetu misu zahvalio Bogu na 30 godina svećeništva i 20 godina župništva u župi svetog Roka. U prepunoj crkvi i u zajedništvu s desetak svećenika, prije samog oltara vlč. Anišića su dočekale kerske kraljice zapjevavši mu kraljičku pjesmu koju je za ovu prigodu napisala župljanka **Đula Milodanović**. Nadahnutu i iskrenu propovijed imao je vlč. **Željko Šipek**, župnik iz Žednika, inače nekadašnji učenik jubilarca. On je zahvalio Bogu za sve trenutke i ljude koje je dotakla Božja milost njegovim posredstvom kao svećenika, te se u mnogima nastanila

i na novi život preporodila, ali je i sve prisutne vjernike podsjetio na brojne funkcije koje je tijekom 30 godina svećeništva župnik Anišić obnašao. »Hvala Bogu što me je izabrao i pozvao da budem

njegov svećenik. Divno je biti svećenik. Ja sam najsretniji čovjek na svijetu. I sve dobro koje sam kao svećenik učinio, Isusova je milost. Moje je geslo na mladoj misi bilo: 'Ja sam trs, vi loze. Tko

ostaje u meni i ja u njemu taj donosi mnogo roda. Uistinu bez mene ne možete učiniti ništa.' Već trideset godina sam toga svjestan. Znam da bez Isusa ne mogu ništa učiniti, ali s Isusom mogu sve«, rekao je između ostalog na kraju svete mise slavljenik mons. Anišić. Tijekom opširne zahvale koju je izrekao dodao je i to, kako s velikom ljubavlju iščekuje dvije mlade mise u svojoj župi koje bi se trebale dogoditi za pet godina.

Slavlje je nastavljeno u župnom dvorištu koje je gotovo bilo premalo da primi sve vjernike koji su došli čestitati. Da bi slavlje bilo potpuno pobrinuli su se članovi Pastoralnog vijeća župe svetog Roka pripremivši domjenak, kao i Tamburaški sastav *Ravnica*, koji je zabavljao goste.

B. I.

BLAGOSLOV – KOLAUDACIJA NOVIH ORGULJA

Crkva svetog Roka u Subotici ovih je dana osvježena zvukom novih elektronskih orgulja koje je vlč. **Dragan Muharem** ovom prigodom blagoslovio. Orgulje su djelo svjetski poznate nizozemske tvrtke *Johannus*. Radi se o modelu Opus 30 koji posjeduje 38 registara raspoređenih u tri manuala s pedalom. Najvrednije je, kako orguljaši vole istaknuti – na pojedinim orguljama broj jezičnih registara (osobito vrijednih svirala koje su najsкупlje zvukovne boje u proizvodnji orgulja) – kojih u ovim orguljama ima šest. Ovo su elektronske orgulje koje su imitacija pravih akustičnih orgulja, prema tome nemaju svirale, već zvuk proizvode digitalnim putem.

Po završetku blagoslova novih orgulja prof. **Saša Grunčić** je na njima održao kratki koncert.

Obavijest Biskupijske gimnazije Paulinum u Subotici

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) Paulinum obavještava zainteresirane učenike o drugom roku upisa u školu.

Gimnazija Paulinum je ustanovljena od strane Subotičke biskupije, ima međunarodno priznanje i akreditaciju, tj. izjednačenje sa svim školama u našoj državi. Gimnazija priprema učenike za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i za povijest. Posebnost ove

škole je, ne samo da poučava, nego i odgaja, prije svega na kršćanske vrijednosti.

Za upis u ovu gimnaziju potrebni su isti dokumenti kao i u svaku drugu srednju školu.

Drugi rok upisa je od 20. kolovoza do 1. rujna.

Više informacija možete dobiti na: Tel/fax: 024/555-340, mobitel 063-8-653-071 i email: paulinum@tippnet.rs

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 22. do 28. kolovoza

22. KOLOVOZA 1952.

Pristupilo se ubrzanom elektrifikaciji naselja u okolici Subotice – Bačkih Vinograda, Bajmaka, Kelebije, Ludoša, Masarikova, Žednika i dr.

22. KOLOVOZA 1958.

Završena su arheološka iskapanja na Bisernoj obali Ludoškog jezera, u Nosi. Ekipa arheologa kojom su rukovodili dr. **Draga** i dr. **Milutin Garašanin**, utvrdila je da ostaci iz Nose otkrivaju naselje iz ranog neolita, oko 3000 godina prije Krista.

22. KOLOVOZA 1986.

Kopajući u dvorištu svoje kuće, Tavančanin **Marko Ušumović**, naišao je na ostatke avarskog groblja.

23. KOLOVOZA 1887.

Banjski liječnik je izvijestio gradonačelnika da bi ubuduće trebalo zabraniti tzv. berbu sode na obalama Paličkog jezera. Umjesto toga sodu bi trebalo pomesti u jezero kako bi se sačuvala njegova ljekovita svojstva, u protivnom jezero bi se moglo pretvoriti u baruštinu.

23. KOLOVOZA 1917.

Rođen je **Milan Asić**, glazbenik, skladatelj i dirigent. Od 1945. do umirovljenja bio je čelnik Glazbene grane Hrvatskog narodnog kazališta, zatim Opernog ansambla i šef-ravnatelj Subotičke filharmonije. Iza njega je ostao bogat skladateljski opus vrijednih djela ozbiljne glazbe, brojnih teatarskih kompozicija, zabavnih melodija i više zbornih pjesama. Umro je 19. rujna 1986.

24. KOLOVOZA 1862.

Subotica je dobila telegraf. Deset godina kasnije izvršeno je podržavljenje pošte, a tijekom 1887. Poštanska i telegrafska služba su objedinjene u jednu instituciju.

24. KOLOVOZA 1896.

Zdravstveni odbor grada jednoglasno je usvojio prijedlog dr. **Antala Barte** o utemeljenju Spasilačkog društva, koje bi se bavilo prijevozom bolesnika u novopodignutu Bolnicu i obavljanjem dezinfekcije u gradu. Ova, u početku mala, skromna ustanova izrasla je do danas u suvremenu i sve bolje opremljenu službu Hitne medicinske pomoći.

24. KOLOVOZA 1945.

Privremena narodna skupština Demokratske Federativne Republike Jugoslavije, u Beogradu, usvojila je Zakon o agrarnoj reformi. Za jedne ispravljajući stoljetne nepravde, za druge – proizvođači i stvarajući nove i nesagledive po posljedice.

25. KOLOVOZA 1929.

Poznati spisatelj i publicist **Petar Pekić** završio je rukopis djela *Povijest Hrvata u Vojvodini* od najstarijih vremena do 1929. godine, tiskano naredne 1930. nakladom zagrebačke Matice hrvatske.

25. KOLOVOZA 1990.

U 68. godini umro je poznati slikar i dizajner **Gustav Matković**, svojim djelima zastupljen je u više galerija i muzeja u Jugoslaviji i inozemstvu.

26. KOLOVOZA 1541.

U okolici Budima Turci su zarobili **Balinta Töröka**, vlastelina Subotice i radi otkupa sproveli ga u Carigrad, gdje ostaje zatočen do smrti, u utvrdi sa sedam kula. Novi vlastelin našega grada postaje njegov sin **Ferenc**.

26. KOLOVOZA 1962.

Izložbom 100 djela renomiranih slikara, upriličenom u povodu desetljeća od osnutka Likovne kolonije na Paliću, na Velikoj terasi, svečano je promoviran *Prvi likovni susret Palić '62*.

26. KOLOVOZA 1994.

U povodu 55. obljetnice umjetničkog djelovanja i 75. godine života, pjesniku **Jakovu Kopiloviću** izlazi knjiga pjesama *Moja dužijanca*, koju likovno oprema **Ivan Balažević**, a tiskana je nakladom Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**.

27. KOLOVOZA 1884.

Mjerodavno ministarstvo odobrava djelatnost Športskog društva *Achilles*, utemeljenog 20. travnja iste godine, a za privremenog predsjednika izabran je **Lajos Vermes Nagybudafalvi**.

27. KOLOVOZA 1897.

Rođena je **Klara Gereb**, darovita slikarica i grafičarka, tako-

đer zapažena i kao dizajnerica. Studira u Beču i Parizu, a prvu samostalnu izložbu priređuje u Bunjevačkoj matici, 1927. godine. Stradala je u nacističkoj tvornici smrti u Auschwitzu 1944. godine.

28. KOLOVOZA 1702.

U Subotičkom vojnom šancu živi ukupno 1969 osoba: 189 vojnik konjanika, 293 pješaka, zatim 159 seljaka, 82 sluga, a 575 su žene, 276 malodobna djeteta, 297 punoljetnih mladića, 156 punoljetnih djevojaka, 85 dječaka siročića i 140 siročica. Subotičani u svom posjedu imaju 607 volova, 498 konja, 93 ždrebeta, 511 krava, 746 teladi od jedne godine, 2592 ovce, 541 svinju i 26 košnica. Pšenica je sijana na 1782, a ječam i zob na 1408,5 jutara.

28. KOLOVOZA 1808.

Prvi čovjek grada, glavni sudac **Bruno Skenderović** i vijećnik **Mate Lénard**, st. izabrani su za zastupnike Subotice u Ugarskom saboru. Skenderoviću je to bio četvrti, a Lénardu, drugi mandat.

28. KOLOVOZA 1945.

U sklopu jedne, gotovo četverosatne, kulturne priredbe u subotičkom Gradskom kazalištu, na opće zadovoljstvo nazočnih, prikazan je igrokaz iz narodnog života **Zloba**, **Antuna Karagića**, istaknutog spisatelja bunjevačkih Hrvata iz Gare u Mađarskoj.

28. KOLOVOZA 2003.

Od 30. travnja do 28. kolovoza u Subotici i okolici registriran je 61 tropski dan i 29 tropskih noći. Vrućinu je pratila suša, a u naznačenom razdoblju palo je samo 210 litara kiše po četvornoj metru – uobičajeni prosjek je 334 litre.

POGLED S DRUGE STRANE: UDRUŽENI S DAROVIMA PRIRODE

Slana voda »isplivala« u Pačiru

Mnogi Subotičani u vrućim ljetnim danima na kupanje odlaze na bačkotopolsko jezero udaljeno tridesetak kilometara. U istoj općini, na približno istoj udaljenosti (putem preko Bajmaka) od polovice srpnja nalazi se još jedna destinacija za odmor, i to nova, koja tek dobiva na glasu i interesiranju. To su Termalne toplice u Pačiru, pravljene u obliku oblog jezerca s pošljunčanom plažom čitavim rubom i mnogo većom okolnom površinom na kojoj će se toplice u perspektivi širiti.

Na plaži jezerca su sve generacije. Iako je prvenstveno namijenjeno relaksaciji odraslih, tj. prepuštanju tijela i duha opuštajućem ugođaju u ljekovitoj vodi, tu je i mnogo djece, pogotovu iz mjesta domaćina. »Mnoga djeca su nam narasla, a nisu imala prilike i mogućnosti boraviti na moru. Neka sada uživaju u slanoj vodi«, kažu domaćini zadovoljni što su turistički kompleks nakon nekoliko godina neizvjesnosti, ove 2014. »privedi kupanju«. Na veliku radost posjetitelja, jer već u prijedpodnevnim satima u termalni kompleks uđe preko stotinu korisnika, a prošlo je tek nekoliko tjedana od otvaranja i o ovoj turističkoj destinaciji se još malo zna.

S VELIKE DUBINE

Voda je slana! To je prva impresija koja nadvladava u prvom kontaktu s vodom pačirskih Termalnih toplica (i »lampica« za podsjećanje na pisani podatak iz davne prošlosti – Paličko jezero je nekada bilo slano!). Na stranicama društvenih mreža Pačirci u prvi plan ističu upravo ovu karakteristiku: »Pačirska slana termalna voda je jedinstvena u regiji«, ili »Mineralni sastav termalnog

jezera jedinstven je u regiji«. Evo objašnjenja za ovu njenu ugodnu karakteristiku: »Voda ima visok sadržaj natrijevog klorida, tako je jezero ne samo toplo, već i slano. Iz tog razloga je pogodno za inhalaciju, jer je izuzetno blagotvorno za dišne organe. Dalje, slana voda ima pozitivno djelovanje na smanjenje upala. Ljekovita voda ostvaruje pozitivne učinke u domeni kožnih bolesti, degenerativnih reumatskih, uroloških i ženskih bolesti. Dobra je i za otklanjanje štetnih posljedica stresa i visokog krvnog tlaka. 'Čudotvorna voda' – zbog visokog mineralnog sastava mnogi je spominju i pod tim nazivom.«

Pačirska ljekovita voda izvire na 1400 metara ispod zemljine površine. Na samom izvoru voda doseže temperaturu od 72 stupnjeva, a temperatura termalnog jezera je 28–32, pa i 35 stupnjeva Celzija. Uzgred, izvoriste je izvan turističkog kompleksa i voda se cjevovodima provodi do pošljunčanog jezera. Temperatura vode u kupalištu je sasvim blizu tjelesne, što pruža

neobičan osjećaj prepuštanja nečemu »jednako toplom«. Za sada su novo kupalište, osim mještana koji se mogu pohvaliti kontinuirano preplanulim tenom, »otkrili« posjetitelji iz Subotice (u kontinuiranoj višegodišnjoj neispunjenosti čežnji kupanja u jezeru uz onoliku jezersku površinu pokraj grada), posjetitelji iz obližnje Bačke Topole, susjednog Bajmaka, Malog Idoša, Vrbasa... Planovi domaćina su, naravno, čuti se i dobrim proglasiti mnogo dalje. Izgradnju turističkog kompleksa smatraju izuzetno značajnim za ovo selo s 2600 stanovnika, i u njemu vide poticaj razvoju seoskog turizma, kao jednog od pravaca razvoja. Jezero je, inače, smješteno na periferiji naselja nadomak šume i ribnjaka.

VLASTITA ULAGANJA

Pačirci nisu čekali kako će im novac i razvojni put stvarati drugi. Istina, nisu sve mogli sami, ali slijed događaja od 2008., od saznanja kako ispod Pačira ima termalne, ljekovite vode, i ideje o stvaranju ljekovitih, ter-

malnih toplica, zovu s pravom »našom pričom«, tj. »njihovom pričom«. Fond za kapitalne investicije Vojvodine je financirao bušenje termalnog bunara, te su Pačirci 2010. prvi put ugledali vodu koja izvire s dubine od 1400 metara. Prošlo je još tri godine do prikupljanja dovoljno sredstava za početak izgradnje jezera prošle, i osposobljavanja kompleksa za prijam kupaca ove godine. Među često ponavljanim pitanjima gostiju je sljedeće: zašto stanovnici Pačira ostvaruju popust u plaćanju ulaznice u kompleks. Naime, ulazna karta staje 300 za odrasle i 200 dinara za djecu, a za mještane je ona duplo jeftinija. Evo kako domaćini odgovaraju: »Zato što je mjesni samodoprinos imao veliku ulogu u izgradnji termalnih toplica. Mjesna zajednica nakon otvaranja toplica financira razliku u cijeni između ulaznica. Na ovaj način želimo se zahvaliti stanovnicima Pačira na podršci.«

Jedno malo mjesto pokazalo je inicijativu kakvu mnoga velika nisu.

Katarina Korponaić

Izljevanje temelja dvorane

POČELA IZGRADNJA PASTORALNOG CENTRA U SOTU

Zajedno je lakše

Nova crkvena dvorana zvat će se Kata, ukupne površine 315 m², a bit će duga 35 i široka 9 metara

Početkom proteklog tjedna u župnom dvorištu u Sotu pokraj crkve svete Katarine počeli su radovi na izgradnji pastoralnog centra. Iz Ureda za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama pri Vladi Republike Srbije župa Sot dobila je milijun dinara za početak izgradnje pastoralnog centra. Ova sredstva bit će utrošena za prvu fazu radova, a to je izlivanje temelja i ploče. Kako nam je rekao župnik u Sotu vlč. **Nikica Bošnjaković**, druga faza radova bit će nastavljena iduće godine, nakon dobrotvornog koncerta **Tonija Cetinskog**, koji je bio planiran ovog ljeta, ali je zbog poplava i izvanredne situacije odložen. Nova crkvena dvorana zvat će se *Kata*, ukupne površine 315 m², a bit će duga 35 i široka 9 metara: »Ovaj će se plato nakon izlivanja ploče koristiti kao podij za ples za sve goste koji

iduće godine dođu na koncert **Tonija Cetinskog**. Cjelokupnu projektnu dokumentaciju glavnog projekta crkvene dvorane izradio je Odjel za urbanizam općine Šid od kojeg je dobivena i građevinska dozvola za početak radova. Nadzorno tijelo je

arhitektica u projektantskoj kući **Šidprojekt Nevenka Vidić**, a izvođač radova je SZR L.M.T. iz Šida. Prvobitni dio posla se radi na mobu, gdje su se sami župljani organizirali uz pomoć ostalih župljana iz Šida, Gibarca, Nijemaca, Vašice, Morovića -

njih 40. Na taj način uštedjeli smo oko 6500 eura, koliko bi nas koštalo da smo angažirali ljude za taj posao«, rekao je vlč. Bošnjaković.

SVI SU DOBRO DOŠLI

Bio je pravi užitek gledati župljane kako s mnogo elana i energije vrijedno rade. Soćani su bili osobito raspoloženi, sretni što će njihovo mjesto i župa uskoro dobiti jedan prelijepi pastoralni centar, kakvim se mogu pohvaliti samo velike župe. Kako su nam rekli, ni sanjali nisu da će se u Sotu graditi jedna takva dvorana, koja će biti korištena za više namjena i otvorena za sve ljude: »Kao i većina mještana priključio sam se akciji, kako bih pomogao izgradnji dvorane, koja će mnogo značiti kako nama, tako i ostalim Hrvatima u Vojvodini. Sot je malo mjesto i ovaj objekt bit će od

Gradi se Kata pokraj crkve sv. Katarine

Milenko Varga, Branislav Stanišić i Josip Pavlović

šireg društvenog značaja i značit će najviše mladima iz šidske općine. Ovdje je hrvatski živalj otvoren za sve oblike suradnje sa svim ljudima koji žive na ovim prostorima. Znači, ne samo za Hrvate, nego i ostale ljude druge vjere i svi su dobro došli, kako da

ovom narodu, cijelom selu bez obzira na vjeru. Mi u Nijemcima također imamo prelijep pastoralni centar koji nam služi za više namjena, slavlja, krštenja...», istaknuo je **Branko Panda** iz Nijemaca. A nije izostala pomoć ni članova HKD-a *Šid*. Tako smo na gradilištu zatekli i novoimеноvanog predsjednika hrvatske udruge u Šidu **Josipa Pavlovića**, koji je također došao pomoći Soćanima: »Na poziv župnika rado smo se odazvali i došli pomoći u početnoj fazi izgradnje župne dvorane, a odazivat ćemo se i ubuduće, ne bi li se tako odužili sotskim bakama, snašama na njihovom velikom doprinosu na izradi narodnih nošnj, ali i da pomognemo aktivnim članovima udruge iz Sota, koji čine polovicu aktivnih članova naše udruge«, rekao je Josip Pavlović.

I tako su zajedno tih vrelj ljetnih dana vrijedno radili, kako bi svatko na svoj način dao doprinos da ovo selo dobije prelijepu građevinu, na ponos svih Hrvata koji žive u Sotu, koji su svojim aktivnostima, kako u udruzi tako i izvan nje, dokazali da su odlučni i istrajni u svojim nastojanjima da očuvaju običaje, tradiciju i nacionalni identitet Hrvata iz ovog dijela Srijema.

Suzana Darabašić

vlč. Nikica Bošnjaković

pomognu tako i kasnije da sudjeluju u daljnjem radu i održavanju tog objekta«, rekao je **Branislav Stanišić** iz Sota. A da udaljenost nije prepreka, i da je važna samo volja i veliko srce, primjer su bili gosti iz Nijemaca iz Republike Hrvatske, župnikovog rodnog mjesta, koji su s oduševljenjem došli pomoći: »Došli smo ovdje pomoći, Bogu na slavu i ovome narodu kako bi i oni imali jedan objekt vrijedan divljenja. Ovaj pastoralni centar će puno značiti

A ŠTO KAŽU MJEŠTANI SOTA?

Ivica Vrdoljak

Nama će ovaj objekt puno značiti, pogotovo mladima. Služit će za nastupe udruga, razne manifestacije, svadbe... Nismo se nadali da će se ovako nešto graditi u Sotu, a mislim da o tome nisu sanjali ni naši najstariji župljani, ali, eto, dolaskom vlč. Bošnjakovića u Sot u našem mjestu dogodio se preporod.

Zoran Mendan

Nismo se nadali ovome, kao ni velikom odazivu mještana koji su došli pomoći. Dvorana će značiti puno, kako nama starijima, tako i našoj djeci. Župnik je naglasio da će dvoranu moći koristiti svi mještani, za sve namjene. Ovaj naš zajednički rad je vrsta uštede, ali isto tako učvršćivanje prijateljstva s našim susjedima.

Stevo Jašćur

Objekt će nam značiti puno i to ne samo nama. S obzirom na to da će biti višenamjenskih prostorija, moći će se koristiti za sve potrebe i slavlja i bit će na raspolaganju i ostalom stanovništvu. Gosti koji su nam došli pomoći iz ostalih mjesta i iz Republike Hrvatske dali su nam još više elana za rad.

U PLAVNI ODRŽAN TRADICIONALNI KONCERT *POD ZAŠTITU TVOJU*

Spoj vjere, tradicije i kulture

Svečanim euharistijskim slavljem u crkvi sv. Jakova u Plavni, koje je predvodio vlč. Josip Štefković, i procesijom dječje folklorne skupine HKUPD-a *Matoš*, koja je unijela i smjestila kip Gospe između dva oltara uz prigodno pjevanje pod vodstvom Evice Bartulov, započeo je u petak, 15. kolovoza, tradicionalni susret *Pod zaštitu Tvoju* posvećen blagdanu Velike Gospe, koji ova udruga u suradnji sa župnom zajednicom organizira već šesti put za redom.

KONCERT NA MISI

Ovogodišnji je koncert bio drukčiji od prethodnih i izravno se nadovezao na svetu misu, na kojoj je vlč. Josip u svojoj propovijedi govorio o promicanju kako teologije o Blaženoj Djevici Mariji tako i o pobožnosti prema Bogorodici. Uz ova dva pristupa Gospi s mariološkog i marijanskog aspekta, i sam je program koncerta imao više dimenzija. Izvedbom marijanskih skladbi Albe Vidakovića odano je poštovanje prema ovom hrvatskom velikanu i ujedno obilježeno sjećanje na njegovu 100. obljetnicu rođenja i 50. obljetnicu smrti, a stihovima Alekse Kokića posvećenih Mariji ovaj je događaj poprimio ozbiljniji kulturni karakter, nego što je to praksa u pojedinim seoskim udrugama.

U kulturnom dijelu programa nastupili su mladi članovi literarnog odjela Biljana Zorić i Matej Šimić, a voditeljica ovoga odjela Tonka Šimić govorila je o Albi Vidakoviću.

Ženski pjevački zbor interpretirao je Vidakovićeve marijanske pjesme, ali nije mogao pokazati sve svoje mogućnosti zbog izostanka većeg broja pjevačica. Ovakav slučaj postaje sve veći problem u ovome kraju, jer se ljudi ne žele aktivno angažirati

u udrugama iz raznih razloga, a prije svega onih egzistencijalnih. No, danas pak postoji i izbjegavanje ovakvih obveza i pomanjkanje nadahnuća za sve što je duhovno.

Upravo iz tih razloga Hrvati u Vojvodini još uvijek nemaju dostatan broj kvalitetnih zborova, koji bi, redovitim radom,

se ona štuje u svim kulturama, koliko god se vanjskim pojavama i izričajima one razlikovale od naroda do naroda, od kulture do kulture. Mogli bismo reći i od sela do sela. Zato su tako lijepe brojne pjesme u njezinu čast. Uporno ponavljanje jedne te iste marijanske pjesme na svakoj misi, bilo bi možda umanjivanje Marijine

manifestacije. Zato je dobro što HKUPD *Matoš* od svog osnutka usko surađuje sa župnom zajednicom i što je ovogodišnji susret *Pod zaštitu Tvoju* održan u sakralnom prostoru. Vrlo je važna i potpora koju župnik od svog dolaska u ovaj kraj, prije osam godina, daje aktivnostima mjesne udruge kulture. A naj-

Djeca HKUPD »Matoš« su unijela kip Gospe

nastupali na priredbama, koncertima, smotrama, festivalima. Na tim manifestacijama naglasak je uglavnom na pučkom pjevanju. Taj novi oblik pučke pobožnosti služi očuvanju baštine crkvenog pjevanja, ali je ujedno način izražavanja nade u Marijin zagovor. *Matoševa* pjevačka skupina trudi se izvoditi crkvene liturgijske pjesme i tek u svom repertoaru ima i po koju pučku, ali i za to područje potrebno je redovito uvježbavati pjevanje, što mnogi ne shvaćaju, pa čak i blokiraju rad takvih skupina. Na ovoj svetoj misi starija skupina pjevačica otpjevala je dvije takve pučke pjesme.

PJESME U MARIJINU ČAST

Sudjelujući u djelu spasenja svoga Sina, Marija poprima univerzalni značaj te pripada svakomu od nas i svakoj kulturi. Tako

veličine. Bogorodica zaslužuje da zborovi konstantno pripremaju nove pjesme u njezinu čast, a to podrazumijeva i žrtvovanje pjevača i zborovođa što, opet, svatko ne razumije. *Matoševe* pjevačice to pokušavaju postići bez obzira na sve, ponekad i nepoželjne, okolnosti kojima su okružene. U ovome ima još jedna zanimljivost: ako marijanske priredbe, poput ove, organizira netko iz Crkve, opasnost je da postanu smotra crkvenih zborova. Ako ih pak organiziraju udruge, one se pretvaraju u

bolje je kad svi u crkvi zajedno zapjevaju, jer takvo ozračje zbližava ljude kako s Marijom tako i međusobno. U nekim mjestima to je postala stvarnost, a ovdje je tek u začetku.

Za pohvalu je što su ovom događaju nazočila brojna djeca obučena u *roklje* – nošnju kakvu su nekada oblačile gosponoše u Plavni, što su aktivno sudjelovali kao čitači, ministranti, recitatori i pjevači, i što su se župnom zboru pridružila većina nazočnih.

Zvonimir Pelajić

Istina je da jedna pjesma nekoga ne čini vjernikom, ali je istina i to da ona u određenom trenutku može potaknuti u srcu istinsko obraćenje, pogotovo kada se odvija u okruženju lijepih narodnih nošnji, lijepo uređenoj i ispunjenoj crkvi i molitvama Gospi, koja nas jedina može povesti u susret Gospodinu i odvesti na pravi put. A to se ovoga puta doista dogodilo.

U ČAST RIMSKOG CARA MARKUSA AURELIJUSA PROBUSA

Zlatni dani vina

U čast rimskog cara **Markusa Aurelijus Probusa**, koji se rodio i umro u Sirmiju, mitrovačka udruga štovatelja vina, koja nosi njegovo ime, četvrti je puta za redom u subotu, 16. kolovoza, u Carskoj palači u Srijemskoj Mitrovici organizirala vinsku svečanost. Posjetitelji su imali priliku degustirati izložena vina, a sudionici su prema tradiciji svečanosti darovali svoja vina arhivskom podrumu Udruge. S obzirom da je Srijemska Mitrovica grad s dugom vinskom tradicijom, ideja je da se tako i shvaća, rekao je PR Udruge **Markus Aurelijus Probus Lazar Vulić**. Četvrta međunarodna svečanost vina okupila je domaće i inozemne proizvođače, ali i predstavnike hrvatske lokalne vlasti, koji kažu

da se i kroz ovakve svečanosti prevazilazi barijera između naroda. Pročelnik za poljoprivredu Vukovarsko-srijemske županije **Andrija Matić** tom je prigodom rekao da je prijatno iznenađen, kako organizacijom tako i gostoljubivošću domaćina. Predstavnici Grada Srijemska Mitrovica podržali su ovu svečanost, a predsjednik Skupštine grada Srijemska Mitrovica **Milan Kovačević** je istaknuo da su ponosni što je vino dio tradicije Srijema. Vinska svečanost se svake godine organizira oko 19. kolovoza, datuma kada je rođen rimski car Markus Aurelijus Probus, koji je omogućio da se vinska loza uzgaja i u drugim dijelovima svijeta, a ne samo na Mediteranu. Udruga štovatelja vina je u njegovu čast podigla i spomenik u Srijemskoj Mitrovici.

S.D.

ŠESTI SCHMIDTOVI DANI U BAPSKOJ

Mitrovčani na bis

Tradicijska manifestacija »Schmidtovi dani« održana je proteklog vikenda, 16. i 17. kolovoza, u Bapskoj u Republici Hrvatskoj. Istaknuti njemački arheolog **Robert Rudolf Schmidt** sa Sveučilišta u Tübingenu bio je prvi koji je svijetu predstavio arheološko blago Bapske i u njegovu čast i spomen u Bapskoj se već šestu godinu za redom organizira ova manifestacija koja za cilj ima obilježavati dugu tradiciju arheoloških istraživanja tog podneblja i iskazati potporu daljnim arheološkim istraživanjima.

Ove godine manifestacija je održana na nogometnom igralištu NK **Hajduk**, a nastupali su: KUD **Sloga** iz Bapske, KUD **Gorjanac** iz Gorjana, KUD **Mladost** iz Tompojevaca, VIS **Glasnici nade** iz Bapske, ŽPS KUD **Julije Benešić** iz Iloka i HKC **Srijem hrvatski dom** iz Srijemske Mitrovice. Folklorna skupina HKC **Srijem-hrvatski dom** predstavila se plesovima iz Banata, te su poslije aplauza ponovno izveli točku, a tamburaški odjel je odsvirao dvije kompozicije.

Ana Dujić

TJEDAN U BAČKOJ

Niski let

Sombor je dobio tu čast da bude jedan od gradova u kojima će biti upriličena rasprava o Zakonu o zračnom prometu. Činilo mi se nekako logičnije da je u Somboru bilo javne rasprave o Strategiji razvoja poljoprivrede, jer nije mi baš jasno kakve veze ima Sombor i zračni promet, a vjerujem to nije jasno ni mnogima koji su pročitalu tu vijest. Osim, naravno, ako je veza somborska zračna luka u vječitoj izgradnji. I da nije te javne rasprave o zračnom prometu ne bih se ni ja sjetila naše zračne luke, o kojoj bezmalo šest godina nije bilo ni riječi. A od početka 90-tih naslušali smo se svega i svačega, pa i priča kako zrakoplovi samo što nisu poletjeli, kako se strani investitori prosto guraju ne bi li se prije konkurencije dočepali bivše vojne zračne luke. A da bi sve imalo i službenu formu godinama je funkcioniralo, i naravno crpilo novac iz proračuna, Javno poduzeće »Zračna luka Sombor u izgradnji«. Na sreću, ugašeno je prije tri godine, jer je valjda svima postalo jasno da Sombor baš nema neke šanse dobiti zračnu luku. Na stranu naše želje i lokalpatrotizam.

A stvari oko nas su mnogo običnije i prizemnije. Umjesto zrakoplova, pilota i stjuardesa naša svakidašnjica je pučka kuhinja. Poslije ljetne pauze ponovno je počela s radom i to dva mjeseca ranije. Na kazanu će kuhani obrok ponovno dobivati 500 najsiromašnijih Somboraca, a isto toliko siromašnih u selima dobit će pakete prehrambenih proizvoda. Nesreća je samo što je onih kojima su pučka kuhinja ili humanitarni paket itekako potrebni mnogo više.

Oko 1500 uposlenih u državnim poduzećima u Somboru nije baš obradovala vijest da se njihova poduzeća nude na prodaju, u novom valu sveopšte privatizacije. Tim prije što je većina njih imala tu »sreću« da već prođu jednu privatizaciju iz koje su izašli očerupani i ojađeni. I sama sam bila svjedokinja aukcije na kojoj je svjedok suradnik, ovih dana često spominjan u javnosti, u istom danu kupio tri somborska poduzeća, a iznos na licitaciji povećao do nevjerojatnih granica, a da se pri tome nitko nije upitao ima li on taj novac, a ako ga ima, odakle mu? Ruku na srce, ima među ovim poduzećima i takvih gdje se plaća dobivala i za nedolaženje na posao, nekontrolirano uvećavao broj uposlenih, izvlačio novac... Tko će ih kupiti, ono je od čega sada strepe, jer malo se što promijenilo od prvih privatizacija do danas. U najboljem slučaju uhićenje, pritvor od nekoliko mjeseci, suđenje koje se otegne godinama, a za upropaštena poduzeća i izgubljena radna mjesta koga je uopće briga?

Z. Vasiljević

NEVOLJE SRIJEMACA S PRUŽNIM PRIJELAZIMA

Problem nema tko riješiti

Dok netko ne pogine ovdje, neće se riješiti problem, kaže Bernardo Nastasić

Već duži niz godina, jedan od velikih problema stanovnika gotovo svih srijemskih gradova predstavljaju pružni prijelazi. U Šidu se na pružnom prijelazu Šid – Adaševci događa da rampa bude spuštena više od pola sata – napravi se velika kolona vozila, a događalo se čak da rampa bude spuštena bez ikakvog razloga i da vlak niti ne prođe. Već nekoliko puta rampa je bila polomljena, a neki od nestrpljivih vozača prelazili su prugu iako je rampa bila spuštena, i za taj prekršaj platili visoku kaznu. Najteže je onima koji ujutro žure na posao u Šid, pa se nekada dešava da zakasne. S ovim problemom upoznata je i lokalna samouprava u Šidu. Prije nekoliko godina pokrenuta je inicijativa za izgradnju nadvožnjaka, ali zbog nedostatka sredstava on nije izgrađen.

PROBLEMI U LAČARKU

Isti problem prisutan je i u mjestu Lačarak kod Srijemske

Mitrovice. Ovo selo od grada dijeli samo pružni prijelaz. Kako ističu mještani Željezničke ulice u Lačarku, dešava se da nekada rampa bude spuštena i po nekoliko sati, a da vlak uopće ne prođe. I baš u takvoj situaciji događa se da pješaci ili biciklisti, koji prođu preko spustene rampe, bivaju kažnjeni od strane prometne policije. Jedan od mještana Lačarka svjedoči upravo o jednoj takvoj situaciji: »Rampa je bila spuštena i ja sam čekao da vlak prođe. Kako ga nije bilo, a rampa nikako da se podigne, prešao sam preko zatvorene rampe i s druge strane me čekala policija. Sudac za prekršaje me je kaznio s 15 000 dinara, tri mjeseca bez dozvole, plus kazneni poeni. Poslije toga smo mi mještani uputili zajednički dopis Policijskoj upravi u Srijemskoj Mitrovici i Željeznicama Srbije. Iz Željeznice nam nikada nisu odgovorili, a prometna inspekcija je izašla na teren početkom 2012. godine i konstatirala da mi iznosimo neistine i da je

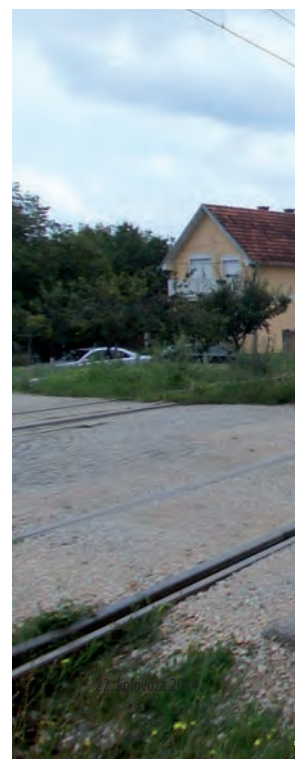

Čekajući da se rampa podigne

rampa ispravna«, navodi **Ivan Mijatović**. Skoro svakoga dana, kako navode mještani, rampa bude spuštena i po 20 minuta, a vlaka nigdje na vidiku: »Ovo je već godinama problem, ali izgleda da ga nema tko riješiti. Jednog dana rampa se spustila oko 2 ujutro i nije se podigla do 8 ujutro, dok nisu došli ljudi iz Željeznice to popraviti. Za manje od mjesec dana počinje škola i imamo

dosta djece koja prelaze ovaj pružni prijelaz. Dok netko ne pogine ovdje, neće se riješiti problem«, priča **Bernardo Nastasić**. Mještani tvrde da se sve dešava jer je rampa neispravna, a mnogi su zbog prelaska plaćali »debele« kazne: »Iako rampa bude i po nekoliko sati spuštena a da vlak uopće ne prolazi, policija kažnjava«, ističe **Dorđe Kuzminac**.

Gužve se stvaraju i na prijelazu Šid – Adaševci

Djed **Dimitrije Rusin** živi samo nekoliko metara od rampe, po cijeli dan provede na klupi ispred kuće i gleda što se događa: »Ujutro ljudi žure na posao, a rampa se spusti. Čekaju, a ne znaju kada će se rampa podići. Kako oni mogu opravdati zakašnjenje zbog rampe i vlaka kojeg nema?«

ODGOVOR POLICIJE

O problemu koji imaju mještani Željezničke ulice u Lačarku obaviještena je i Policijska uprava u Srijemskoj Mitrovici. U njihovom odgovoru se kaže: »Predstavnici Policijske uprave u Srijemskoj Mitrovici su u 2012. i 2013. godini održali sastanke s predstavnicima JP Željeznice Srbije i republičkim inspektorom za željeznički promet u Beogradu, u vezi sigurnosti cestovnog prometa na pružnim prijelazima u Srijemu. Istaknuta su sljedeći problemi: 1. Na pružnom prijelazu u Srijemskoj Mitrovici (prema KPD) česti su manevri teretnih vlakova, zbog čega je rampa često spuštena duže od 15 minuta, uslijed čega se formiraju velike kolone vozila, što usporava i otežava promet; 2. Na pružnom prijelazu prema Lačarku rampa je često spuštena a vlak ne prođe; 3. Na pružnom prijelazu između Martinaca i Lačarka i između Kuzmina i Kukujevac rampa se spusti mnogo ranije nego što vlak naiđe; 4. Na pružnom prijelazu između Šida i Adaševaca česti su manevri vlakova, zbog čega je rampa često spuštena i cestovni promet otežan. Predstavnici Željeznice su izjavili da će prvi i drugi problem biti riješeni na taj način što će se manevrirati na drugom

kolosijeku i neće se obavljati oko 7 i od 15 sati. Do problema u Lačarku dolazi zbog toga što je signal za spuštanje rampe daleko od pružnog prijelaza, pa se rampa spusti mnogo prije prolaska vlaka. Ovaj problem usložnjava i zastarjela oprema i pruga. U šidskoj postaji manevri su česti zbog zamjene lokomotiva i vagona na graničnom prijelazu i taj problem nije lako riješiti, ali će pokušati manevre brže obavljati i u vrijeme kada cestovni promet nije intenzivan. Na sastanku s republičkim inspektorom za željeznički promet predstavnici Policijske uprave u Srijemskoj Mitrovici su inicirali da se riješi i problem industrijskog kolosijeka na Rumskoj malti.

I pokraj ovih odgovora, mještani Šida, Srijemske Mitrovice i Rume ne preostaje ništa drugo nego nadati se da će se problem s rampama riješiti i da će pružni prijelazi biti ispravni i sigurni za promet i, što je najbitnije, moraju biti strpljivi i čekati koliko god je potrebno dok se rampa ne podigne ili pak obratiti pažnju iako je podignuta, kako ne bi ugrozili svoje živote i živote drugih. A tko zna, možda će se nekada iznaći sredstva za izgradnju nadvožnjaka koji bi, po svemu sudeći, bio jedino rješenje ovog problema.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Biciklom kroz Srijem

Možda naslov ove priče ne zvuči realno, ali zaista se odnosi na projekt »Uspostavljanje regionalne biciklističke rute Srijema«, čiji je nositelj Srijemska gospodarska komora, a partneri su Grad Srijemska Mitrovica, Općina Šid, Regionalna razvojna agencija *Srijem* iz Rume i Nacionalni park *Fruška gora*. Na sastanku Međupćinske radne grupe koja se odnosila na taj projekt istaknuto je da se na njemu radi godinu dana, a zadatak je bio izrada kompletne studije, od osnivanja regionalne biciklističke rute u dužini od 142 kilometra, s kompletnim projektima prometnica i biciklističke signalizacije. Biciklistička ruta se proteže od hrvatske granice, preko Fruške gore do Čortanovaca. Opći cilj je unapređenje bio-socijalnog ekonomskog stanja srijemskog okruga, a izgradnja te održive biciklističke rute bio bi preduvjet za razvoj turizma. Krajnji efekt, kako je istaknuo predsjednik SPK **Dorđe Božić**, jest povećanje broja radnih mjesta u turizmu za oko 12 posto, potom povećanje novih gospodarskih subjekata u uslugama u turizmu za oko 8 posto, kao i promocija prirodnog, kulturnog i povijesnog naslijeđa Srijema. Vrijednost projekta iznosi 138 000 eura, od toga 85 posto ili 120 000 eura daje Austrijska razvojna agencija, koja je i glavni financijer, a ostatak su osigurale sudionice projekta. Projekt bi trebao biti završen do kraja kolovoza, a finalna prezentacija projekta bit će održana ovih dana u Gospodarskoj komori Srbije u Beogradu. Očekuje se da će se skoro osigurati novac za realizaciju druge faze projekta – izgradnje biciklističke staze i prateće infrastrukture. Kako su prirodne ljepote Srijema velike, no, pri tom i prilično zapostavljene, čini se da je ovaj projekt dobra ideja ukoliko je u današnje vrijeme zbog nedostatka novca uopće moguće razvijati turizam. Vrijedi pokušati ukoliko bi to značilo povećan broj radnih mjesta. Po svemu sudeći, vožnja biciklom će nam biti jedna od najprihvatljivijih varijanti prijevoza, jer se ovih dana i u šidskoj općini priča da će uskoro početi izgradnja biciklističke staze Šid – Adaševci – Šid, u ukupnoj dužini od 6 kilometara. Ta vijest obradovala je mnoge stanovnike tih mjesta, pogotovo što se već godinama priča o tome. Obradovali su se i zbog sigurnosnih razloga, jer na toj dionici ceste, koja vodi prema graničnom prijelazu Batrovci, redovito prolaze ogromni šleperi od kojih strepe ponajviše biciklisti koji svakodnevno odlaze na posao. Pa Srijemci, ne preostaje vam ništa drugo do kupovine bicikala, pa put pod noge!

S. Darabašić

Između Lačarka i Srijemske Mitrovice

22. kolovoza 2014.

GENERACIJE NA ISTOM POSLU

Obitelj Krstin, pekari

S ponosom ističem da i danas imamo mušterija koje su nam vjerne kroz svih pedeset godina rada pekarnice, kaže Nedeljko

Pekarnica Krstin u Sontu utemeljena je 1964. godine. Utemeljitelj, pokojni **Ivan Krstin**, radio je sve do 1989. godine, do odlaska u invalidsku mirovinu. Nije mu bilo suđeno niti obilježiti pola stoljeća rada obiteljskog objekta, u posljednjih godinu i pol druži se s anđelima. Pravodobno se pobrinuo i za nasljednika. Leadersku poziciju u obiteljskom biznisu ustupio je 1986. godine tek punoljetnom sinu **Nedeljku**, a on je još tri

godine bio u statusu radnika. Nedeljko je u međuvremenu proširio djelatnost, a obiteljsko poduzeće danas se zove Pekara i STR *Krstin*. Ivanova supruga, umirovljenica *Janja*, još uvijek uveliko doprinosi uspjehu obiteljskog biznisa. Pomaže svojim potomcima tako što svakoga jutra zauzima mjesto za prodajnim pultom. Trenutačno nije u stanju obavljati niti taj posao, nedavno se na stubištu spotaknula i pala i polomila kosti obiju

podlaktica. Sada se prinudno odmara, okružena pažnjom i ljubavlju svoje obitelji. Njezin dio posla preuzeo je unuk **Predrag**.

POČETAK RADA

Ivan Krstin je izučeni VKV pekar. Zanat je izučio u Somboru, a potom je dvije godine u vojsci radio u svojoj struci. Poslije odsluženja vojnoga roka uposlio se u gradskoj pekarnici u Osijeku, a potom je tri godine

radio kod privatnika u Dalju. Povratkom u Sontu otisnuo se u tada neizvjesnu sudbinu privatnika. Veliku pomoć imao je od svojeg posljednjeg poslodavca iz Dalja. »Otac je bio dobar radnik, vrsni poznavatelj procesa proizvodnje cijelog pekarskog asortimana. Tako je i uočen od strane vlasnika pekarnice u Dalju, pa je rado prihvatio njegov poziv, jer je u ponudi bila i plaća veća od one koju je imao u Osijeku, ali je i rodna Sonta bila bliže. Poslovni

Na radnom mjestu: Nedeljko i Nena Krstin i Marko Zubelić

22. kolovoza 2014.

odnos razvio se i u prijateljstvo, a kad se oca ukazala prilika za utemeljenje obrta u Sonti, nije bio kivan na njega. Dapače, bio mu je pri ruci u svemu, pomogao mu je i materijalno i savjetodavno. Za razliku od današnjih vremena, postojala je neka *fernesa*. Otac, a kasnije i majka, stvarali su i specifičan odnos s našim kupcima, ja sam taj odnos i održao. Upravo zahvaljujući tom njihovom stavu, s ponosom ističem da i danas imamo mušterija koje su nam vjerne kroz svih pedeset godina rada pekarnice», priča Nedeljko.

DRUGA GENERACIJA

Nedeljko je od oca preuzeo pekarnicu 1986. godine. Preostale tri godine do odlaska u invalidsku mirovinu radili su skupa. Iako je završio srednju poljoprivrednu školu, smjer stočarstvo, perspektiva mu je ipak bila u pekarstvu. »Nisam imao nikakvih dvojbi, mjesto mi je bilo u pekarnici koja je tada već imala tradiciju dugu više od dva desetljeća. Uspješno sam završio pre-kvalifikaciju u pekara i otisnuo se u privatničke vode s navršених osamnaest godina. Otac mi je u svemu bio pri ruci, od njega sam naučio osnove posla, ali i osnove vođenja obrta. Sve ostalo je vlastito iskustvo, kako u radu, tako i u praćenju tržišta, odnosno u praćenju želja potrošača«, kaže Nedeljko. Njegova sestra **Nevenka** studirala je ekonomiju u Subotici i, kako to biva, umiješala se i ljubav. Njezin suđenik, naočiti uposlenik **Severa Mirko Zubelić**, slijedom svoje ljubavi postaje žitelj Sonte. »U obiteljski biznis od 1989. godine uključio se i zet Mirko. Nedugo poslije toga ugašena je Gradska pekara u Apatinu, koja je opskrbljivala, među ostalima, i prodavaonice u Sonti, pa je tu odjednom došlo do nepokrivenosti velikog dijela tržišta. Odreagirali smo brzo, pribavili pekarske gajbe i dostavno vozilo radi odvoženja

Unuk Predrag trenutno radi u pekarnici

kruha i peciva u prodavaonice. Pratili smo situaciju i u vrijeme kad su mnogi zazirali od novih tehnologija, umjesto klasične peći uveli smo parnu i to nam je uvišestručilo brzinu, odnosno dnevni kapacitet proizvodnje. Već od 1992. godine otvorili smo prodajno mjesto u kiosku ispred OŠ *Ivan Goran Kovačić*, a prije pet godina otvorili smo i trgovinsku radnju, tako da smo i na taj način potpuno zaokružili proces rada», priča Nedeljko. Sve ove mjere zahtijevale su i povećan angažman radne snage. Danas Nedeljko ima jedanaestoro radnika. »Sve obveze redovito plaćam, radnici su mi prijavljeni, niti jedan ne radi na crno. Otac me je od najranije mladosti učio da prvo valja podmiriti državu i radnike, ostaviti sredstva za nabavu sirovina, pa tek tada razmišljati što ću s onim što mi ostane. Promijenio sam više režima, mislim da se najbolje radilo u vrijeme **Ante Markovića**. Sada je

kriza evidentna, puno ljudi, što je jako žalosno, štedi i na hrani. No, kako je otac uvijek govorio, proći će i to, po njegovim zapažanjima, bolja vremena dolaze u nekim ciklusima od po sedam godina«, kaže Nedeljko

TREĆA GENERACIJA

Skupa s Nedeljkom i radnicima u pekarnici su na svojim radnim zadacima i pripadnici treće generacije - Predrag (17) i **Nenad**

(20) **Krstin** i **Marko Zubelić** (21). U dobi u kojoj mnogi njihovi vršnjaci daleko slabijeg imovnog stanja uživaju u besposlici, ova trojica momaka tijekom ljetnih ferija svakodnevno veći dio noći provode u pekarnici. Rade najteže poslove, proizvode kruh i peciva. Trenutačno su Marko i Nenad u proizvodnji, a Predrag mijenja baku Janju u prodaji. »Sva trojica su se opredijelila kao po dogovoru. Marko je završio treću godinu studija ekonomije, Nenad drugu, a Predrag drugu srednje. Nedavno je u Sonti boravio lovni inspektor, pa smo se u razgovoru dotakli i te teme. Pitao me je što će nam to, u šali sam mu odgovorio da ne možemo svi u obitelji zarađivati, netko mora znati i trošiti«, uz glasan smijeh sinova i nečaka priča Nedeljko. Kad je zvučni signal označio kraj procesa pečenja kruha, složeno su ispraznili komoru i ubacili novu turu. »Za sada sve ide onako kako bi svaki roditelj samo poželio. Svoj trojici škola ide dobro, ali su sva trojica potpuno osposobljena i za ovaj posao. Tako će u rukama imati i pričuveni kruh, iako će, po svoj prilici, bar netko od njih, a vjerujem i sva trojica, ostati u obiteljskom biznisu. Nadam se da će svojim entuzijazmom i znanjem obiteljsko poduzeće unaprijediti bar onoliko koliko smo ga Mirko i ja unaprijedili u odnosu na pekarnicu mojega oca«, zadovoljno završava priču Nedeljko Krstin.

Ivan Andrašić

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodonske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert
24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Kolonije

Likovne kolonije predstavljaju zanimljivu pojavu u svijetu umjetničkog stvaralaštva. Povijesno promatrano, prve su kolonije nastale u prvoj polovici 19. stoljeća iz potrebe umjetnika da pobjegnu iz sve urbaniziranih gradova te stvaraju u miru neposrednog prirodnog okruženja. Nekada su one bile i više od toga: privremene ili trajnije zajednice istomišljenika, kao i prostori slobode za razvijanje novih i drukčijih formi stvaranja.

Od prvih kolonija iz ranih 50-ih godina 20. stoljeća do danas kolonije su dosta zastupljene u likovnom životu Vojvodine. U kulturnom prostoru ovdašnjih Hrvata danas ima desetak likovnih kolonija, a ovih su dana aktualne dvije koje se dužinom trajanja i kvalitativno, uz dakako tavanaktsku koloniju naive u tehnici slame, čine najznačajnijim. To su: netom okončana Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* i Međunarodna umjetnička kolonija *Stipan Šabić*, koja se zatvara sutra.

A kada već govorimo o ovoj temi, imamo pravo zapitati se – kakva je uloga kolonija u likovnoj zbilji današnjice? Kada je u pitanju već spomenuta blagotvornost prirode, stvari se do danas nisu mnogo promijenile. Naime, prilikom razgovora sa sudionicima neke kolonije gotovo ćete po pravilu čuti kako im boravak i rad na otvorenom prija, kako im nadahnuća za djela ne manjka, te kako im je, nimalo manje bitno, značajna mogućnost razmjene iskustava s kolegama.

Međutim, s druge strane, ostaje otvorenim pitanje u kolikoj mjeri ovakva umjetnička okupljanja (tu prije svega mislim na ona s likovne scene vojvođanskih Hrvata) danas korespondiraju s aktualnim kretanjima u likovnoj (vizualnoj) umjetnosti, imajući u vidu to da se područje umjetničkih praksi od prvih kolonija naovamo mnogo, a u pojedinim slučajevima čak i radikalno proširilo? Po mojem skromnom sudu, kolonije bi mogle više otvoriti vrata umjetnicima koji se ne bave isključivo slikarstvom, već stvaraju u drugim medijima, poput: grafike, fotografije, skulpture, instalacije, video art-a, land art-a, performansa...

Da se razumijemo, svaka čast slikarstvu i slikarima: povijest umjetnosti, a i njezina sadašnjost, bez njih je teško zamisliva! Od pećinskih radova iz doba paleolita ono uspješno opstaje, preživjevši i turbulentno 20. stoljeće, u kojem je čak nekoliko puta proglašeno mrtvim.

Ipak, i pokraj toga, smatram da prostora za navedena proširenja/obogaćenja ima. Ona bi, u krajnjoj liniji, možda mogla proširiti i krug publike ovakvih kulturnih događanja.

D. B. P.

VIOLINIST MARCO GRAZIANI PONOVRNO GOSTOVAO U NOVOM SADU

Uspješna suradnja s vojvođanskim simfoničarima

Na otvorenju ovogodišnjih Novosadskih muzičkih svečanosti skupa s Vojvođanskim simfonijskim orkestrom, pod upravom direktora i šefa-dirigenta **Berislava Skenderovića**, kao solist nastupio je mladi i perspektivni hrvatski violinist **Marco Graziani**.

Graziani je diplomirao 2010. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, stekavši zvanje magistra muzike. Kao solist i kao član raznih komornih sastava uspješno je nastupao na

Nakon Novoga Sada, vojvođanski simfoničari i Graziani su koncertom srpnja održali još dva zajednička koncerta – na Splitskom ljetu i na Dubrovačkim ljetnim igrama.

natjecanjima, recitalima i koncertima s orkestrom u Hrvatskoj i inozemstvu. Od 2012. je koncert-majstor Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu.

Do njegove suradnje s maestrom Skenderovićem, kako ističe, došlo je prije dvije godine. »Također je bio u pitanju koncert Čajkovskog i ove godine ga ponavljamo. Prvi put smo svirali u Novom Sadu u sinagogi i poslije tri tjedna u Subotici. Ove godine smo u Novom Sadu svirali pod otvorenim nebom i to je prekrasan osjećaj. Publike je bilo mnogo, drago mi je da su sve karte bile rasprodane i da se tražila i stolica viška. Osobno sam zadovoljan i izvrsno se osjećam surađujući s maestrom Skenderovićem«, kaže glazbenik.

Iako dosta njegovih kolega smatra kako interes za klasičnom glazbom nije veliki, Graziani se ne slaže s njima. »Uvijek će biti ljubitelja glazbe zato što je to glazba koja budi poseban osjećaj, jednostavno to je pitanje edukacije. Mladi ljudi danas nisu toliko vezani za klasičnu glazbu, ali nadam se i vjerujem da hoće. Što se moje vlastite ljubavi prema glazbi tiče, potječem iz obitelji koji nisu glazbenici, ni otac ni majka. Oni su jednostavno željeli svirati, ali nisu imali prigodu. Tako da su mene poslali u glazbenu školu čisto da se glazbeno obrazujem i budući da sam to jako zavolio, shvativši u jednom trenutku kako mi je lakše svirati nego učiti, odlučio sam da glazba bude moje životno opredjeljenje«, priča naš sugovornik.

Graziani je dobitnik više nagrada, među ostalim i one za najuspješnijeg mladog glazbenika (2006. godine), a o njihovom značaju za njegov rad kaže: »Uvijek je lijepo primiti nagrade, ali ono što mene zanima je daljnje razvijanje i učenje. Više sam za koncerte, nego za nagrade i natjecanja. Stoga želim što više nastupati, jer je to način da budem bolji«.

A. Klinac

Međunarodna umjetnička kolonija Stipan Šabić 2014.

SUBOTICA – Četvrti saziv Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2014.* počeo je u utorak,

19. kolovoza. Kolonija se ove godine održava na novoj lokaciji – u vili DDOR-a na Paliću, a sudjeluje 14 umjetnika iz Srbije, Mađarske, Hrvatske, Češke i Rumunjske.

Organizator kolonije je HLU *Cro Art* iz Subotice. Predsjednik ove udruge **Josip Horvat** je na otvorenju kolonije umjetnicima poželio uspješan rad na obalama Paličkog jezera gdje su, kako je kazao, »ljepote bile dostatna inspiracija mnogim umjetnicima iz čitavoga svijeta«.

Koloniju je otvorio generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Dragan Đurić** poželjevši joj da pozivajući umjetnike iz više država nastavi objedinjavati prostor Srednje Europe. »Subotica je srednjoeuropski grad i ima šansu tu dimenziju ugraditi i u biće Vojvodine, kao i Republike Srbije«, kazao je Đurić.

Kolonija se završava sutra (subota, 23. kolovoza), kada će se od 16 sati u dvorištu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata moći pogledati nastali umjetnički radovi. Svečano zatvaranje je u 18 sati, a koloniju će zatvoriti dipl. ing. **Mato Groznica**, podtajnik Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice.

HKD Šid na manifestaciji Kulturno ljeto

ŠID – Članovi Hrvatskog kulturnog društva *Šid* predstavili su se tijekom proteklog tjedna na dvije manifestacije u okviru *Kulturnog ljeta*, koje se održava u Šidu. Najprije su se članice Udruge žena *Šokice*, koje djeluju u okviru hrvatske udruge u Šidu, predstavile svojim rukotvorinama, slasticama i starinama u okviru *Etno dana*, zajedno s ostalim udrugama žena koje djeluju u šidskoj općini. Na priredbi *Pjesmom protiv side, droge i pušenja*, koja je održana u subotu 16. kolovoza, pokraj mnogobrojne djece, nastupila je i najmlađa folklorna skupina HKD-a *Šid*.

S. D.

Interetno festival u Subotici

SUBOTICA – Nakon jučerašnjeg *nultog* dana, danas službeno počinje trinaesti Interetno festival koji će trajati do 26. kolovoza. Prostor ispred subotičke Gradske kuće i ove godine pretvoren je u *Etnopolis*, sa sajmom starih zanata, igraonicama za decu, ali i s Vinskom ulicom, dok na glavnoj bini posetitelji mogu gledati nastupe domaćih i inozemnih folklornih skupina, i to iz šest zemalja (Kostarike, Letonije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske i Sjevernog Kipra). Osim toga, u okviru programa nastupaju i domaći, kao i bendovi iz regije.

Organizator festivala je Mađarski kulturni centar *Népkör* iz Subotice.

Ištvančićev novi film na festivalu u Montrealu

ZAGREB – Hrvatsko-srpsko-bosansko-francuski igrani film *Most na kraju svijeta* redatelja **Branka Ištvančića** uvršten je u službeni program jednog od najutjecajnijih filmskih festivala na svijetu

– Međunarodnog filmskog festivala u Montrealu, koji će se u svom novom izdanju održati od 21. kolovoza do 1. rujna 2014. *Most na kraju svijeta* će biti prikazan u sklopu selekcije Fokus na svjetski film (Focus on World Cinema), koja je usredotočena na djela nastala u svjetskoj kinematografiji (Amerike, Europe, Azije, Afrike, Oceanije). Upravo ova selekcija odražava zvanje Festivala kao *svjetskog filmskog festivala*.

Film je nastao po scenariju **Josipa Mlakića**, a govori o nesretnim ljudskim sudbinama iz vremena rata u Hrvatskoj. Premijerno je prikazan u nacionalnoj konkurenciji netom završenog 61. Pulskog filmskog festivala, a ovo će mu biti međunarodna premijera.

Lira naiva u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Susret pučkih pjesnika *Lira naiva 2014.* bit će održan sutra (subota, 23. kolovoza) u Srijemskoj Mitrovici u Hrvatskom domu s početkom u 11 sati.

Tijekom književne večeri, koja počinje u 17 sati, bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Cidi se život – Lira naiva 2014.*

Gošća susreta bit će **Željka Zelić**, pjesnikinja iz Subotice, a pjesme za zbirku izabrao je **Stjepan Blažetin**, književnik i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha. Organizatori susreta su Hrvatska čitaonica i Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* iz Subotice, a domaćini Hrvatski kulturni centar *Srijem – Hrvatski dom – Srijemska Mitrovica*.

Susret, koji je trebao biti održan 1. lipnja, odgođen je zbog izvanrednog stanja u Srbiji prouzročenog katastrofalnim poplavama.

Radi poticanja suvremenog književnog stvaralaštva na hrvatskom jeziku u Vojvodini i djelatnog pomaganja, stvaranjem primjerenih uvjeta rada na završavanju novih književnih djela, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i ove godine raspisuje

NATJEČAJ

za besplatni sedmodnevni boravak i rad književnika od 22. do 28. rujna 2014. godine u Tavankutu

Boravak će biti organiziran na upravo renoviranom Etno salašu Balažević, a podrazumijeva smještaj, prehranu, prostor za rad, računalo i internetsku vezu. Zavod osigurava i putne troškove.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će ove godine osigurati mogućnost i uvjete rada na završavanju književnih djela za dvoje književnika.

Na natječaj se mogu javiti književnici iz Vojvodine koji su do sada objavili najmanje jednu knjigu na hrvatskom jeziku ili na nekom njegovom dijalektu, koji imaju rukopis visoke zgotovljenosti, što autor potvrđuje relevantnom recenzijom, i koji prihvaćaju uvjete boravka.

Prijavu s kratkim životopisom, adresom stanovanja, brojem telefona i pratećom dokumentacijom (recenzija, objavljena knjiga) zainteresirani trebaju poslati do petka, 5. rujna 2014. godine, na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Harambašićeva 14, 24000 Subotica, s naznakom »za natječaj«.

Stručno povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata donijet će odluku o izboru sudionika za sedmodnevni besplatni boravak i rad u Tavankutu do 11. rujna 2014. godine i o tome odmah obavijestiti sve prijavljene kandidate.

MEĐUNARODNA LIKOVNA KOLONIJA BUNARIĆ 2014.

Spoj pozitivnog duha i ljepote prirode

U sklopu programa *Dužijance* u Subotici je prošloga tjedna održana 18. po redu Međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2014*. Likovna je manifestacija trajala tri dana okupivši dvadeset i dvoje slikara iz Srbije (Beograda, Srijemske Mitrovice, Sombora, Ade, Srijemske Kamenice) i Hrvatske (Slavonskog Broda, Osijeka, Orahovice), uz koje je stvaralo i preko dvadeset članova Likovnog odjela HKC-a

Bunjevačko kolo iz Subotice, koji je ujedno i organizator kolonije.

Osim u dvorištu domaćina HKC-a *Bunjevačko kolo*, slikari su jedan dan stvarali i na salašu *Stipana Vidakovića* u Maloj Bosni. Bilanca ovogodišnjeg *Bunarića* jest 78 novih slika različitih tema i tehnika, među kojima dominiraju pejzaži, a upečatljiva su i djela koja donose prizori iz ruralnog života na sjeveru Bačke.

TRADICIJA OKUPLJANJA

Predsjednica Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Nedeljka Šarčević** je prigodom zatvaranja kolonije istaknula važnost ovakvih slikarskih okupljanja. »Ova je kolonija još jedan kulturni događaj u okviru *Dužijance* kojim se nastavlja tradicija okupljanja likovnih stvaralaca, gdje nastaju mnoga djela uz spoj pozitivnog duha i ljepote prirode koja djeluje inspirativno.

Dani u kojima smo se upoznali i družili i dijelili vlastito likovno umijeće, iskustvo i ljubav prema boji i slici, urodili su očekivanim plodom – slikama. To su umjetnička djela koja će nama svima govoriti na poseban način«, rekla je Nedeljka Šarčević.

NADAHNUĆE PODNEBLJEM

Slavica Jelić iz Vinkovaca je prvi puta na bunaričkoj koloniji. »Ozračje i društvo su dobri. Slikarstvom se bavim blizu dvadeset godina, koristim gotovo sve slikarske tehnike, a motivi su mi uglavnom iz našeg slavonskom podneblja. Time sam i ovdje bila nadahnuta. Slikala sam polja suncokreta, makove«, navodi Jelić.

Marija Bajus, umirovljenica iz Ade, slikarstvom se bavi 18 godina a ovo joj je bilo prvo sudjelovanje na nekoj likovnoj koloniji. »Veoma sam sretna zbog sudjelovanja na ovoj koloniji, jer mi je to bila prilika vidjeti nači-

Tradicionalna likovna manifestacija u sklopu Dužijance ove je godine okupila 45 slikara iz Srbije i Hrvatske, a nastalo je 78 slika

ne na koje drugi stvaraju, nešto naučiti ali se, naravno, i družiti s kolegama. Samouka sam i ovakvi susreti mi mnogo znače da saznam neke tajne ovoga 'zanata'. Za ovu priliku sam uradila dvije slike s motivima kosaca, kao i dio jednog triptiha. Tehnika u kojoj radim je ulje na platnu ili lezonitu«, kaže ona.

PEJZAŽI, KOSCI, SUNCOKRETI

Miroslav Biuković iz Srijemske Mitrovice kaže za

Radovi nastali na koloniji

sebe kako je tipični predstavnik mitrovačkog poetskog realizma. »Radim figuraciju, mrtve

prirode, pejzaže u realističkoj maniri, gotovo hiperrealističkoj. Pojedine kolege ovdje poznajem s nekih drugih kolonija, a dojmovi su dobri.«

Kazimir Buljan iz Slavenskog Broda je dosad sudjelovao na mnogim likovnim kolonijama, a ova mu je, kako napominje, jedna od dražih. »Prvi sam put na ovoj koloniji, a često sam gostovao na ovakvim skupovima diljem Hrvatske otkako se bavim slikanjem. Drago mi je što sam došao, prekrasno je. Pretežno koristim suhi pastel, a

od motiva obično ugađam organizatoru. Volim motive vezane uz selo i malog čovjeka«, kaže Buljan.

Član Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Imre Kesegi** peti puta sudjeluje na ovoj koloniji.

»Organizacija je dobra, kao i svake godine. Mislim da su ove godine na koloniji bili jako dobri slikari. Htio sam odskočiti malo od drugih te sam naslikao jedan zimski pejzaž, te jednu sliku s motivima suncokreta«, kaže Kesegi.

D. B. P.

DUH ZAJEDNIŠTVA

Koloniju je zatvorio predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**. »Osamnaest godina Likovne kolonije 'Bunarić' svjedoči o ustrajnosti i postojanosti, upornosti onih koji stoje iza njezine organizacije. Svjedoči o još jednome – o zajedništvu. Ono se kroz osamnaest godina njeguje i kroz ovu koloniju i kroz rad HKC-a. U tome smislu, svakako vam hvala na tome zajedništvu koje ste u proteklih pet dana dijelili i koje ste razvijali«, kazao je on.

MEĐUNARODNI FESTIVAL SUVREMENE UMJETNOSTI

Dunavski dijalozi u Novom Sadu

U Novom Sadu će se od 27. kolovoza do 15. rujna održati festival suvremene umjetnosti *Dunavski dijalozi 2014*, koji će okupiti 85 umjetnika i 12 kuratora iz 14 zemalja podunavske makroregije – Njemačke, Austrije, Slovačke, Mađarske, Hrvatske, Srbije, Rumunjske, Bugarske, Ukrajine, Moldavije, Slovenije, Češke, Crne Gore, Bosne i Hercegovine.

Koncept festivala se zasniva na afirmaciji Dunava kao podstreka za prezentiranje aktualnosti u umjetnosti europske regije, koji se proteže od srednjoeuropskog miljea, pa sve do obala Crnog mora.

Tijekom trajanja manifestacije u galerijskim, muzejskim i alternativnim prostorima u Petrovaradinu i Novom Sadu bit će postavljeno ukupno 14 zasebnih izložbi. Osim izložbi, bit će

održan čitav niz drugih programa – razgovori, performansi, prezentacije, projekcije.

Specifičnost ovog festivala su *dijaloške* izložbe u kojima izlažu po jedan umjetnik iz Srbije s autorom iz neke od podunavskih zemalja. Ove godine, po izboru selektora **Save Stepanova**,

usporedo će izlagati umjetnici iz Slovačke i Vojvodine. U sklopu festivala bit će organiziran i internacionalni mini simpozij s temom *Umjetnost i kriza*, na kojem će se okupiti povjesničari umjetnosti, teoretičari i kritičari iz podunavskih zemalja.

Dio programa ovogodišnjih *Dunavskih dijaloga* čine i tri izložbe koje će biti priređene u Zrenjaninu te u austrijskim gradovima Badenu i Modlingu.

Ovaj dio programa, naslovljen *Cooperation extended*, zapravo je nastavak prošlogodišnjih dijaloških izložbi austrijskih i srpskih umjetnika.

Organizator drugog po redu festivala suvremene umjetnosti *Dunavski dijalozi 2014*, je novosadska galerija *Bel Art*, a pokrovitelji su Grad Novi Sad i Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje.

D. B. P.

IZLOŽBA HRVATSKIH UMJETNIKA

U okviru festivala, u ogranku Srpske akademije nauka i umjetnosti u Novom Sadu (Nikole Pašića 6) idućeg petka, 29. kolovoza, bit će otvorena izložba umjetnika iz Hrvatske (**Đorđe Jandrić, Iva Gobić, Ivan Posavec, Sebastijan Dračić, Zlatan Vehabović, Matija Debeljuh, Alen Floričić, Davor Sanvicenti, Šikuti Machine**). Kustos je **Mladen Lučić**, a otvorenje je u 18.30 sati.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA – MUŠKI POSLOVI II. DIO

Kočijaš

Piše: Alojzije Stantić

Kočijaš je čeljade iz obitelji, u većem domazluku je bireš, pogođen (unajmljen) da se stara o konjima i radi s njima. Bireš je živio na salašu, a subatom poslipodne bi oči kući da se dotira i prisvuče u čistu rubeninu. Na salaš se vraćao nediljom pridveče. Spavo je u košari na sklepanom krevetu, a često je u većem domazluku u košari spavo i gazdin sin koji su učio kočijaškom poslu. Glavni posao mu je bio na salašu s konjima uraditi sve zahtivne poslove, od nošenja čeljadi do nošenja tereta tamo di triba.

Žeravi za žagama

POSO I PRIJA SVANUČA

Svakog jutra i prija svanuća kočijaš je najprija naranio i napojio konje. Dok su konji zobali (ili zob) ispod nji je očistio burbuške (okruglasti izmet), na tragaču đubre (stajnjak) izguro u korlat, prostro čist nator (prostirku), češagijom ih očeo. Kad je sve to uradio i prija neg je izašo napolje, podvrnio je nator, vile zadio ispod tavanice, omeo stazu – poso je uradio učisto. Zatvorio je vrata spolja. Oči je oprat ruke i sist za astal di će svi zajedno ručat.

Kočijaš se staro (čistio i održavo) sersam (opremu za vuču) konja i sermaj (opremu za rad) za konje, obaško se staro o zaprežnim kolima koja se najčešće hasniraje, da budu pouzdana na putu. Kad je daždilo (kišilo), onda je pokatkad podmazivo kožne dilove orme, da priči pucanje kože el je u košari ponovio slamni oplet na oštećenoj štrajfli (uzdužni okrugli drveni graničnik med konjima). Ako se po kišnom i blatnjavom vrimentu vratio s puta, najprija je očutakovo (smotuljkom slame osušio)

konje, a ako je tribalo opro njim je noge i očutakovo. Štrandžicom je svuko friško blato sa glavčine, špica i naplotaka (okovana spona izmed dvi špice na točku) na točkovima kola. Poso je uradio učisto kad je pod naslam uguro očišćena kola i rudu potpačio. Na salašu su svi ili zajedno za astalom. Ili (jeli) su kad je vrime da se ide. U manjem gazdaluku ili su u sobi, u većem gazdaluku u sobi male kuće, a liti ispid salaša u ladu pod orom.

NA NJIVI

Od iskona je čovik za pomoć u ratarskom poslu, za vuču sermaja i tereta hasniro pomagache: najprija vola, magarića, bivola i naposlitku konja, a naritko i križance s njim: mule (magarac + kobila) el mazge (konj + magarića; Mediteranci). Kad je hasniranje josaga (blaga) u ratarstvu bilo najrazvijenije, računalo se da je na odranjivanju žitarica oko 60 posto posla vuča tereta na njivu i s nje, od ranog prolića do kasne jeseni. Na priliku kočijaš je sam po njivi razbacivo đubre (torio stajnjakom) el nuz pomoć

druge čeljadi utovaro i istovaro teret kad su vozili žito iz krstina, uvlačili kuružnu i sl. onda su kočijašu utovarali rastresit (kabasti) teret, a on ga slago na kola u voz (kola natovarena kabastim materijalom).

Dešavalo se, istina naritko, da je kiša padala, zaledila se i napravila debelu pokoricu na snigu za duže vrime. Ratari su spričili uvenuće žita kad su se posli desetak dana, nakanili razbijat pokoricu. Konjima su oko noga obmotali fašle, upregli ih u sonca i uzduž žitišta prodekali na svaki desetak meteri izmed dva prohoda. Pod tragovima sonika razbijena je pokorica, a ispod nje je u snig prodro friški ajer. Spričili su (moguće) uvenuće žita.

Na njivi je kočijaš radio s konjima i vučnim sermajom i mašinama. U jednom poslu najviše vrimenta u ravni je provo na oranju, u proliće i u jesen. Ako je njiva bila dugačka, onda su je obično radili na pripelice, iskomadali je na po jednu duž (1 d = ~ 400 m). U oranju najteže je oraču tabanat po uskoj brazdi, zavisno od konja i oranja, al one su znale bit od dvanaestak pa

do oko 25 centi. Oralo je na dva vaćanja, dopodne i poslipodne. Da orač odane, a i konji malo odanu, posli svaki saticak vrimenta, već naspram snage konja, orač je zasto da zapali duvan. Obično je plug uvratio (umistio) u novu brazdu, zaustavio konje, sio na gredelj (uzdužni nosač plužni tila) i, ako je pušać, zapalio duvan.

[U ravni se tako zaustavljadu konji s plugom. Ako bi se konji slučajno poplašili od čega, npr. ako bi vaške (psi) povijali zeca el se poplašili od čega drugog onda bi se dali u galop. Ako je plug uvraćen u brazdu konji bi teško i to samo korakom mogli povući plug. A ako bi bio izvrnjen na rukunicu, a konji se poplašili i dali u big, još više bi se poplašili od kondrljanja pluga i pojačali galop do prve zaprike (drvo, razor, veća neravan) o koju bi se spotakli i pali. Ostali bi polegnuti na zemlji, sputani ormom i plugom, možda ozliđeni, drčali bi od straha, čekali na pomoć čovika. (Bio sam očevicac poplašenog galopiranja konja u soncama i drćanja kad su spotaknuti konji zaustavljeni.)]

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Rađanje jedne »nove Europe«

Piše: dr. Zsombor Szabó

Povjesničari razdoblje srednjeg vijeka računaju uglavnom do »velike Francuske građanske revolucije«, koja je prekinula »s mračnim srednjim vijekom« (to je bio »slogan« tadašnje političke propagande) i donijela svijetu »novi vijek«. Taj događaj je danas nacionalni praznik Republike Francuske, naime 14. srpnja 1789. godine »nezadovoljni francuski građani« su izvršili opsadu Bastille, zloglasnog pariškog zatvora, čiji su zatvorenici oslobođeni, a zidovi zatvora porušeni. Već smo i ranije napominjali kako vezivanja povijesnih procesa samo za jedan datum (Kosovsko, Krbavsko, Mohačko polje itd.) više je simbolički, nego stvarni završetak i početak novih povijesnih procesa. Tako u slučaju naših zemalja (pod habsburškim carstvom) povjesničari uglavnom govore o »zakašnjejoj građanskoj revoluciji«, koja se odigrala pedesetak godina kasnije, to jest 1848. godine. Korijene »građanske revolucije« ipak trebamo tražiti tri stoljeća ranije, a to je konac XV. i početak XVI. stoljeća. U povijesti umjetnosti to se razdoblje zove renesansa, što doslovce znači obnavljanje, vraćanje »antičkim korijenima«, ali zove se i razdoblje reformacije, svakako neko »mijenjanje tijeka povijesti«.

TKO JE BIO »GRAĐANIN«

Danas pod pojmom građana podrazumijevamo stanovnike jedne države, koji su svi ravnopravni i imaju pravo glasanja, to jest izbora »vodeće ekipe jedne države«. Ovo se također smatra stečevinom »Francuske građanske revolucije«. Kao svaki suvremeni pojam, građanin i

država imaju svoju »povijest«. Skoro svi smo učili o »građanima Atene ili građanima Rima«, čuli smo o »rimskom građan-

da civium Romanorum (gradovi rimskih građana)«. ¹ U srednjem vijeku upravo na prostorima Srijema, po uzoru na nekadašnji

Rušenje Bastille, konac »mračnog srednjeg vijeka«

skom pravu«. Atenjani (i Grci općenito) bili su građani jednog *polisa* grada-države, samostalne organizacije za sebe. Pojam građanina je u Rimskom Carstvu bio širi. U latinskom jeziku za grad ima tri izraza, prvi je *urbs*, pod tim pojmom se tada podrazumijevao samo grad Rim, ostali gradovi su se zvali *civitas* i raspolagali su različitim stupnjevima »rimskih građanskih prava«. Najbliži općem slavenskom nazivu za grad jest termin *oppidum*. »Njegovo primarno značenje bilo bi: 'utvrđeno naselje na uzvisini', 'utvrđeni grad', a onda grad općenito... *Oppidani* su stanovnici tog utvrđenog naselja, koji u njemu imaju svoja stalna obitavališta. Utvrde tih naselja ne moramo uvijek zamišljati kao čvrste bedeme, s masivnim strukturama, kulama i sl. (*oppidani* su često imali status rimskih građana – op. autora)... To vrijedi za one gradove što ih rimski pisci nazivaju *oppi-*

Rim, najviše je bilo gradova sa statusom *oppiduma*. Koja su bila prava *oppidana*? Među ostalima, da biraju svoju (samo)upravu.

SAMOUPRAVA NAŠIH SREDNJOVIJEKOVNIH GRADOVA

O izboru samouprave imamo doslovce »sjajno očuvani« dokument (jedva je bio korišten) upravo iz Srijema, a to je Statut grada Iloka (već smo i ranije govorili o njemu). Odmah na početku, prva glava se bavi izborom »gradonačelnika« (lat. *judex*, u srednjem vijeku se nazivalo i *bíró* – sudac, što je imalo značenje »onaj koji ima moć«), prije ovog izbora, vršio se izbor »stotinu odgovarajućih osoba iz svih struka, tj. zanata«, »koji imaju slobodnu izbornu volju prilikom izbora

¹ Mate Šuić: Antički grad na istočnom Jadranu. Sveučilišna naklada Liber. Zagreb, 1976. str. 28-29

suca«. Današnjim rečima, gradonačelnika bira tzv. elektorska skupština građana (npr. tako se danas bira predsjednik SAD-a, ali i manjinska samouprava HNV-a, itd.). Mandat izabranog »suca« je trajao godinu dana, poslije čega je »dužnosti morao vratiti u ruke zajednici od sto osoba«. Sudačku funkciju (zapravo upravnu funkciju) trebao je vršiti tjedno tri puta, i to ponedjeljkom, srijedom i petkom.

IZBORI SVAKE GODINE

Posljednja, 50. glava I. knjige »Statuta« pobliže određuje izbore suca i »zakletih građana« (svi su morali prisegnuti pred Bogom, pred oltarom, da će pravedno vršiti svoju funkciju). Izbori su održavani svake godine, i to na dan Svetog Jurja, 23. travnja. Sto »elektora« je dobilo pismeni poziv da tog dana dođu u »kuću za vijećanje« i javnim glasanjem izaberu »suca« između tri ili četiri kandidata. To se radilo tako da je na jednu ploču kredom ispisano ime kandidata, i tako noseći ploču od jednog do drugog »elektora« pitali su svakoga koga želi za *judexa*, i onda su kredom povukli crticu uz ime kandidata. Onaj koji je dobio najveći broj crtica, izabran je za »suca«. On je imao pravo odabrati dvojicu svojih najbližih suradnika, a odabranih stotinu građana također su birali preostale članove »gradskog vijeća« tj. »zaklete građane« (njih 9 ili 12). Građani, a ne feudalni gospodar (npr. *oppiduma*), imali su i pravo izbora »plebanoša«. Znači, nisu svi imali status građanina, pa samim tim i pravo izbora. Francuska revolucija je samo proširila ovo pravo na veći broj ljudi.

Proštenje i blagoslov trudnica

U župnoj crkvi sv. Roka u Subotici ovog vikenda uistinu se slavilo i zahvaljivalo Bogu. U subotu, 16. kolovoza, crkva sv. Roka slavila je svog zaštitnika. Misno slavlje predvodio je mladomisnik vlč. **Dražen Dulić**, koji je u svojoj propovijedi istaknuo važnost poznavanja sveca kojeg se štuje, te je u kratkim crtama ispričao život sv. Roka. Pri kraju misnog slavlja vlč. Dražen Dulić posebnim je blagoslovom blagoslovio sve trudnice, »najljepše žene na svijetu«, kako to kaže tamošnji župnik mons. **Andrija Anišić**. Kao zanimljivost je mons. Anišić istaknuo da je prvi put na blagoslovu trudnica na mjestu predviđenom za obitelj koja očekuje dijete, bilo više djece nego trudnica. Divno je bilo vidjeti trudne majke koje čekaju svoje peto ili šesto dijete s istim žarom kao i prvo, one daju izvstan primjer mladim majkama i mladim bračnim parovima.

A. D.

Blagdan Velike Gospe

U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u franjevačkom samostanu u Baču 15. kolovoza proslavljen je blagdan Velike Gospe, u narodu stoljećima slavljen šokački kirbaj. Svetu misu je predvodio bački župnik vlč. **Josip Štefković** koji je u prigodnom obraćanju puku, između ostalog, naglasio da je ova crkva najstarija u Vojvodini. Taj dan je uvijek bio prigoda da se čuju stare pučke pjesme, da cijela crkva slavi Boga molitvom i pjesmom. Naši stari su više od tri stoljeća tako molili i pjevali i to prenosili s koljena na koljeno. Upravo takva molitva i pjesma, koja je ovoj crkvi davala dušu, održala je vjeru i nacionalnu pripadnost kroz razne nedaće, ratove i iskušenja. Završnica slavlja na ovaj veliki blagdan nikada nije završila bez slavljeničke pjesme *Zdravo Djevo*, koja se pjeva u svim Gospinim svetištima. U Baču, u franjevačkoj crkvi, na ovaj dan pjevala se od početka dvadesetog stoljeća, kada je ova pjesma i nastala, pa sve do danas. Ove godine zbor *Santa Maria* iz Bača, koji predvodi pjevanje na misnim slavlji- ma u ovoj crkvi, narušio je nazočnom pučanstvu povijest i tradiciju hrvatskog naroda. Zašto? Pozdravljajući Gospu pred njenim kipom poslije misnog slavlja, iz srca okupljenog puka, potekla je pjesma *Rajska djevo kraljice Hrvata*. Njen nas je lik u ove krajeve doveo i našu vjeru sačuvao.

U zagovoru Gospe od mira

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije svečano je proslavljena 15. kolovoza u istoimenoj župi u kapeli Gospe od mira. Misu je predvodio župnik vlč. **Marko Lončar**. U propovijedi je istaknuo povezanost »Gospe od mira« s Velikom Gospom i kako u Velikoj

Gospi uvijek tražimo svoje utočište, odgovore na sve naše nespokojstvo. Svečanost je pjesmom uzveličao crkveni zbor župe Presvetog Trojstva u Srijemskim Karlovcima. U kapeli prigodom ove svetkovine

zasvirale su obnovljene orgulje, koje je izradila europski poznata majstorska radionica za orgulje *Škrabl* iz Rogaške Slatine iz Slovenije. Inače, orgulje u ovoj kapeli stare su preko 170 godina.

T. M.

Blagdan Sv. Roka u Lemešu

s. č.

Na blagdan Svetog Roka, 16. kolovoza, u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Lemešu služena je svečana sveta misa u čast ovoga sveca. Naši stari su se zavjetovali kako će ovaj dan slaviti svečano i neradno da ih sv. Rok zaštiti od kuge i zaraznih bolesti. Bilo je obitelji koje su za jedan dan izgubili po 15 članova zbog ove opake bolesti. Srećom, medicina je napredovala i ove bolesti nema, ali mještani našeg sela održavaju stari zavjet. Svetu misu je služio župnik vlč. **Antal Egedi**. Vjernici su zajedno s njim molili kod kipa ovoga sveca da ih i dalje brani i štiti od svake pošasti.

L. T.

VIJESTI

Liturgijska slavlja
na Bunariću

22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati

23. kolovoza – Dan obitelji, sveta misa u 10 sati

28. kolovoza – Trodnevica – klanjanje, 19 sati

29. kolovoza – Trodnevica – križni put, 19 sati

30. kolovoza – Trodnevica – bdijenje, 19 sati

31. kolovoza – **Proštenje na Bunariću**

– sveta misa za hodočasnike pješake (dvojezična), 6.30 sati

– biskupska sv. misa na mađarskom jeziku, 8 sati

– biskupska sv. misa na hrvatskom jeziku, 10 sati

– sveta misa za bolesnike i dje-latnike Caritas (dvojezična), 16 sati

Pod okriljem
Gospe Bunaričke

U subotu, 23. kolovoza, od 10 do 16 sati bit će dan obitelji na Bunariću. Za bračne parove bit će predavanje i rad u skupinama. Djeca i mladi imat će svoj poseban program, kao i zajedničku svetu misu. Svaka obitelj neka ponese sebi ručak.

Blagdan Marijinog
uznesenja na nebo

Uoči blagdana svetkovine Marijinog uznesenja na nebo, u četvrtak 14. kolovoza, u malom svetištu Gospe Lurdske u Sotu pred mnogobrojnim vjernicima iz župa i filijala šidske općine, ali i ostalih okolnih mjesta, župnik vlč. **Nikica Bošnjaković** služio je svetu misu. Župnik Bošnjaković izrazio je zadovoljstvo zbog velikog broja vjernika koji su se toga dana okupili u tom svetištu i kako je istaknuo, »mora vjerovati da ih je na to mjesto okupila Majka Marija«.

S. D.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

U prva tri evanđelja zapisano je Isusovo pitanje što svijet i učenici misle tko je on (usp. Mt 16, 13-20; Mk 8, 27-30; Lk 9, 18-21). Iako je pitao za mišljenje svijeta, mnogo značajnije mu je bilo čuti što o njemu misle njegovi učenici, jer taj odgovor izraz je njihove vjere.

PETROV ODGOVOR

Otkako je započeo svoje javno djelovanje o Isusu se među njegovim narodom mnogo razmišljalo i govorilo. Brojna čudesa, naučavanje i nastup koji je odražavao autoritet koji ni jedan prorok prije nije imao, poticao je svijet da razmišlja o tome tko je Isus. Iako su vidjeli sve što je činio, ipak u njemu nisu prepoznali obećanog Mesiju. Dakako da su o Isusovom identitetu razmišljali i učenici, stoga ih nije iznenadio sadržaj Isusovog pitanja: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« (Mt 16, 15), nego ih je osjećaj straha spriječio javno izraziti što sami misle. No, kao najhrabriji među njima pokazao se Petar i izrekao ispovijest vjere preko koje se i danas kršćani priznaju Kristovim učenicima: »Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga« (Mt 16, 16). Petar tako ispovijeda da je Isus veći i od Ivana Krstitelja, Ilije, Jeremije ili bilo kojeg drugog proroka za kojeg ga je narod smatrao. On je ispunjenje proročkih navještaja, on je onaj kojeg Izrael čeka stoljećima, a kojeg je Bog na usta proročka obećao. Ali, ova velika istina koju Petar ispovijeda ne dolazi od nje-

»Što vi kažete,
tko sam ja?«

gove velike mudrosti, nego od Oca (usp. Mt 16, 17). On do ovog odgovora nije došao sam, nego mu je darovan. Petar je onaj koji objavu prihvaća i prenosi.

Nakon toga Isus Petru mijenja ime, naziva ga Stijenom. Ali, opet Petar neće biti stijena zbog čvrstine svoga karaktera, jer Isus je znao sve Petrove mane i nesigurnosti, ali je opet bio strpljiv s njim. Unatoč njegovim manama i slabostima Isus ga je odredio za Stijenu, čvrsto uporište svojoj Crkvi, jer će ga Stijenom učiniti milost Božja, koja mu je objavila da je Isus Mesija. Tako Isus Petru, kao onom koji je prvi izrekao svoju vjeru, tj. onom koji je prvi ispovijedio da vjeruje u Isusa, povjerio najtežu i najodgovorniju zadaću.

ŠTO MI KAŽEMO O ISUSU

»A vi, a što vi kažete, tko sam ja?« pita Isus i danas svoje učenike, tj. nas, zanima ga što mi o tome kažemo, a ne što misli svijet. Svijet i danas ima krive slike o Isusu, o njemu govori i ono što je i ono što nije istinito, ali Isusa zanima što njegovi o njemu misle, jesu li kršćani poput Petra i vide u njemu Mesiju, ili su pali pod utjecaj svijeta. Reći će netko da je lako bilo Petru jer on je susreo Isusa osobno, s njim provodio dane, prisustvovao njegovim čudesima, za razliku od nas danas. Ali, nije tako. Susrećemo ga i mi živog okupljeni svake nedjelje na euharistijskom slavlju. I mi smo svjedoci brojnih njegovih čudesa, jer svatko od nas u svom životu može pronaći makar jedno čudo koje je Isus za njega učinio, a tu su i tolike zahvale po različitim svetištim a uslišane molitve koje je Isus uslišio po zagovoru Marije i sve-

taca. Dakle, tu su čuda, tu je živu Isus kao i nekad, ali potrebna je naša ispovijest vjere. Onako kako su je kumovi ispovijedili u naše ime kod krštenja, tako smo pozvani i mi je ispovijedati svake nedjelje u zajedništvu s cijelom Crkvom. To je naš odgovor na Isusovo pitanje, mi tako poput Petra postajemo hrabri izreći ono što nam je objavljeno i predajom preneseno.

No, Petar je nakon ispovijedi vjere u Isusa Krista od njega dobio veliku i odgovornu zadaću. Dakle, i mi, priznavajući se kršćanima, dobivamo zadaću, tj. odgovornost prema Kristu i Crkvi, dakako svatko prema svojim mogućnostima. Izvršavanjem te zadaće pokazujemo koliko smo zaista uz Isusa i koliko ga uistinu držimo Mesijom i Sinom Božjim u svom životu. On ništa komplicirano od nas ne traži, ništa što bi mogli misliti da nećemo znati izvršiti. On traži naše svjedočanstvo, naše iskreno pristajanje uz njega. O tome se stalno govori i piše, ali kršćani kao da to ne slušaju i da ih to ne zanima. Crkve su nam sve praznije, u njima prevladava starija populacija. U društvu koje se priznaje za kršćansko jedni nepošteno zarađuju, drugi su na rubu egzistencije, vara se, krađe i laže, brakovi se raspadaju, odbacuju se kršćanske vrednote. Gdje je tu svjedočanstvo za Isusa, kako kršćani izvršavaju svoje poslanje? Tko je Isus za nas?

Ne može jedan čovjek promijeniti cijelo društvo, ali može sebe te najbolje što može svjedočiti za Krista. Teško je to u okruženju koje ne pogoduje kršćanskom načinu života, ali se može snagom Božje milosti kojom je i Petar postao Stijena Crkve.

HRVATSKA RIJEČ NA DELTI NERETVE

Zemlja oteta

od vode

Arheološki muzej Narona - jedinstvena zbirka od 16 monumentalnih kipova

»E, Zlate, velika nas je muka snašla«, kazuje mi moj domaćin i vodič **Mirko Šiljeg**. Tek smo se upoznali, pa će biti da je ta muka o kojoj govori velika. A njegova muka, i muka mnogih drugih su mandarine. Ne zato što ih nema. Mandarina će biti, ali nema kupaca. Slušam baš ne razumijevajući, a onda mi Mirko pojašnjava da su skoro cijeli rod iz doline Neretve otkupljivali Rusi. No, ove godine neće biti tako, jer je Europska unija uvela sankcije prema Rusiji, pa će se nekada najveći kupci sladiti nekim drugim mandarinama, a proizvođači iz doline Neretve brinuti hoće li mandarine ostaviti da trule na drvetu, ili će se ipak uskoro neki spas naći i za njih. A kao za inat mandarine rodile, jedre i zdrave, tek dva puta prskane. Ali, što će? Platit će danak nekom sukobu u kome »nit kose, nit vodu nose«. Sad opet ili ja to baš najbolje ne razumijem, ali nekako mi ne ide u glavu, kako to da su mandarine iz doline Neretve najbolje u Hrvatskoj (i među najboljima u svijetu), a za njih nema kupaca u Hrvatskoj? Bit će da je to opet po onoj narodnoj »tuđe je slađe«, u ovom slučaju mandarine iz Turske, Grčke ili Španjolske, od ovih domaćih, hrvatskih.

BORBA ČOVJEKA I PRIRODE

A ta zemlja gdje danas rastu mandarine godinama je otimana od Neretve i mora. Komad po komad. I danas još ima među poljima mandarina slane vode i ostataka soli u zemlji. »Melioracija je počela potkraj 50-tih godina prošloga stoljeća uz pomoć Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda. Do tada su područja na kojima su sada plantaže mandarina bile močvare«, priča mi Mirko i vodi na vidikovac na putu Opuzen – Klek, gdje puca pogleda na kultiviranu dolinu Neretve. A ispred, pravokutna polja mandarina ispresijecana isto tako pravokutnim kanalima. I tako kilometrima. Oteli su tu

Neretvanska lađa danas

zemlju Neretvi i moru, ali, kada za sušnih mjeseci u vegetaciji treba navodnjavati problem je s vodom, jer, baš se tijekom ljetnih mjeseci klin morske vode

Pričaju mi u delti Neretve da je sve bilo mnogo drugačije dok je funkcionirao PIK *Neretva*, kada je i razvoj poljoprivrede bio sustavan i planski. Danas

ju prirodnim raslinjem. I tako, vodi se stalna borba između čovjeka i prirode. A ta borba u delti Neretve nije počela opsežnom melioracijom prije pola stoljeća, već puno prije.

DELTA NERETVE

Delta Neretve je područje od oko 12 000 hektara i obuhvaća područje od Metkovića do ušća neretve kod luke Ploče. U tom području živi oko 35 000 stanovnika. Nekada je Neretva imala 12 rukavaca, ali ih je poslije melioracije ostalo četiri. Prodor mora u Neretvu je toliko jak da se kilometrima uzvodno prilikom ribolova u površinskom dijelu rijeke lovi riječna, a pri dnu morska riba.

probija uzvodno Neretvom, sve do iza Metkovića, pa se voda za navodnjavanje mora dovoditi čak iz dijela rijeke uzvodno od Metkovića. Povećava se tada i koncentracija soli u podzemnim vodama, koje se kapilarno uzdižu i zaslanjuju zemljište.

se, zbog neriješenih odnosa u zemljišnom vlasništvu, poljoprivreda razvija nesustavno i bez nadzora. Zauzimaju se neovlašteno nove obradive površine na račun močvarnih staništa, dok se neki prostori radi zapuštenosti ponovno zamočvaruju i obrasta-

NERETVANSKA LAĐA

Kako se nekada živjelo i koliko se život u dolini Neretve promijenio posljednjih desetljeća nameće mi se kao logično pitanje poslije ove priče o mandarinama i meliorizaciji. A tko je bolji sugovornik nego li **Ivan Burić**, Kominjanin, rastao i ostario uz Neretvu i na Neretvi. »Neretva je život za ovo područje. Od davnina smo se bavili poljoprivredom i ovu zemlju otimali od močvare. Nasipali smo močvare muljem koji je poslije poplava Neretva donosila s područja Hercegovine. Da bi isušili močvare, ljudi su kopali kanale, a između uske parcele na kojima su se bavili poljo-

privredom«, priča nam barba Ivan o tome kako su prije plan-ske melioracije otimali zemlju od Neretve i mora. A na toj Neretvi prijevozno sredstvo i za tovar i za ljude bila je neretvanska lađa. »Uporaba lađa prestala je poslije otvaranja Jadranske magistrale. Do tada se na lađi i rađalo, i vjenčavalo, i umiralo«, priča Ivan i nerado priznaje da su tu značajnu ulogu imale žene, koje su s obale vukle lađu, ili kako u tom kraju kažu *lančale*, dok su muškarci bili u lađi i davali pravac – *paričarili*. Pitam ga i koliko ima istine u anegdoti koju sam tih dana čula na Neretvi, a priča je o jednom Neretvaninu koga je s lađom Neretvom vukla žena s obale, sa stomakom »do zuba«. Kad su ga sa obale pitali što radi, odgovorio je da vozi ženu da se porodi. Htjela je tu nešto prokomentirati Ivanova supruga, ali je on odmah presječe riječima – »Zar ne vidiš da snimamo?«.

Doznajemo od Ivana i da je neretvanska lađa poslužila za povlačenje pred Turcima prije 500 godina, kada su s ovih područja, bježeći od najezde Osmanlija, veslali na talijansku obalu Jadrana. U okolici talijanskog mjesta Molize i danas žive njihovi potomci i još uvijek govore hrvatski jezik.

NARONA, MUZEJ NA OTVO-RENO

Biti u delti Neretve, a ne vidjeti Naronu, prvi muzej u Hrvatskoj podignut na lokalitetu arheološkog nalazišta, veliki je propust. Da ne beše mojih domaćina i meni bi se to desilo. Na sreću, ipak su me »natjerali« i na posjet tom muzeju. Ljubazna uposlenica u muzeju **Ana Taslak** kaže da je Arheološki muzej *Narona* napravljen na ostacima rimskog hrama posvećenog caru **Augustu**, podignutog krajem prvog stoljeća prije Krista. Do polovice 90-tih prošloga stoljeća na tom se mjestu nalazila štala, a desetljećima, stoljećima nitko nije ni slutio kakvo se arheološko blago tu krije. A kada je krenulo istraživanje, hrvatska i

svjetska arheološka javnost bila je fascinirana – pronađeni su ostaci hrama s 16 monumentalnih kipova. »Ovaj arheološki muzej jedini je muzej podignut na lokalitetu i jedini ima kolekciju s tolikim brojem antičkih statua na jednom mjestu – ukupno 16. Do sada je istraženo tek tri do pet posto ovog arheološkog područja. Oko 25 hektara tek treba istražiti, ali problem je u imovinsko-pravnim odnosima, jer zemljište je u privatnom vlasništvu, pa čak i tamo gdje ljudi ne žive traže veliku cijenu za svoju imovinu«, priča nam Ana, a zatim nas ostavlja same da hodajući rimskim ulicama zamišljamo kako je baš tuda, gdje sada gazi moja noga, prije dvije tisuće godina hodila rimska vlastela. A ostaci rimskog perioda u negdašnjoj Naroni, a danas selu Vid, vidljivi su na svakom koraku. Malo, malo pa u zidu neke kuće, staje, šupe, vidim uzidan po neki komad kamena, mozaika, svoda iz rimskog doma. Tu kao da su se ispreplela stoljeća i civilizacije.

I mogla bi ova priča iz delte Neretve trajati i dalje, jer toliko je ostalo neispričanih priča, nezavršenih razgovora, ali...

Zlata Vasiljević

Ivan Burić - Život s Neretvom i uz Neretvu

ZANIMLJIVOSTI

Priestolonasljednik **Franc Ferdinand**, ubijen u Sarajevu prije stotinu godina, u Sarajevo je otputovao iz Metkovića. Samo nekoliko dana poslije iz Metkovića su u Beč preko Trsta otpremljeni lijesovi njega i supruge **Sofije**. Na te događaje podsjeća bilbord na obali Neretve u Metkoviću.

Neretvanski gusari dugo su bili strah i trepet Jadranskog mora, a Dan Hrvatske ratne mornarice obilježava se 18. rujna, kada su Neretvani davne 887. godine u bitci kod Makarske porazili mletačku flotu dužda **Kandijana**.

U selu Vid je brončani spomenik knezu **Domagoju**, koji prikazuje borbu s Mlečanima. Ovaj spomenik uvršten je među 200 masivnih radova na otvorenom iz svih krajeva svijeta.

Neretvanska lađa nekada

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Dom kulture u Hrtkovcima

Iranije, a posebice u periodu između dva svjetska rata i pod utjecajem Hrvatske seljačke stranke, u Srijemu se osjećao snažan duh hrvatstva. Diljem Srijema osnivaju se razna udruženja animatora kulturnog, sportskog, prosvjetnog i drugih vidova života s hrvatskim predznakom. Tako se u Hrtkovcima 1910. godine osniva Hrvatska čitaonica koja je imala i svoju

u okviru Hrvatske čitaonice je, s jednim od njenih osnivača, a zatim voditeljem i redateljem, inače farmaceutom i vlasnikom ljekarne u Hrtkovcima, **Stjepanom Dornom**, ostvarila zapažene rezultate. Vrlo uspješno su izvedene predstave *Graničari* (J. Freudenreich), *Franjo barun Trenk* (J. E. Tomić), *Muka Isusova* (po predlošku **S. Pavunića** i **Đ. Sertića**) i mnoge druge, a kako

Freudenreich (rođen u Zagrebu 1892. godine u poznatoj obitelji: djed **Josip** mu je jedan od osnivača Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, otac **Dragutin** je poznati kazališni glumac, brat **Vojislav** je farmaceut, a brat **Milan** također arhitekt), spada u najproduktivnije hrvatske arhitekta moderne dvadesetog stoljeća. Uz grandiozne projekte, kao što su uređenje svetišta

zaljubljenikom u kazalište, Aleksandrom Freudenreichom i ovaj je sa zadovoljstvom 1942. godine izradio projekt *Hrvatskog doma* (*Prosvjetnog ognjišta*) u Hrtkovcima. Određena je i lokacija u Školskoj ulici, odmah iza crkve, i osigurana su inicijalna sredstva, ali u najvećem jeku priprema za gradnju uslijedila su loša vremena za objekte ovakvog imena i namjene, iako su mnogi kasnije poslje rata izvedeni kao Domovi kulture, a arhitekt Aleksandar Freudenreich angažiran po završetku rata na uređenju Briona.

U Hrtkovcima je konfiscirani objekt kina obitelji **Harak** imenovan za Dom kulture, a Hrtkovci, kao neopravdano okarakterizirani kao jedno od najustaškijih sela u Srijemu, nikada nisu dobili nikakvu materijalnu pomoć od zajednice a samo od samodoprinosu se nije mogao izgraditi novi dom kulture.

Entuzijasti iz Hrvatske čitaonice u Hrtkovcima, u čemu su prednjačili oni iz kazališne grupe, od dijelom sakupljenih sredstava za *Hrvatski dom* izgradili su prvi arteški bunar u Hrtkovcima. To su oni isti iz već ispričane priče u *Hrvatskoj riječi* (br. 462) o *živoj vodi*: **Stjepan Dorn**, **Paško Cakić**, **Nikola Vuksanić**, **Franjo Wagner**, **Eugenija Radivojević**, **Đuro Pavišić**, **Nikola Grišić**, **Vladimir Hranilović**, **Tomo Mandušić** i drugi.

Novi Dom kulture *Sveti Sava* su na mjestu Harakovog kina sagradili novi doseljenici u Hrtkovce čim su došli tih burnih devedesetih godina prošloga stoljeća i Hrtkovce, u svijetu poznate kao sinonim za izgon Hrvata iz Vojvodine. Umjesto *Prosvjetnog ognjišta* 1942. godine Hrtkovci su dobili (nakon samo pedesetak godina) *Svetog Savu*. Tako je ovo u biti priča o nesuđenoj fotografiji i mnogo, mnogo više od toga!

Branimir Miroslav Cakić

Hrvatski dom, Hrtkovci
projekt. arh. Aleksandar Freudenreich
Zagreb 1942. god.

Crkva svetog Genesija u Hrtkovcima, izgrađena 1824. god.

kazališnu grupu, 1925. godine osniva se Hrvatski radiša, a 1926. godine Hrvatsko sportsko društvo *Šubić* (s istoimenim nogometnim klubom).

HRVATSTVO U SRIJEMU

Poslije ubistva **Stjepana Radića** u Skupštini Kraljevine Jugoslavije 1928. godine hrvatstvo u Srijemu dobiva novi zamah. U to vrijeme u Hrtkovcima se 1930. godine osniva Hrvatsko prosvjetno društvo *Tomislav* s muškim pjevačkim zborom, 1935. godine Crveni križ, a 1938. godine *Ženski crkveni pjevački zbor*.

Izuzetno zanimljiv podatak za taj period je da je tada planirana i gradnja Hrvatskog doma u Hrtkovcima. Naime, kazališna grupa u Hrtkovcima

su se aktivnosti i drugih odjela u okviru Hrvatske čitaonice znatno povećale, nastala je u Hrtkovcima potreba za adekvatnim prostorom za njihov rad.

MATICA HRVATSKIH KAZALIŠNIH DOBROVOLJACA

U Hrvatskoj je u to vrijeme djelovala Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca (MHKD) kao propagator narodne umjetnosti svih oblika (pjesme, plesovi, glazba, narodne nošnje i dr.), s ciljem za što autentičnijim scenским prikazom hrvatskih drama iz narodnog života, a čiji osnivač je bio poznati hrvatski arhitekt **Aleksandar Freudenreich**.

S preko pet stotina izvedenih objekata arhitekta Aleksandar

Marije Bistrice ili objekt Matice hrvatskih obrtnika u Zagrebu te niza društvenih objekata (škole, bolnice, kazališne zgrade i dr.), stambenih i poslovnih zgrada, kao i privatnih objekata i vila, arhitekt Freudenreich je na ovim prostorima uveo jedan novi tip društvenih objekata nazvanih *Hrvatski dom*. Za vrijeme NDH ime ovih objekata se mijenja u *Prosvjetno ognjište*, a za vrijeme nove Jugoslavije u *Dom kulture*. Do 1941. godine izgrađeno je desetak takvih objekata i za vrijeme rata još toliko, ali mnogi projekti nisu realizirani. Jedan takav projekt je *Hrvatski dom* u Hrtkovcima.

Naime, redatelj uspješne kazališne grupe u Hrtkovcima, Stjepan Dorn stupio je u izravan kontakt s arhitektom i

PRIPREMA ZA ŠKOLU

Napravite popis potrebnih stvari.

Prvo »kupujte doma«, pregledajte što imate, a što vam još fali (nema potrebe da imate 3 kutije drvenih bojica).

Pernicu, ako je u dobrom stanju, možete ponovno koristiti, jedino što će joj vjerojatno trebati jest pranje (to i nije neki posao, samo treba krenuti).

Školska torba, ukoliko je u pitanju ona od prošle godine, zahtijeva isti postupak kao i pernica (pranje).

Stare bilježnice ne trebate bacati ukoliko ima još praznih listova, to možete iskoristiti kao »svaštaru« za vježbanje, a dobro će doći i kao podsjetnik.

Bilježnice i udžbenike uvijte, providni uvijači su najbolji izbor, jer se vidi koji je udžbenik u pitanju.

Jako je važno da na svaku bilježnicu ili udžbenik napišete svoje ime (to mogu biti i obične bijele naljepnice ili običan papir koji je zalijepljen).

Ono što je sigurno potrebno svakom školarcu su: olovke, bojice, flomasteri, gumice, šiljila, ravnala, raspored sati, vrećica za blok za crtanje (od pribora za likovni odgoj će vam učiteljica reći što točno treba)... a za one u nižim razredima su potrebne i: škarice, ljepilo, crveno-plava drvena olovka, mali blok za poruke - obavijesti od učiteljice.

Ima još dosta sitnica koje treba pripremiti, no to ovisi od škole, učiteljice, nastavnika i mogućnosti roditelja...

Držac za olovke možete i sami napraviti od limenke koju ćete ukrasiti.

Male kutijice od keksa ili čaja možete koristiti za red u ladici. U kutijici možete držati gumice, šiljila ili neke druge sitnice, koje će uvijek biti na istom mjestu i lako dostupne.

Ideja kako da uredite svoj radni kutak ima puno, samo razmislite. Neka učenje bude zabavno!

Sretno!

Sigurna sam kako vas ne trebam podsjećati da uskoro počinje nova školska godina. Neki se ovome raduju, a neki baš i ne. Oni koji se raduju, najviše čekaju školu zbog prijatelja, zabave na odmorima, a najmanje zbog učenja i obveza. Svidjela se vama činjenica o početku školske godine ili ne, treba se pripremiti za novi razred. Najteže i najzabudljivije je prvašima, bilo onim malima koji polaze sada u prvi razred osnovne škole, ili onim velikima koji će u prvi razred srednje škole. Osim udžbenika (ukoliko idete u hrvatski razred njih ćete dobiti), treba pripremiti bilježnice i drugi školski pribor. Evo nekoliko koristih savjeta:

Pospremite ladice ili ormare gdje vam stoje bilježnice i školski pribor.

Školski pribor koji je potrošen pobacajte (nemojte čuvati flomastere koji su osušeni).

U iščekivanju Etno kampa

Sedmi po redu Etno kamp *Hrvatske čitaonice* započinje u ponedjeljak, 25. kolovoza, i svi oni koji su se prijavili uživati će cijeli tjedan, sve do 29. kolovoza. Organizatori i ovoga puta pripremaju bogati program koji će zasigurno oduševiti sve sudionike kampa, kojih će ove godine, po riječima predsjednice Hrvatske čitaonice **Bernadice Ivanković**, biti oko 80. Već sama brojka govori kakva je atmosfera u Etno kampu.

Ovogodišnji kamp odvijat će se u dvorištu i u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Rok. »Bili smo prinuđeni izmjestiti Etno kamp, jer nam je Hrvatska čitaonica postala mala. Veliki je odziv djece i odlučili smo se preseliti na župu.«

Pokraj druženja i zabave, sudionike očekuju brojne radionice, kao što su manualne etno radionice u kojima će se izrađivati bunjevačke papuče (od čega i kako neka ostane tajna). U razgovoru s tetom Bernadicom saznala sam i da će zainteresirani moći izrađivati nakit (ovo će oduševiti djevojčice), a kao i svake godine bit će tu i folklor, modernog plesa, sviranja, pjevanja...

Očekuju vas i zanimljive duhovne radionice, te će jedan dan biti i zajednička sveta misa koju će predvoditi mladomislik vlč. **Dražen Dulić**.

O da, čula sam da se priča i o nekim kuharskim radionicama. »Nakon dvije godine u pekari, za ovu godinu smo se odlučili za nešto drugačije. Pravit ćemo i peći palačinke i u slast ih pojesti. Svako dijete će imati priliku peći palačinke, a koliko će ih ispeći odlučit će samo, neki će tek probati pa ispeći jednu, dok će drugi sigurno ispeći i 10 ili više. Bit će to prava kuharska radionica«, kazala je Bernadica i dodala kako će, kao i svake godine, gužva biti i oko dramske radionice. No, za one koji nisu raposloženi za glumu bit će i radionica za povjerenje.

Još jedna važna stvar je izlet. Ove godine se »putuje« u Đurđin na salaš obitelji **Jelice i Franje Dulić**. Posljednji dan je, kao i uvijek, rezerviran za završnu priredbu, gdje će sudionici Etno kampa pokazati što su sve radili tijekom petodnevnog boravka u kampu.

Najvažnija stvar glasi: Svi oni koji su se prijavili za ovogodišnji Etno kamp trebaju doći u ponedjeljak, 25. kolovoza, u 14 sati u dvorište župe sv. Roka.

22. kolovoza 2014.

PETAK 22.8.2014.

06:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Sve će biti dobro, telenovela
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Priča o legendi: Cesta 66
11:05 Dr. Oz
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:22 Znaj da te volim, telenovela
13:10 Pošteno i prema zakonu
13:53 Hrana kao lijek: Jabuka
14:23 Vijesti iz kulture
14:45 Alpe-Dunav-Jadran
15:15 Kerep na Gacki, emisija pučke i predajne kulture
15:45 Inspektor Vinko, TV serija
16:50 Eurovijesti
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:00 HAK - promet info
18:05 Seoska gozba
18:50 Stipe u gostima
19:30 Dnevnik
19:58 Sport
20:02 Vrijeme
20:05 zaba.hr
20:06 Novo doba, TV serija
21:05 Meci iznad Broadwaya, američki film
22:45 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:20 Pogreb, američki film - Filmski maraton
00:55 Filmski maraton 2. film
02:30 Ravno iz srca, američko-njemački film - Filmski maraton
04:15 Alpe-Dunav-Jadran
04:45 Seoska gozba, gastroputopis
05:30 Hrvatska uživo
06:15 Sve će biti dobro, telenovela

05:53 Vijesti iz kulture
06:00 Prkosna ljubav
06:42 Prkosna ljubav
07:25 Pustolovine Prudence Petitpas
07:50 Živomir Gic
08:00 Campi Campi
08:25 TV vrtić: Čitam ti misli
08:35 Tajni dnevnik patke Matilde: Čarobna zamjena
08:50 Papreni detektori
09:15 Život s Derekom
09:40 H2O! Uz malo vode

10:05 Whistler
10:50 Mučke (7B): Proroci u Miamiu
12:25 Okusi Grčke s Lyndey i Blairom
12:50 Ravno iz srca, američko-njemački film
14:15 Glee
15:00 Lovci na natprirodno
15:45 U uredu
16:30 Regionalni dnevnik
16:55 Večernja škola: Kako smo proveli ljetu
17:25 Genijalci
18:05 Berlin: Plivanje - EP, prijenos
19:40 Svijet čokolade, dokumentarna serija
20:05 Svaki dan dobar dan: Usprkos svemu
20:50 Prisega na šutnju, američki film
22:30 Put u visoko društvo, TV film
00:15 Zločinački umovi, serija
01:00 Endeavour, mladi Morse - serija
02:30 Noćni glazbeni program - spotovi

06:30 RTL Danas
07:15 Moji džepni ljubimci
07:30 Virus attack
07:45 Villa Maria
08:55 Inspektor Alex - nova serija
10:00 Voljeni dr. Martini - nova serija
11:40 Tko će ga znati! - nove epizode
12:45 Tog se nitko nije sjetio! - nove epizode
13:45 JAG - nova serija
15:30 Inspektor Alex - nova serija
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:45 Voljeni dr. Martini - nova serija, humorna drama
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:15 Tko će ga znati! - nove epizode
20:00 G.I. Joe: Kobrin uzlet, film
22:15 Taxi 3, igrani film
23:05 Eurojackpot
23:10 Taxi 3, igrani film, a
00:00 Totalni opoziv, igrani film
02:05 RTL Danas, informativna emisija

SUBOTA 23.8.2014.

07:00 Eko zona
07:32 TV kalendar
07:45 Down at Socorro, američki film
09:05 Normalan život
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Dražesni pupoljci svibanjski
11:05 Damin gambit: Franka Stael von Holstein
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Hrvatsko vodeno blago: Mljet
13:15 Osnivači crkvenih redova: Dominik de Guzman
13:45 Prizma - multinacionalni magazin
14:30 Kućni ljubimci
15:05 Sretna obitelj
16:50 Eurovijesti
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 HAK - promet info
17:15 Dvorci i palače

Europe: Dolina rijeke Loire u Francuskoj
18:10 I to je Hrvatska
18:25 Lijepom našom: Dubrovnik
19:30 Dnevnik
20:12 Afrika, dokumentarna serija
21:05 Uloži na favorita, američko-britanski film
22:40 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:15 Vladačica
00:00 Cigla, američki film - Filmski maraton
01:45 Filmski maraton subota 2. film
04:55 Damin gambit: Franka Stael von Holstein
05:35 Dokumentarni sadržaji religijske tematike
06:05 Prizma - multinacionalni magazin

06:15 Split: More
06:45 Ritam džungle
06:50 Fleks
07:00 Majstori svirači
07:30 Pustolovine Prudence Petitpas
07:55 Živomir Gic
08:05 Action Man
08:30 TV vrtić: Brzo i sporo
08:41 Krčić prikazuje: Pantomimičar, Smetlar, Astronom
08:45 Vedranovi velikani: Duje Banović
08:55 Dotaknuti sunce: Peter i Pompeji, australski za djecu

10:30 Nick Praskaton
10:50 City Folk 2014.: Prag
11:15 Mučke (7B): Samo prirodno
12:20 Okusi Grčke s Lyndey i Blairom
12:45 Kuhajmo zajedno
12:50 Put za Avonlea, kanadski film
14:30 Glee, serija za mlade
16:00 Berlin: Plivanje - EP, prijenos
18:15 Životinjske nastambe
19:08 Simpsoni, humoristična serija
19:30 Svijet čokolade, dokumentarna serija
20:00 Vegas, serija
21:30 Festival dalmatinske šansone Šibenik 2014.
23:10 Film
00:55 Noćni glazbeni program - spotovi
04:39 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, informativna emisija
07:15 Moji džepni ljubimci, crtana serija
07:35 Timon i Pumbaa, animirana serija
08:00 Svemoguću Spiderman
08:50 Sportske igre mladih
09:20 Najveći hrvatski misteriji, talk show
10:35 Super pas Underdog, film
12:20 Bojnik Payne, igrani film
14:10 G.I. Joe: Kobrin uzlet, film
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:40 Najveći hrvatski misteriji, talk show
17:40 Lice s naslovnice, dokumentarna serija
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:15 Galileo,
20:00 Kako izdresirati zmaja, film
21:50 Mr. Bean na praznicima, film
23:30 Pakleni red, igrani film,
01:25 Astro show, emisija uživo
02:25 RTL Danas, informativna emisija
03:10 Kraj programa

NEDJELJA 24.8.2014.

06:45 Lijepom našom: Dubrovnik
07:47 TV kalendar

08:00 Liga džentlmena, britanski film - Zlatna kinoteka
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Vrijeme
10:11 HAK - promet info
10:15 Umorstva u Midsomeru
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 I to je Hrvatska
12:35 Plodovi zemlje
13:28 Rijeka: More
14:00 Operacija Ledeni brijeg, dokumentarna serija
14:55 Mir i dobro
15:30 Raj, serija
16:20 Vrtlarica
16:50 Eurovijesti
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 HAK - promet info
17:15 Kennedyjevi, serija
17:58 Zaustavljene uspomene, dokumentarni film
18:25 Tijardović: Raspijevani grad, dokumentarna serija
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:13 Velo mjesto, serija
21:30 Takvim sjajem može sjati - Zagrebačka škola šansone
22:25 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:00 Klasika mundi
23:50 Liga džentlmena, britanski film
01:40 Reprizni program
03:30 Takvim sjajem može sjati - Zagrebačka škola šansone
04:20 Mir i dobro
04:50 Plodovi zemlje
05:40 Rijeka: More
06:10 Vrtlarica

06:02 Turistička klasa
06:32 Zvonko u Zemlji igračaka
06:42 Vatrogasac Sam
06:52 Pustolovine Prudence Petitpas
07:17 Živomir Gic
07:27 Action Man
07:52 Tajni dnevnik patke Matilde: Čarobna zamjena
08:07 Laboratorij na kraju svemira: Željezo za doručak
08:17 Johnny i Johanna
08:45 Gladijatorska akademija, crtana serija
09:10 Briljanteen
09:50 Pozitivno
10:20 Biblija
10:30 Krizevci: Grkokatolička liturgija, prijenos
12:05 Kojoti, američki film
13:35 Ljubav dolazi polako, američki film

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

15:00 Mama je mama, dokumentarni film
 15:25 More, maslina, loza: Slatko i slano
 16:00 Berlin: Plivanje - EP
 17:45 Družba Pere Kvržice, film za djecu
 19:05 Nedjeljom lagano: Pips, Chips & Videoclips, The Answer, Crvena jabuka
 19:35 Svijet čokolade
 20:00 Glazba, glazba...
 20:15 Angelique, markiza anđela: Angelique neukrotiva, francuski film
 21:40 Granica, američki film
 23:30 Strana igrana serija
 00:50 Noćni glazbeni program - spotovi
 03:43 Noćni glazbeni program: Garaža - Jinx

07:40 RTL Danas
 08:25 Timon i Pumbaa
 08:45 Svemoguća Spiderman
 09:50 Mjenjačnica
 10:55 Lice s naslovnice
 12:00 Kako izdresirati zmaja, igrani film, animirani
 14:00 Mr. Bean na praznicima, igrani film
 15:45 Bibin svijet, humoristična serija
 16:20 Mjenjačnica, zabavna emisija
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17:40 Lice s naslovnice, dokumentarna serija
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:15 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:20 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 22:00 Markov trg, politička satira
 22:50 Crveni zmaj, film, triler
 01:05 CSI: Miami
 02:00 CSI: Miami
 02:50 Astro show, emisija uživo
 03:50 RTL Danas

PONEDJELJAK
25.8.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Sve će biti dobro, telenovela
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti

10:15 Priča o legendi: Cesta 66
 11:05 Dr. Oz, talk show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:22 Znaj da te volim
 13:10 Pošteno i prema zakonu
 13:53 Hrana kao lijek: Bobičasto voće
 14:23 Vijesti iz kulture
 14:45 Libar Miljenka Smoje oli ča je život vengo fantazija: Malo je veliko
 15:40 Inspektor Vinko
 16:50 Eurovijesti
 17:00 Vijesti
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 HAK - promet info
 18:05 Večer na 8. katu: Davor Gobac
 18:55 Stipe u gostima, humoristična serija
 19:30 Dnevnik
 20:05 zaba.hr
 20:06 TV Bingo
 20:30 Fokus
 21:35 Prijatelji, ljubavnici, drame - serija
 22:30 Dnevnik 3
 22:55 Vijesti iz kulture
 23:05 Putovanje na mjesto nesreće - ciklus hrvatskog filma
 00:30 Inspektor Vinko
 01:40 Fokus
 02:40 Hrana kao lijek: Bobičasto voće
 03:10 Vijesti iz kulture
 03:20 Drugi format
 04:00 Večer na 8. katu: Davor Gobac
 04:45 Hrvatska uživo
 05:30 Sve će biti dobro

05:58 Vijesti iz kulture
 06:05 Prkosna ljubav
 06:47 Prkosna ljubav
 07:30 Pustolovine Prudence Petitpas
 07:55 Živomir Gic
 08:05 Action Man
 08:30 TV vrtić: Povećalo
 08:42 Čarobna ploča: Engleski - Ponavljanje
 08:55 Papreni detektivi
 09:20 Život s Derekom
 09:45 H2O! Uz malo vode
 10:10 Whistler
 11:00 Mučke (7B): Kobna zubobolja
 12:25 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem
 12:50 Selkie, dječak tuljan - australski film
 14:15 Glee
 15:00 Lovci na natprirodno
 15:45 U uredu
 16:25 Kuhajmo zajedno
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 Većernja škola: Osveta crne udovice
 17:25 Genijalci

17:55 Dobra žena
 18:40 dokumentarni film
 19:30 Svijet čokolade, dokumentarna serija
 19:55 Hot spot: Adastra - Ako vidiš Anu
 19:58 I to je, crtani film
 20:10 Žuti marker: Reklame koje smo voljeli
 20:40 Zakon!
 21:20 Američka nevjesta, britanski film
 23:00 Zakon i red: Zločinačke nakane
 23:45 Most, serija
 00:40 Kalifornikacija, serija
 01:10 Bez oduševljenja, molim
 01:40 Noćni glazbeni program - spotovi

06:45 RTL Danas
 07:30 Moji džepni ljubimci
 07:50 Virus attack
 08:05 Villa Maria
 09:10 Inspektor Alex
 10:20 Voljeni dr. Martini
 12:00 Tko će ga znati!
 13:05 Lice s naslovnice
 13:45 JAG - nova serija
 14:40 JAG - nova serija
 15:30 Inspektor Alex
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Voljeni dr. Martini
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme
 19:15 Pet na pet
 20:00 Tog se nitko nije sjetio! - nove epizode
 21:00 Posljednja legija, igrani film
 23:00 RTL Vijesti
 23:20 Dr. House
 00:15 Southland
 01:05 Igre strasti, erotska serija
 01:55 Dr. House, dramska serija
 02:45 Astro show
 03:45 RTL Danas, informativna emisija
 04:25 Kraj programa

UTORAK
26.8.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Sve će biti dobro, telenovela
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:15 Kontinenti: Pogled iznutra - Afrika, dokumentarna serija
 11:05 Dr. Oz, talk show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim, telenovela

13:10 Pošteno i prema zakonu, serija
 13:50 Hrana kao lijek: Gljive
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Život sa slikama, dokumentarni film
 15:30 Inspektor Vinko, TV serija
 16:35 I to je Hrvatska
 16:50 Eurovijesti
 17:00 Vijesti
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 HAK - promet info
 18:05 Večer na 8. katu: Sviram da zaboravim
 18:50 Stipe u gostima
 19:30 Dnevnik
 20:05 Novo doba, TV serija
 21:05 Turistička klasa
 21:40 Kulturni kolodvor
 22:15 Cedar Cove, serija
 23:45 Dnevnik 3
 00:10 Vijesti iz kulture
 00:20 Euripid: Elektra, snimka kazališne
 01:55 Inspektor Vinko, ljetni kulturni magazin
 03:05 Kulturni kolodvor, ljetni kulturni magazin
 03:35 Vijesti iz kulture
 03:42 Drugi format
 04:22 Večer na 8. katu: Sviram da zaboravim
 05:07 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro

05:48 Vijesti iz kulture
 05:55 Prkosna ljubav
 07:20 Pustolovine Prudence
 07:45 Živomir Gic
 07:55 Action Man
 08:20 TV vrtić: Jagoda
 08:33 Ninin kutak: Oboji odjeću
 08:39 Danica i lasica
 08:45 Papreni detektivi
 09:10 Život s Derekom
 09:35 H2O! Uz malo vode
 10:00 Whistler, serija za mlade
 10:45 Mučke (7B): Junaci i zločinci, humoristična serija
 11:45 Ideje za uređenje prostora
 12:10 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem
 12:35 Žuti marker: Reklame koje smo voljeli
 13:05 Tajna moje kćeri, kanadski film
 14:35 Hot spot: Ako vidiš Anu
 14:40 Glee (3), serija za mlade
 15:25 Lovci na natprirodno
 16:05 U uredu (7)
 16:25 Kuhajmo zajedno
 16:30 Regionalni dnevnik
 16:55 Većernja škola
 17:25 Genijalci
 17:55 Dobra žena
 18:40 Dokumentarni film
 19:33 Svijet čokolade

19:58 Hot spot: S3ngsi - 20:01 I to je to, crtani film
 20:09 Najava
 20:10 Žuti marker, talk show
 20:40 Zakon!
 21:20 Dragi Frankie, britanski film
 23:05 Zakon i red: Zločinačke nakane
 23:50 Most
 00:45 Kalifornikacija
 01:15 Bez oduševljenja, molim

06:30 RTL Danas
 07:15 Moji džepni ljubimci
 07:30 Virus attack
 07:45 Villa Maria
 08:55 Inspektor Alex
 10:00 Voljeni dr. Martini
 11:40 Pet na pet - nove epizode, kviz
 12:45 Tog se nitko nije sjetio!
 13:45 JAG - nova serija
 14:40 JAG - nova serija
 15:30 Inspektor Alex
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Voljeni dr. Martini
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme
 19:15 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20:00 Tog se nitko nije sjetio!
 21:00 Sve o Steveu, igra film
 23:00 RTL Vijesti
 23:20 Dr. House, dramska serija
 00:15 Southland
 01:05 Igre strasti, erotska serija
 01:55 Dr. House
 02:45 Astro show
 03:45 RTL Danas, informativna emisija

SRIJEDA
27.8.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Sve će biti dobro
 10:00 Vijesti
 10:15 Kontinenti: Pogled iznutra - Australija
 11:05 Dr. Oz, talk show
 11:45 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Pošteno i prema zakonu
 13:50 Hrana kao lijek: Mrkva, dokumentarna serija
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Moji kenijski korijeni, dokumentarni film
 15:35 Inspektor Vinko
 16:40 I to je Hrvatska
 16:50 Eurovijesti
 17:00 Vijesti

17:15 Hrvatska uživo
18:00 HAK - promet info
18:05 Večer na 8. katu
18:50 Stipe u gostima
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:11 Novo doba, TV serija
21:10 Utrke deva
22:05 Cedar Cove, serija
23:00 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:35 Ludo sretni, norveški film - Kino Europa
01:00 Inspektor Vinko
02:05 Moji kenijski korijeni
02:55 Hrana kao lijek: Mrkva
03:25 Vijesti iz kulture
03:32 Drugi format
04:12 Večer na 8. katu
04:57 Hrvatska uživo

05:58 Vijesti iz kulture
06:05 Prkosna ljubav
07:30 Pustolovine Prudence Petitpas
07:55 Živomir Gic
08:05 Action Man
08:30 TV vrtić: Jastuk
08:40 Djevojčica koja živi na brodu
08:55 Papreni detektivi
09:20 Život s Derekom
09:45 H2O! Uz malo vode
10:10 Whistler, serija za mlade
11:00 Mučke
12:00 Ideje za uređenje prostora
12:25 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem
12:50 Žuti marker, talk show
13:20 Putovanje Lukasa B.
14:35 Hot spot

14:40 Glee, serija za mlade
15:25 Lovci na natprirodno
16:05 U uredu
16:25 Kuhajmo zajedno
16:30 Regionalni dnevnik
16:55 Večernja škola
17:25 Genijalci
17:55 Zaštitnica svjedoka
18:40 Dokumentarni film
19:30 Svijet čokolade, dokumentaran serija
19:55 Hot spot: Neno Belan & Fiumens feat. Hal - Andela, anđele
19:58 I to je to, crtani film
20:10 Žuti marker, talk show
20:40 Zakon!
21:20 Tucker: Čovjek i njegov san, američki film
23:10 Zakon i red: Zločinačke nakane
23:55 Most
00:50 Kalifornikacija
01:20 Bez oduševljenja
01:50 Noćni glazbeni program

06:30 RTL Danas
07:15 Moji džepni ljubimci
07:30 Virus attack
07:45 Villa Maria
08:40 TV prodaja
08:55 Inspektor Alex
10:00 Voljeni dr. Martini - nova serija, humorna drama
12:45 Tog se nitko nije sjetio!
13:45 JAG - nova serija
15:30 Inspektor Alex
16:30 RTL Vijesti
16:45 Voljeni dr. Martini
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Pet na pet

20:00 Tog se nitko nije sjetio!
21:00 Svemoguća Bruce, film
23:00 RTL Vijesti
23:20 Dr. House
00:15 Southland
01:05 Igre strasti, erotska serija
01:55 Dr. House
03:45 RTL Danas

ČETVRTAK 28.8.2014.

06:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Sve će biti dobro
09:50 Vijesti iz kulture
10:15 Kontinenti: Pogled iznutra - Amerika
11:05 Dr. Oz, talk show
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Znaj da te volim
13:10 Pošteno i prema zakonu
13:50 Hrana kao lijek: Ribe, dokumentarna serija
14:20 Vijesti iz kulture
14:40 Vrijeme
14:45 Penkala
15:30 Inspektor Vinko
16:39 Manjinski mozaik
16:54 Eurovijesti
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:15 Hrvatska uživo
18:00 HAK - promet info
18:05 Večer na 8. katu:
18:50 Stipe u gostima
19:30 Dnevnik
20:06 Novo doba

21:00 7 dana
21:50 Cedar Cove, serija
22:45 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:20 Pankot ne e mrtov
01:55 Inspektor Vinko
03:00 Penkala
03:45 Drugi format
04:25 Večer na 8. katu:
Tamara Obrovac
05:10 Hrvatska uživo
05:55 Sve će biti dobro

05:59 Vijesti iz kulture
06:06 Prkosna ljubav
07:31 Pustolovine Prudence
07:56 Živomir Gic
08:06 Action Man
08:31 TV vrtić: Smjehitis
08:41 Danica i lija
08:46 Laboratorij na kraju svemira: Naopaka voda
08:55 Papreni detektivi
09:20 Život s Derekom
09:45 H2O! Uz malo vode
10:10 Whistler
11:00 Mučke
12:00 Ideje za uređenje prostora
12:25 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem
12:50 Žuti marker
13:20 Putovanje Lukasa B., kanadsko-njemački film
14:35 Hot spo
14:40 Glee
15:25 Lovci na natprirodno
16:05 U uredu
16:25 Kuhajmo zajedno
16:30 Regionalni dnevnik
16:55 Večernja škola
17:25 Genijalci

17:55 Zaštitnica svjedoka
18:40 Dokumentarni film
19:30 Dokumentarna serija
19:55 Hot spot: TBF - Neću ti ništa
20:00 Zürich: Atletika
22:05 Spaliti nakon čitanja
23:40 Zakon i red
00:25 TV uspješnice
01:10 Kalifornikacija
01:40 Bez oduševljenja, molim
02:10 Noćni glazbeni program

06:30 RTL Danas
07:15 Moji džepni ljubimci
07:30 Virus attack
07:45 Villa Maria
08:55 Inspektor Alex
10:00 Voljeni dr. Martini
11:40 Pet na pet
12:45 Tog se nitko nije sjetio!
13:45 JAG - nova serija
14:40 JAG - nova serija
15:30 Inspektor Alex
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:45 Voljeni dr. Martini
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Pet na pet
20:00 Tog se nitko nije sjetio!
21:00 Dadilja - TV premijera, igrani film, komedija
22:40 RTL Vijesti
23:05 Dr. House
00:00 Southland
00:50 Igre strasti, erotska serija
01:40 Dr. House
02:25 Astro show
03:25 RTL Danas

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodio se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

Europski magazin - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

U pauzi o poslu (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
18.15 *Vojvodanski tjedan*
18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
20.00 Divni novi svijet
20.55 Odjava programa

Nedjelja

18.00 Najava programa, Vijesti dana
18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
19.30 *Putnici kroz vrijeme* - emisija za djecu Hrvatskoga radija
20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

S Kosova u pitomi Srijem

Mnogobrojne priče vezane za ovu rubriku bile su vezane za ljude uspješne u biznisu, politici, visokim školama, kulturi i slično, a ovoga puta predstavljamo jednu župljanku iz Šida, koja je prije samo godinu dana došla živjeti u pitomi Srijem, i za to vrijeme se vrlo lako prilagodila tamošnjem životu, kulturi, običajima, kao i ljudima koji su je s velikim zadovoljstvom prihvatili. Priča se odnosi na **Nikoletu Prekpaljaj**, suprugu **Franje Prekpaljaja**, člana predsjedništva Hrvatskog kulturnog društva *Šid*, a sada aktivnog člana hrvatske udruge u Šidu. Prije godinu dana Franja je riješio ponovno se oženiti nakon što je ostao udovac. Odlazeći u rodno mjesto na Kosovo u Zjum, sreo je poslije dužeg vremena Nikoletu, koju je svojevremeno upoznao preko svojih rođaka. I tako poslije samo nekoliko susreta rodila se ljubav i Nikoleta je pristala udati se za Franju i doći s njim u Srijem, u Šid.

IZNENAĐENJE KOD KUĆE

I tog je dana u srpnju prošle godine otišao Franja po svoju mladu u Prizren. Vrativši se kući, čekalo ih je pravo iznenađenje. Naime, članovi HKD-a *Šid* priredili su mladencima zakusku i svečani doček uz tamburaše. Naravno da je prvi dojam za Nikoletu, koja je tada po prvi put došla u Šid, bio prekrasan, a kako kaže, očarali su je ljudi ovdje: »Cijeli svoj život proveo sam u Prizrenu, gdje sam i rođena. Živjela sam s roditeljima,

bratom, snahom i njihovom djecom. Završila sam srednju prevođačku školu, a radila sam dugo kao trgovkinja. Tamo mi je bio lijep život, iako u Prizrenu žive tri nacije, svi se dobro slažu a narod je jako dobar i srdačan. Tamo sam bila aktivna u crkvenom životu, svake nedjelje i na vjerske praznike odlazila sam u našu crkvu u Prizrenu, a tako sam nastavila i kada sam došla ovdje. Franju sam znala od prije preko moje tete i tetka, jer sam ranije, dok sam bila mlađa, često odlazila u mjesto odakle je on rodom, ali nikada nisam ni slutila da ću se udati za njega«, kaže Nikoleta. I iako se ljubav ubrzo rodila, Nikoleta kaže da joj je bilo teško doći u Srbiju, rastati se od roditelja i rodnog Prizrena. Međutim, vremenom se navikla: »Sada sam se navikla na ovaj grad i ljude u njemu. S Franjom mi je jako lijepo, ovdje su dobri ljudi s kojima sam se brzo sprijateljila, a imamo i našu crkvu Presvetog Srca Isusova koja mi se jako sviđa i u koju rado odlazim«, kaže Nikoleta. Poslije vjenčanja u općini, Nikoleta i Franja sklopili su brak pred Bogom, ali u župnoj crkvi svete Katarine u Sotu, gdje ih je vjenčao vlč. **Nikica Bošnjaković**. Kako ističe Nikoleta, to je za nju bio veličanstven događaj a osobito je se dojmila propovijed velečasnog toga dana, koja joj je ostala urezana u pamćenje.

SLIČNE TRADICIJE I OBIČAJI

Dolaskom u Šid, Nikoleta zajedno sa suprugom Franjom

nastavlja raditi i pomaže u pekarnici. Naravno, tu su i svakodnevni kućni poslovi, pripremanje hrane i kolača. Kada smo je upitali za sličnosti života na Kosovu i Vojvodini, ona nam odgovara: »Običaji se ne razlikuju mnogo, možda vrlo malo. Kako se ovdje obilježavaju duhovni praznici, tako ih i mi proslavljamo i tamo, nema neke velike razlike. Jedino mi se čini, iako je život podjednako težak i tamo i ovdje, mislim da su na Kosovu ljudi opušteniji. I ovdje su ljudi dobri, dosta pomažu jedni drugima, a ono što me se posebno dojmilo, to je rad naše hrvatske udruge, druženje i ples, a također i kirbaji koji se održavaju po selima, ta okupljanja mi se jako sviđaju«, kaže Nikoleta. Kako nam tijekom razgovora navodi, voljela bi jedino da ima više posla, da Franja i ona mogu zajedno privređivati. Kako nam kaže, sretna je što u braku ima dovoljno ljubavi, što joj je najbitnije, i što postoji sloga, jedino se nada da će ta ljubav i zajednički život ubrzo biti okrunjena prinovom, koju posebice

priželjkuje. Nikoleta voli heklati i vesti i kaže da je na Kosovu običaj da mlada, kada se uda, u muževljevu kuću ponese dar, a to su ručni radovi, posteljina, što je i ona učinila, a veći dio je sama izradila.

TRADICIJSKA JELA SLIČNA SRIJEMSKIM

Kako voli kuhati i to s ljubavlju radi, pitali smo je nešto

OD 09.06.2014. DO 22.09.2014.

Ljetna akcija

-20% NA FOTOKROMATSKA, POLAROIDNA I OBOJENA LEĆA

-30% NA DIOPTRIJSKE OKVIRE

-50% NA SUNČANE NAOČALE

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 55 1-045

Nikoleta i Franja Prekpaljaj

o jelima koja se često spremaju na Kosovu, posebice u kraju u kojem je ona odrasla: »Uglavnom spremamo gulaše, paprikaše, đuveč ili kako to zovemo *tava*, zatim grah, kupus s mesom, a tradicijska jela su nam pite, koje zovemo *flija*. To je u stvari tijesto

koje se sprema od vode, brašna i soli, slično kao palačinke i te kore se peku na *saći*. Nakon pečenja se slažu jedna na drugu i premazuju domaćim kajmakom ili vrhnjem. To je glavni specijalitet koji posebice obožavaju gosti iz Hrvatske. Naš kraj poznat je

DIJELIMO S VAMA RECEPT!

Đuveč (tava)

Potrebno je propirjati dosta luka, zatim sitno narezati tri do četiri mrkve i također ih propirjati. Kada se povrće dobro propirja, dodati meso: govedinu, svinjetinu, ali najbolje bi bilo teletinu. Dodaju se začini: vegeta i malo crvene paprike za boju. Kada se meso dobro propirja, preko njega staviti što više vrsta nasjeckanog povrća: rajčice, paprike, patlidžana i svega ostalog što želite. Staviti sve sastojke u zemljanu posudu, a zatim u pećnicu da se zapeče. Ovaj se specijalitet može peći i u pekarskoj peći, ali teba voditi računa da ne bude suho. Služiti uz neku od sezonskih salata, a dobro je zaliti crnim vinom ili pivom. Dobar tek!

po dobrim pekarima i kuharima. Prvo selo do Prizrena, Zjum, odakle je rodom i Franja, bilo je poznato po velikom broju pekara koji su kasnije otišli raditi u Srbiju i Hrvatsku, tako da nam je pekarski zanat blizak, kako meni, tako i Franji, koji je godinama u tom poslu«, kaže župljanka iz Šida. I dok razgovara s nama, ova srdačna žena, za koju vrlo brzo stječete dojam da nikada nikoga u životu nije povrijedila, pa samim tim brzo postane jasno zbog čega su je ljudi iz Srijema tako brzo prihvatili i zavoljeli, sa zadovoljstvom nam odaje jedan recept za koji kaže da je jedno od najboljih jela koja se pripremaju u njenom rodnom mjestu. I dok završavamo razgovor s njom, ne

sumnjajući u odgovor, pitamo Franju kako su Nikoletu prihvatili njegovi sinovi **Martin** i **Ilir**, koji su također pekari koji žive u Hrvatskoj: »Lijepo su je prihvatili, a i ona njih. Uskoro ću postati djed po drugi puta, pa će sreća biti duplo veća. Sinovi jesu daleko, ali često odemo kod njih u posjet, puno rade pa rijeđe dolaze ovdje, ali zato mi skupa odemo, a ja se ujedno poigram i s unukom Davidom«, kaže Franja. Na kraju razgovora poželjeli smo im dug i sretan život, a Nikoleti da joj se ispuni želja i da uskoro postane majka, jer kako kaže, tada će njen život biti ispunjen u potpunosti.

Suzana Darabašić

Biciklima po Gornjem Podunavlju

22. kolovoza 2014.

WWF – Svjetski fond za prirodu već dugo surađuje s partnerima s teritorija SRP Gornje Podunavlje, s ciljem očuvanja prirode, educiranja lokalnog stanovništva i omogućavanja održivoga razvoja. Predstavnici organizacije AWP – Udruge za zaštitu divljih životinja (divljeg svijeta) sa sjedištem u Frajburgu, Njemačka, odlučili su da WWF-u doniraju sredstva koja će biti utrošena u svrhe očuvanja i unapređenja prirode i ugroženih vrsta. AWP je na uput WWF-a Dunavsko-karpatkog programa donirao sredstva koja su utrošena na kupovinu ukupno 18 bicikla s kompletnom opremom i 7 dalekozora za promatranje ptica i životinja. Ova oprema poklonjena je udruzi *Podunav Bački Monoštor* i JP *Vojvodinašume*, za potrebe gostiju koji posjećuju rezervat i selo.

Z. M.

POGLED S TRIBINA

Trio fantastico

Luka Modrić – Real Madrid, **Ivan Rakitić** – Barcelona, **Mario Mandžukić** – Atletico Madrid. Tri hrvatska reprezentativca bit će udarne igle tri najčuvenije španjolske momčadi. Ponavljamo – udarne igle.

Carlo Anceloti, trener desetostrukog prvaka Europe, igru svoje super momčadi u kojoj igraju **Cristiano Ronaldo** i **Christian Bale** (dva nogometaša čija tržišna vrijednost prelazi 100 milijuna eura) bazira na golemom doprinosu omalenog hrvatskog veznjaka. Iako su se dodatno pojačali Nijemcem **Kroosom** i Kostarikancem **Jamesom**, Luka Modrić će i ove sezone biti br 1. Realove vezne linije.

Nakon neuspješne prošle sezone u kojoj su ostali kratki za najveće trofeje, čelnici Barcelone odlučili su drastično pojačati momčad predvođenu **Leom Messijem**, najboljim nogometašem proteklog Svjetskog prvenstva u Brazilu. Doveden je kontroverzni golemador **Suarez**, ali španjolski mediji veliku pažnju su dali dolasku kapetana Seville Ivana Rakitića, kome je namijenjena glavna uloga u restauriranom veznom redu *blaugrane*. Legende Barce, Xavi i Iniesta, dobili su novi pogon i očekuje se da upravo Raketa donese potrebnu svježinu i ubrzanje igre momčadi koja ima, po mnogima, najbolji trio napadača nogometne današnjice (Messi, Neymar i Suarez).

Drugi najbolji strijelac proteklog prvenstva Bundeslige Mario Mandžukić nije želio biti pričuva Poljaku **Lewandowskom** u novoj **Guardiolinoj** postavi Bayerna i odlučio je crvenu majicu Bavaraca zamijeniti crveno-bijelom drugog madridskog Primera ligaša i aktualnog španjolskog prvaka Atletico Madrida. Na poziciji prvog napadača zamijenio je španjolskog Brazilca **Diega Costu**, strijelca brojnih važnih pogodaka koji su *jorgandžijama* donijeli šampionski tron španjolskog klupskog nogometa i sada je na stasitom Brođaninu nastaviti goleadorski niz i opravdati velika očekivanja branitelja naslova.

Kakav tri fantastico.

Dva vrhunska veznjaka i jedan rođeni golgeter.

Made in Croatia

D. P.

NOGOMET

Raspucani Hajduk

Visokom pobjedom protiv Zadra (6:0) nogometaši Hajduka su napravili odličnu uvertiru pred susret protiv Dnipro u posljednjoj rundi kvalifikacija za plasman u Ligu Europe. Vodeći Dinamo minimalno je porazio Split (1:0) i nastavio maksimalni učinak u novoj sezoni 1. HNL. Ostali rezultati 5. kola: Rijeka - Slaven 3:0, Zagreb - Osijek 1:2, Istra 1961 - Lokomotiva 3:2

Tablica: Dinamo, Rijeka 15, Hajduk 10, Istra 1961 6, Split 5, Zagreb, Osijek, Slaven, Zadar 4, Lokomotiva 3

TENIS

US Open

Susretima prvoga kola u ponedjeljak, 25. kolovoza, započinje posljednji Grand Slam ove teniske sezone Otvoreno prvenstvo SAD - US Open. Na terenima u New Yorku boje hrvatskog tenisa branit će **Marin Čilić**, **Ivan Dodig**, **Ivo Karlović** u muškoj, te **Ajla Tomljanović** i **Petra Martić** u ženskoj konkurenciji, uz mogućnost plasmana još nekog igrača ili igračice po okončanju kvalifikacijskog turnira.

ATLETIKA

Perković zlatna, Šimić brončana

Najbolja svjetska bacačica diska **Sandra Perković** osvojila je treći uzastopni naslov prvakinja Europe, uz postavljanje svog osobnog rekorda (71,08 m). Mlada skakačica u vis **Ana Šimić** ugodno je

iznenadila osvajanjem trećeg mjesta i svojim najboljim skokom u visaškoj karijeri (1,99 m) stigla do prvog odličja na velikim natjecanjima. Uz četvrta mjesta kuglača **Stipe Žunića** i maratonke **Lise Christine Nemec**, nastup hrvatske atletike na netom završenom EP-u u Zurichu bio je iznimno uspješan.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Tečajevi talijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem ormar – kredenac za dnevnu sobu – sa stolom, stolicama i *virangašima*, muško tamno odijelo (kaput, prsluk i čakšire) i šešir. Tel.: 024 532570.

Povoljno prodajemo 3.850 m² građevinskog zemljišta kod bazena Dudova šuma u Subotici za gradnju 2 kuće, može za teniske terene, sadnju vinograda ili voćnjaka, sve pogledati u Ulici Pere Popovića Age. Kontakt: 063 7668808, e-mail: lea-nikolas17@yahoo.com

Prodajem stare cigle – velikog formata, cijele polutke, povoljno (15 din/kom). Tel.: 024 532570.

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem traktorsku prskalicu RAU 440 litara, paraču od 47 krila s krimerima, kembridž valjak (2 m širok iz jednog dela) – vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavenska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: lea-nikolas17@yahoo.com

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čakširama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaničgrad. Tel.: 060/155-8667.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću novu katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalnim priključcima i CG u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 0642808432.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 29. 8. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matije srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: PRVI KIRBAJ KLAUDIJE LUKIĆ ZA ORGULJAMA

Ispunjena želja iz djetinjstva

Poslije smrti kantora **Stipana Poturice** orgulje u crkvi sv. Lovre u Sontu utihnule su na dulje vrijeme. Mješoviti župni zbor pjevao je *a capella*, a samo ponekad, u iznimno svečanim prigodama, znao je zasvirati njegov sin **Siniša Poturica**, ili poneko od glazbenika iz drugih mjesta. Od prije mjesec dana zvuci ovog starinskog glazbala, na radost brojnih sončanskih vjernika, opet ispunjavaju prostor pod svodovima crkve. Na mjestu orguljaša danas sjedi šesnaestogodišnja gimnazijalka **Klaudija Lukić**. Na blagdan Sv. Lovre, zaštitnika Sonte, kad se na kirbaju u ovom mjestu okupi mnoštvo gostiju sa svih strana, svetu euharistiju je slavio preč. **Jakob Pfeifer**, a koncelebrirali su vlč. **Josip Kujundžić** i o. **Mato Miloš**. Svečano ozračje upotpunili su i zvuci orgulja – Klaudiji je ovo bio prvi kirbaj na kojemu je sudjelovala na misi u svojstvu orguljašice. »Ovo je za mene nezaboravan dan. Iako u našoj crkvi sviram već mjesec dana, danas sam se osjećala kao da sam za orgulje sjela prvi put. Kirbaj je za našu Sontu ipak nešto poseb-

no«, rekla je poslije mise Klaudija. Kako kaže, želja za sviranjem orgulja javila joj se još u četvrtom razredu osnovne škole. Zahvaljujući inicijativi i upornosti tadašnje vjeroučiteljice **Kristine Ralbovsky** ta želja se i ostvarila. »Odvela me je na galeriju, za crkvene orgulje i pokazala mi je kako se svira. Gledala sam kao opčinjena, a na njezin upit želim li učiti, jedva sam uspjela odgovoriti potvrdno. U početku me je naučila svirati pjesmu koju i danas rado zasviram - *Isuse, Tebi živim*. Tijekom učenja i puno sati vježbi, vrlo uporna bila je i moja baka **Ljubica Krstin**, voditeljica zbora. Puno svojega vremena posvećivala je mojim vježbama. Svirala bih, baka bi pjevala, i tako sam uz nju sve lakše svladavala. Zahvaljujući njejoj upornosti bez problema sam svladala note«, kaže Klaudija. Kako je odrastala, Kristina ju je sve više uključivala u razne dječje aktivnosti u crkvi. »Počev od Zlatne harfe pa do prve svete pričesti, skupina nas djece i mladih bila je vrlo aktivna. Tako sam prošle godine svirala svojoj sestri na prvoj pričesti i zbog toga sam bila ispunjena nemjerljivom srećom. Stoga sam vrlo zahvalna i vjeroučiteljici Kristini, koja me je naučila osnovama sviranja orgulja. Hvala od srca i njoj, a svakako i dragom Bogu, koji mi je pokazao put i dar koji imam u sebi«, završava priču Klaudija.

I. Andrašić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Av papira za dvi tozle...

Piše: Branko Ivković

Faljniš čelja-di moja! Jevo odmaram se ode pod ambetušom, popunjavo sam nike artije što tribam pridat za mater u cocijalno i sav sam se priznojijo od šnjotanja. Sveca njim njevog, tako su to zamuljali da se čovik sav osapuna dok

ne skonta di je srida, a di kraj, a tek papira da ni ne divanim. Zamislite triba dvadest osam lipi novi artija kugod iz velike teke za jedan zaktev, moj dida Grgo da je živ umro bi oma od žalosti za tolikom artijom. Kako je to vardanje, imo bi u čeg zavijat cigaretilu bar po godine. A tek koliko za to triba čekat u redu – pa ondak nije dobro jel nisi potrevjio pendžerić pa opet... I još pitadu od čeg je svit bolesan – pa od tog muvanja cigurno, neg kaže ko šta oće. No, to je tako pa tako... Iz te kože nikud, samo te tamo mi dobro i plaćamo, niki dan mal nisam sijo na zadnji dijo okrpļeni čakčira kad mi poštaš dono porez, av izijo ji njev! Oma sam se sitijo tute jednog što je davo novce pod kamatu, al kod njeg su bile manje kamate od ovi državni, a ne pitadu jesli ti Braniša prodo josag, jel ranu i jel imadeš čim platit. Oni to kandar i oćedu pa da uzmeđu i to malo zemlje i prodadu od sirotinje. Mislim se niki da ću i ja iskat da mi platidu prikovrimeni pa to u državnim službama još redovito plaćadu i terenski i odvojen život, pa dnevnicke, pa koji kake naknade za ništa. Jest, jest, šta se većšinite, ta kako nisam zaslužijo! Jevo na priliku moram namirivat i čistit i muzit i posli radnog vrimena, pa cilo proliće i lito sam na njivi po blatu, po kiši vitru i grmljavini, ta to vam je još kako terenski i imade da mi platidu i uslove rada. Majkuša mu, valjda svi u jednoj državi živimo i kruva idemo, triba da je za sve jednako, a ne ovi što su priko koji kaki partija, grupa i bandi imadedu sve, a ovi što su kod ovi privatnika nemađu siroti ni kada otić čerez sebe. Ta niki dan sam čuo da kod jedni stojećki šijedu, av moro sam se prikrstit – ta to nije bilo nigdi! Moja nana je bila sabovka, šila po tuđi kućama ruva i štafire, al se to bome sidilo za Singericom, a sad stojidu – iziš ti ondak i tu pravdu! No, baš sam i ja smišan, udarijo u pravdu i sindikate kugod nimac tralala, pa dabome da se nećedu bunit kad svaki predsednik sindikata imade po šest sedam koji kaki upravni odbora i debelu platetinu, a za rabadžije se stara kugod za lanjski snig. Av nema nikog baš da prođe Ivković šorom pa da svrati malo na divan da se opuštīm od ove mozganije. Čeljadi, idēm ja lipo ponamirivat pa na biciglu kod mog rođe Jose, mora častit, unuka mu bila bandašica u velikoj crkvi – doduše častijo je pet šest puta već za to, al šta ćemo kad je sad to najfriščije, a nismo još smislili drugi izgovor. Što smislijo to i uradijo, idēm namirit i na biciglu. Neću doć do ponoći kući, da je kuća dobra i vuk bi je imo. Dobro kažu, triba se družit i provađat, otimat još ovo malo života, naležaćemo se ima vrimena. Čeljadi da ste živi i zdravi, a bome i meni to želim, ajd zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Al je lipo ka se Šokci pazu

Bač Ive srce došlo na misto. Išlo na nikaku koferenciju, okupili se njegovi Šokci, od Berega do Plavne. Duša mu se zacigrala i oko zamutilo ka ji je vidijo za jednim astalom. Nike o nji ni vidijo već jako dugo, pa su se lipo izdivanili o zdravlja, o familija, a vrag jim ni do mira, u divan jim se oma uputala i politika. A kako i ne bi, još malo pa će se ope izbirat ni što se staru za nacionalne manjine. »Eto, prošlo već vraganajst godina, ja se još uvijek ne možem snajt i razumit kako sam to u države u koje oduvijek živim, odjedamput posto nacionalna manjina. Pa i za Tite i potli Tite tako smo zvali samo muzikante«, pita se najstariji pajtaš. Bač Iva se okrene i na jednu i na drugu stranu, taman zinijo da ništa kaže, al u to došo i jedan novi pajta, pa se sto sa svima zdravit. Pruža ruku, a nikako stalno okreće glavu ustranu, ko da mu zadiše iz usti, pa ne bi da možda u kogagod dune. Ka je došo do najmlađega, vaj pružijo ruku, al on samo promrndžo »drugi put« i ostavijo obadve ruke u džepova od čakšira. Reko bi i da su mu se džepovi dosta mrdali, ko da stiska šake. Po očima se ni moglo vidit jel od bisa, jel ni ni gleda upravo. Bač Iva ni tijo ništa pitat, napravijo se da to ni ni vidijo. Ko zna, možda su u kakegod zavade, pa ne bi doljivo patrijola na vatru. Pružijo novi i njemu ruku, nikako mlitavo al je zoto jedino njega pogledo. Usta mu se malo i naškobila, al iz očiju led ledeni. Ošo se taj i š drugima ispozdravljat, a drži se ko da su ga svi jako željni. »Šta ćeš, ima nas svakaki. Ne možemo mi bit bolji neg drugi«, veli pomirljivo ka je vaj ošo. »E, pajto moj, da je samo nas, al i drugi ima svakaki. Eto, na priliku, ni što su jedni š drugima bili ko nokat i meso, ščim su namerisali da će bit izbiranja, oma počeli jedni po drugima drvlje i kamenje. Vidiš da jim je partija odjedamput postala tisna, pa ti sad ne znaš ko koga izbaciva, a ko od koga biži. Vaj bi bijo vo misto voga, naj no misto noga. Kakogod se okreneš, svi bi samo tili bit niko i ništa, al najbolje no što se više plaća«, veli dosta žučljivo drugi pajta. »Bome, dok je vaki što neće baš svakomu ni ruku pružit, joj nama. Jedamput sam mu slučajno u gužve sto na nogu, kanda mi to neće zaboravit dok je živ. Svi znademo ko je i šta je do pri nekoliko godina bijo, a gledaj ga sad. Veći katolik o pape, a ne zna se pravoga ni prikrstit. Malo malo, pa se krene livom, ako slučajno u desne drži telefon«, veli najmlađi. »Pa dobro, neka sad ni ti bit na kraj srca. Pa vada znaš da nam svaki popa na mise kaže da moramo bit strpljivi i pomirljivi i da uvijek moramo jedni drugima praštat«, ope ga proba smirit bač Iva. »Ja ne moram! Nikako ne možem oprost it vima popama što su se uputali u politiku i političarima što za sve pitu pope«, veli najmlađi.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

Goethe: Najjača kušnja je bijeda

Edison: Genij je jedan posto inspiracije, a devedeset i devet posto znoja

Twain: Hrabrost je otpor strahu, vladanje strahom – a ne odsutnost straha

KVIZ

Marin Getaldić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski matematičar i fizičar Marin Getaldić?

Od koga je dobio osnovnu naobrazbu?

Koje godine je postao član Velikog vijeća u Dubrovniku?

Što je potom učinio u smjeru svog zanstvenog usavršavanja?

Kako se zove njegovo djelo posvećeno prijatelju Gučetiću s kojim je putovao?

U kojim je sve zemljama ostavio znanstvenog traga?

Kako se zove njegovo kapitalno djelo?

Kada i gdje je umro Marin Getaldić?

Umrro je 7. ili 8. travnja 1626. godine u Dubrovniku
Apolonije uskrsli
Italiji, Engleskoj, Belgiji, Francuskoj...
Zbornik različitih problema
Počeo je putovati po Europi
1588. godine
Od Franjevac, prvi učitelj mu je bio Ivan Šimunov
Rodio se 2. listopada 1568. godine u Dubrovniku

FOTO KUTAK

Nastup na rivi

VICEVI

Srele se dvije kornjače.

- Zar ti nemaš oklop – upita začuđeno prva

- Nemam. Pobjegla sam od kuće – odgovori druga

Dva nepismena vade osobnu kartu.

- Stavite ovdje znak kažiprstom – zamoli službenica jednog – A sada Vi!

Na to drugi krene tiskati svojim palcem.

- Rekla sam kažiprstom – upozori službenica.

- Ali ja se drugačije prezivam!

NOGOMET

Pobjeda na startu

NOVA PAZOVA - Minimalnom pobjedom na gostovanju kod Radničkog (1:0), najstariji klub u državi *Bačka 1901* započela je novu ligašku sezonu u Srpskoj ligi Vojvodina. U sljedećem kolu, 23. kolovoza, Subotičani su ponovno gosti, ovoga puta u Pančevu protiv domaće momčadi *Dinama*.

Poraz Tavankuta

SRPSKI MILETIĆ - Novi ligaš *Tavankut* doživo je poraz na gostovanju kod *Zadrugara* (1:2) na otvorenju prvenstva Bačke zone. Prilika za osvajanje prvih bodova je već u nedjelju, 24. kolovoza, od 17 sati, kada u goste stiže nekadašnji prvoligaš *Apatin*.

Gibarčani uvijek za Veliku Gospu

ČOKADINCI - Prošloga je vikenda održan tradicijski, memorijalni, nogometni turnir u organizaciji NK *Gibarac 95*, koji se natječe u osječkom nogometnom savezu. Utemeljen je u znak sjećanja na poginulog branitelja Vukovara, Gibarčanina **Martina Fišera**, i organizira se već 17. puta, uvijek za blagdan Velike

Gospe. Ove su godine sudjelovale četiri ekipe iz dvije hrvatske županije, Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske, pa su nogometno umijeće pokazali: HNK *Mitnica* iz Vukovara, NK *Dunav* iz Dalja, NK *Mladost* iz Čepinskih Martinaca i domaćin NK *Gibarac 95*. Titulu šampiona zaslužio je ponijela ekipa *Dunava* iz Dalja, koja je po prvi puta sudjelovala na ovom turniru.

S. Ž.

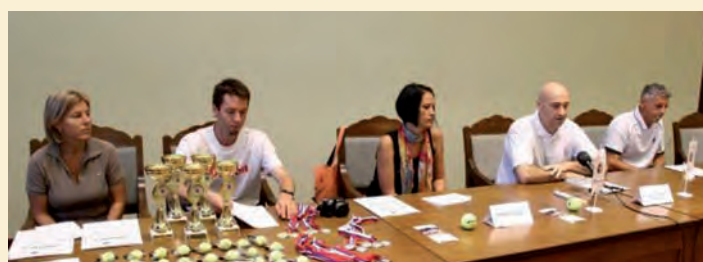
ŽNK Spartak bez Lige prvaka

OSIJEK - Minimalnim porazom protiv domaće ekipe Osijeka (0:1) u trećem susretu kvalifikacijske skupine za plasman u Ligu prvaka, nogometašice Spartaka nisu uspjele izboriti plasman među 32 najbolja europska ženska kluba.

TENIS

IPA projekt TK Palić 1878 - TK Szeged

PALIĆ - Svečanom tiskovnom konferencijom u dvorani Velike terase na Paliću u utorak, 19. kolovoza, uspješno je okončan projekt prekogranične suradnje Tenisa kluba *Palić 1878* i Tenisa kluba *Szeged*, koji je imao za cilj omasovljenje teniskog sporta u vidu uključivanja što više djece zainteresirane za bavljenjem bijelim sportom. Održani su turniri za najmlađe u Segedinu, kao i u Subotici, a posebna pažnja je posvećena djeci s posebnim potrebama, odnosno djeci iz ugroženih socijalnih skupina. Tijekom trajanja projekta izvršena je obuka trenera za osposobljavanje za rad s djecom s posebnim potrebama i organiziranje treninga za osnovce, a sve potpuno besplatno u razdoblju od godinu dana.

Mladim tenisačima i tenisačicama osigurani su reketi i loptice, a na koncu svakog zajedničkog okupljanja i turniri na kojima su sudjelovala djeca iz Mađarske i Srbije u cilju poboljšavanja prekograničnih odnosa i stvaranja novih prijateljstava. Projekt je podržala Vlada Republike Mađarske, Kancelarija za europske integracije Republike Srbije, a sredstva su dobivena iz fondova Europske unije. Na koncu konferencije podijeljene su diplome za sve sudionike, a medalje i pokali za najbolje mlade tenisače i tenisačice.

ŠAH

Zlatna olimpijska medalja za Nikolu Sedlaka

TROMSO - Najbolji subotički šahist velemaistor **Nikola Sedlak**, nastupajući za reprezentaciju Srbije, osvojio je zlatnu medalju na nedavno završenoj Šahovskoj olimpijadi u Tromsou (Norveška), ostvarivši najbolji rezultat na četvrtoj ploči. Od mogućih 8 zabilježio je 6,5 poena i zaslužio ponio naslov najboljeg u svojoj konkurenciji.

MARIJA KUSTURIN, RUKOMETASIČA

Jača i od ozljede

Najstarija rukometašica RK Sonta, dvadeset-sedmogodišnja **Marija Kusturin**, počela je upražnjavati ovaj atraktivni sport još dok su mnoge od njezinih današnjih suigračica nosile pelene, a neke još nisu bile ni rođene.

RUKOMETOM OČARANA OD DJETINJSTVA

S rukometnom loptom druži se od petog razreda osnovne škole. »Nastavnica tjelesnog odgoja **Živoslava Vujović** naučila me je osnovama rukometa i ubacila u školsku rukometnu sekciju. Iako mi je i odbojka bila draga, rukomet je prevladao, odgovara mi temperament ove igre. Nastavnik **Ljubomir Milijaš** ubacio me je u školsku ekipu«, prisjeća se Marija. Već s trinaest godina skupa s još nekoliko perspektivnih djevojčica započela je i s treninzima u RK Sonta. »Za mene je to bilo nezamislivo, tako mlada, a pozvali me iz kluba. Valjda sam se dokazala radom, registrirali su me čim sam navršila petnaest. Tako veliko priznanje još me je više motiviralo. Kroz godine, treneri su se mijenjali, svi su bivši rukometaši i od svakog sam naučila ponešto novo. Bila sam brza i neustrašiva, s lakoćom sam postizala zgoditke. Iako sam bila najmlađa u tadašnjoj ekipi, dobivala sam solidnu minutažu u igri«, priča Marija. Koncem devedesetih dolazi krizno razdoblje sončanskog rukometa. I muška i ženska ekipa prestaju s ligaškim natjecanjima.

NOVI PROCVAT SPORTA U SONTI

Izgradnjom sportske dvorane u OŠ **Ivan Goran Kovačić** u Sonti stvoreni su idealni uvjeti za novi pomak u razvoju sporta. Mladi i ambiciozni stručnjak **Goran Matić** pošao je od temelja. Sku-

pa s kolegom **Željkom Vinkom** intenzivirao je rad školske rukometne sekcije. Rezultati sustavnog rada su ubrzo postali vidljivi. Ekipa je bilježila pobjede na školskim natjecanjima. Kad je već bilo evidentno da postoji dobra baza, aktiviran je i rad u ŽRK Sonta. Matić je postavljen za trenera, a uz nekoliko starijih rukometašica ekipu su u većini tvorile učnice. »U rad se nisam uključila odmah zbog studija u Beogradu. Priključivala sam se povremeno, kad su mi obveze to dopuštale, a u posljednje tri godine treniram i igram redovito. Ovoga puta ja sam bila ta od koje su u pojedinim momentima znatno mlađe suigračice tražile podršku. To me podsjetilo i na moje početke, kad sam na isti način i ja pogledom tražila ohrabrenje od starijih«, s osmijehom priča Marija.

OZLJEDA I POVRATAK

Kusturinova je postala »dobri duh« ekipe. Treneru je bila potrebna i kad nije bila spremna za igru, samo njezino prisustvo na klupi stvaralo je u ekipi neko pozitivno ozračje. »Igrala sam svim srcem, ali zbog studija i neredovitog treniranja nisam mogla i svom snagom. U nekoliko navrata sam to rekla i treneru, jer nisam željela da zbog nekog nazovimo minulog rada zauzimam mjesto mlađoj suigračici, u datom momentu znatno spremnijom od mene. Njegov odgovor je uvijek bio da sam mu potrebna makar na klupi, jer je u pojedinim momentima ovoj mladosti nedostajalo iskustvo«, priča Marija. Kad se vratila redovitim treninzima i zaigrala je punom snagom. No, ubrzo se nadovezala neugodna ozljeda. »Bila sam potpuno spremna i uslijedile su standardno dobre igre. Moja brzina dolazila je do punog izražaja u kontrama, uslijedili su i zgodici koje je trener očekivao od mene.

No, prije dvije godine imala sam tešku ozljedu u Petrovaradinu. U jednoj brznoj kontri protivnica me je sapplela otpozadi. U vrlo teškom padu ozlijedila sam glavu, leđa i iščašila rame. To me je odvojilo od parketa za dugo vremena, a iskreno, mislila sam da je rukomet za mene prošlost«, kaže Marija. Oporavak je bio dug, na nagovor prof. Matića vratila se treninzima, no, kočnica je bila u njoj. »Vratila sam se, ali s velikim strahom. Plasila sam se u situacijama jedan na jedan, kad bih imala čistu poziciju za udarac na protivnička vrata, pojavila bi se ta psihološka barijera. Puno takvih situacija sam

zapucala, no, trener je bio vrlo strpljiv i mislim da je vrlo stručno individualno radio sa mnom. Na treninzima je sve u redu, postižem zgoditke kao nekada, a osjećam da mi je još malo potrebno da proradim i na utakmicama. Još me je pomalo strah od trčanja punom snagom, a moja pozicija upravo to i zahtijeva. Nadam se da će i taj strah brzo nestati. Jedino me pomalo pogađaju dobacivanja iz gledališta, no, na njih sam već navikla, mnogi niti ne znaju kakvu sam ozljedu imala i kakvu sam borbu za povratak vodila sama protiv sebe«, kaže Marija.

Ivan Andrašić

Suvenirnica u HKC Bunjevačko kolo

